

Theophili Raynavdi Societatis Iesv Theologi, Opera Omnia

Tam hactenus inedita, quàm alias excusa, longo Authoris labore aucta & emendata : Accessit Tomvs Integer Complectens Indices Septemdecim in vniuersum Opus, omnium quotquot prodierunt locupletissimos, Qvibus Absolvvtvs Divinae Av Humanae Eruditionis Thesaurus Orbi literato aperitur ; Adiectus est ...

Raynaud, Théophile

Lugduni, 1665

Capvt I. De naturalibus & supernaturalibus perfectionibus, humani intellectus christi Domini.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-79561](#)

Prosequitur hæc pluribus, tum addit. [Dei igitur habaculum dignum, puta Christi anima, quamvis assumpta, sapientia tamen immutabilis unita, scientia plenitudinem habuit, & hoc sine mensura. Sapientia ergo adificauit sibi domum, excidit columnas septem. Quanam sunt istæ columnæ? Spiritus Domini: Spiritus sapientie, & intellectus, consilij & fortitudinis scientiae, & pietatis, ac timoris Domini. Ecce habes columnas septem, in domo Domini. Sed unde sunt excisa? De monte umbroso & condenso, de monte aternitatis, de monte diuinæ maiestatis. Porro columnas istas de monte excisa, in ædificium domus sua posuit, & tamen montem non minuit.]

Vetus doctrina.

Vetus doctrina esse potest, sensus commiserationis non perfectorius, ex eo quod anima tam benedicta, tantis Dei benedictionibus prætauta, tot extraordinariis decoribus illustrissima, nostra causa per totam Christi vitam, tam acerbè diuexata, tot tantisque ærionarum molibus, facta sit obnoxia. Manuducum ad hunc de sanctissima Christi anima sensum, illa ipsiusmet Christi apud Ieremiam c. 1. Reliquam donum meum, dimisi hereditatem meam, dedi dilectam animam meam in manu inimicorum eius. Quibus verbis Hieronymus, Theodoretus, alique annunti contineat sensum quem indicamus. Et vero quem attentius ista recognoscantem non rancor, tam electæ, tam Deo amatae anime, talis tamque diuina vexatio?

SECTIO II.

De aduentiis perfectionibus, cum naturæ, tum gratia ornantibus facultates humanas Christi Domini.

A Perfectione substantiae, progedior ad perfectionem humanarum Christi facultatum, quæ ut supra constitutum est, totidem in Christo fuerunt, ac in nobis; nempe si agatur de superioribus, quæ & rationales dicuntur, intellectus & voluntas, ac eis subiuncta facultas exequens, seu vis motrix inorganica. Si autem sermo sis de facultatibus irrationalibus, aliae consequuntur gradum animæ vegetantem, aliae sentientem. Sed quod circa vim motricem inorganicam, itemque circa potentias vegetativas nulla occurrit perfectione, considerationem speciale depositat; ut neque circa sensitivas facultates externas aut internas, idcirco intellectum duxaxit, & voluntatem, & appetitum, subiunquamq; ei potentiam motivam corpoream, sive exequentem attingamus. Auspicandum verò est ab intellectu, quippe ceterarum omnium facultatum principe, & ut Philo Iudeus scitè dixit, quod Deus immutabilis, anima oculista ut quemadmodum eodem Philone iudice, visus est Rex seorsum, ita facultati superiorum Rex & princeps, sit intellectus cuius ratione Christus à Theodoro orat de carit. fons veritatis & abyssus cognitionis, nominatus est: ut propterea non vulgari bolide ad tantandum eum abyssum, nobis sit opus. Inde ad voluntatem, & reliquas potentias propositas delabemur.

CAPUT I.

De naturalibus & supernaturalibus perfectionibus, humani intellectus Christi Domini.

Sicutam primò varias perfectiones naturæ & gratiæ in Christi Domini intellectum, carumq; existentiam stabiliam, tum sigillatum de singularium quidditate & eamq; differam. Quo spectat tractatio obiecti, actus, & habitus, variisq; existentia humanum Christi in-

tellectum exornantis. Actus enim est maxima perfectione, quæ tota in actu colluitur. Impossibile autem est actu perspicere, nisi & obiectum, & habens, sive actus quilibet primi ad potentiam adiuncti intellegantur. Hæc sunt quæ de perfectionibus cum naturæ gratiæ humano Christi intellectui collatis, tractanda occurrunt. Que vero ad depulsionem imperfectionum nostratum ab intellectu Christi pertinet, seorsim exequatur.

Christum, formaliter per notitiam incretam intellectisse, vel intelligere potuisse, qui dixerint.

120. Verum quia intellectus Christi de quo perficiendo agitur, non est nisi humanus; hic autem perfici non potest nisi per intellectuonem, cuius admittit, præmitendum ante omnia est, humanum Christi intellectum esse notitiae creatæ capacem. Constat eam intellectum idcirco conferti, ut fiat vel fieri possit intellectio. Quorum enim datur potencia, nisi anima esset capax actus? Imo si nihil est quod dederetur, aliter prohibeat, non est congruum ut potentia semper ferietur, torpescat otiosa. Ac proinde fati adiungit, intellectum Christi humanum, esse capacem intellectus creatæ per intellectum Christi collatum producibilis, eamque reuera per Christi intellectum fuisse elicita. Hoc ponit contra errorem quotidianum, quibus visum est, animam Christi non alia cognitione vlam esse, quam diuina & increata. Pro quo errore citari potest Ioannes de Ripa. Nam quamvis eius argumenta quæ latè profert Capreolus in 3. d. 14. q. 1. att. 2. in argumento contra primam tantum probet id esse possibile, tamen autoritates ex quibus postrem argumentatur, monstrant eum existimasse ita quoque de facto accidisse, & Christum notitiae creatæ experientem, diuina sola potum falem ad contumeliam Deum. Pro eadem possibilitate cognitionis diuina formaliter communicate intellectui humano, ita ut per eam intelligat, Capreolus 2. 3. argumenta ab aliis apud Adamum prolatâ recitat. Citari item in eam rem solet Ioannes de Neapol. Inter antiquos fusè laborant pro abroganda Christo scientia creatæ, Hugo Victorius tom. 3. tract. de sapientia animæ Christi: vbi quamvis initio, illud dumtaxat quæxate videatur, an scientia Christi æquæ dinam; tamen eò tandem devenerit, ut scientiam Christi creatam, malit abrogatam. Eius haec sunt verba. [Quicunque in eo persistunt, ut hoc affecte contendant, quod alia fuerit illa sapientia, qua anima Christi, sapiens extitit, alia, qua anima Christi unita fuit, ego nemini preiudicium facere volo: videant ipsi quo sensu hoc assertant, ne forte carnale fuisse magis sua quam vera pronuntiantur. Hoc unum ego indubitanter affirmo; quod aut alia sapientia præter diuinam in anima Christi non fuit; aut si alia fuit, equum illi non fuit. Hoc credenti, quod non credit, non bene cedit. Ad cetera ego non cogo sed suadeo.] Idem docet in Dionysium de cel. Hierarch. Eandem sententiam tenere videtur Gillebertus in alteratione Synagogæ & Ecclesiæ cap. 20. refellens quendam qui dixerat Christum minus fuisse sapientem in praesepio, quam in patibulo. Ceterum vel opus illud non est Gilleberti, vel tantum ibi voluit animam Christi non creuisse in cognitione, quandoquidem vnebat diuinæ scientiae ab inicio: idque nihil can vnguam fugere potuit, quod is quem ibi impugnat, distebatur. Nam falem per diuinam scientiam, omnia à sua conditione initio sciunt, quod unum probant argumentum illius Autoris. Etsi tamen, verè in anima Christi scientiam creatam, probat ex instituto indebitato Gillebertus serm. 8. in Cant. & contrarium eiusdem placitum refellit. Ut in eius rei discussionem accuratè descendamus, duo fūtū hic attendenda. Primum spectat, an de facto verum sit, nullam fuisse in Christo notitiam creatam.

cretam. Secundum spe&at ad possibilitatem ; an vi-
delicit potuerit anima Christi , reddi formaliter co-
gnoscens per divinam intellectionem.

*Vera sententia, fuisse in Christo intellectio-
nem creatam.*

111. Nullam fuisse in Christo creataram noticiam, heterum videor. Christus enim plerisque actus humanae intellectiois infra referendos elicit, v. g. discoursus & actus enunciatoris compositos qui in Deum non possunt cadere. Profectus quoque in Sapientia, qui Christo tribuitur *Lucas* 2, quomodocunque explicetur, non potest valere de Sapientia diuinâ, cuius in Christo nullas fuisse profectas. Deinde frequentissime Concilii & Patres in confutatione Monothelitarum, tradunt, pro duplice Christi natura, duplices in ea facultates & operationes esse agnoscendas. Cum ergo fides doceat, Christum duplice intellectu fuisse praeditum, divino scilicet & humano, faciem est, duplice ei intellectu etiam esse assignandam. Ex parte generali Patrum ac Conciliorum dicta de genitis Christi facultatibus ac operationibus, illa ipsa specialia argumenta que proferunt ad stabiliendas duplices Christi voluntiones, aquæ virgine pro duplicibus intellectuibus, ternata proportione. Tandem certum est ex fide, fuisse in Christo nolitionem creatam. Iuonim definitum est contra Monothelitas; Et ex eo non probari potest, quod ab alijs voluntione creatam, Christus nihil meruerit. Atqui voluntio creatam subordinari essentialem intellectioni eiusdem profus naturæ que procedit voluntionem: quia radicatio potentiarum essentialem subordinatum ad invicem, quantum intellectus & voluntas, non potest habere locum, nisi ambe illa facultates, eidem radicali principio, hoc est eidem naturæ implantarentur. Nam principium radicale cui potencias subordinantur conseruntur, & ratione cuius retinetur potentiarum radicatio, illud principium quod cum utraque facultate influit. Atque non est suppositum, quod ex se non est actuum, sed natura. Ut igitur voluntas creatam operetur, radicanda sit ea ipsa anima cui intellectus implantatur: anima autem Christi, solus creatus intellectus conseritur, nequam facultas particularem eius cooperationem desponit. Igitur ex voluntarii creatæ actione que Christo negari nullo modo potest, recte colligimus in intellectu etiam Christi creatam ei prælumentem.

Nec intellectum Christi humanum, alia notitia potuisse intelligere.

112. Hoc potò postremum argumentum, non modo probat esse de facto in Christo cognitionem creatum, sed impossibile quoque esse aliter fieri, siquidem agere de cognitione voluntionis creatae prælucente. Inde tamen non habetur vniuersitas, quod in secundo punto proposito queratur, an feliciter absolute impossibile sit, animam Christi cognoscere per notitiam octam: an vero id possit, sicutem absque ordine ad voluntatem subordinatum. Posset enim Christi anima, intelligere aliquid, etiam si intellezioni illi nulla esset subligata creatura voluntio. An ergo ea notitia posset fieri formaliter per actionem diuinum in creatum animam Christi cuiusque intellectui conuenienter? Negandum est id fieri posse, cum longè communissima Doctorum sententia, quam Valques 1.2. d.7.c. probat ex verbis Synodi ad 17. in confess. fidet, quibus Synodus allegato S. Leone, ait duas esse staudenias in Christo, proplici natura, operationes. Tum subfuit, [neque enim in quoquam, utram dabimus naturalem operationem Dei & creature;] neque quod creatum est in diuinam eluciam essentiam, neque quod eximium est diuinam

na natura, ad competentem creaturis locum deicimus.] Hic tamen locus non probat impossibile esse intellectum creatum intelligere per actionem incrementam, quod tamen probandum esset; sed tantum probat, impossibile esse operationem Dei esse creaturam naturalem, quod ex terminis patet esse impossibile: quanquam absurdissime à Monothelitis quos ibi damnatis Synodus, admitteretur: Perperam igitur Aquatinus in 3.d.24. ex loco proposito inferit, sententiam quam extutimus, non posse defendi à Catholicis. Aprius videtur adduci posse Agatho Papa Epistola ad Augustos, quæ habetur in 4.civitatem Synodi verbis illis quæ subiecti post adductum locum B. Augustini ex 1.5. contra Ilianum. [Non potest Angelica natura, diuinam habere voluntatem aut humanam; neque humana natura, voluntatem Dei, vel Angeli: sicut neque alterius quam est, quisquam naturalem habere poterit motum, nisi quod est naturaliter, aut creatus est.] Accedit ratio, quia intelligere est actus vita, atque adeo duo dicunt quae impossibile est cadere in actuum incrementum respectu intellectus creati; nempe dependentiam à principio interno, & receptionem in eo per informationem. Nam viare est agere intrinsecè, & mouere ac perficere seipsum; quod non fit nisi efficiendo & recipiendo actionem. Cum ergo impossibile sit, actuum diuinum intellectus ab intellectu nostro effici, eive inhærente, impossibile quoque erit, intellectum nostrum reddi formaliter intelligentem per eum actuum.

123. Et hinc habetur manifesta disparitas , inter
actum diuinam notitiam collatum cum intellectu nostro
ut per eum actum intelligat , & diuinam essentiam ha-
bentem rationem actus primi respectu intellectionis
creatae ; quo exemplo aduersarij sententiam suam con-
firmant , cum tamen ut ex proxime dictis liquere po-
test , sit magna omnino differentia , inter vniōnem di-
uinae essentiae per modum speciei intelligibilis impres-
sae , cum intellectu creato , & vniōnem actus diuini ,
item cum intellectu creato . Nam vno illa in ratione
speciei impressae , est tantum vno compunctiuaria &
coeffectiva notitia ; neque postulat ut quod speciei
impressae locum tenet , efficiatur ab intellectu cui vni-
tus , cum ve informet . Nam iuxta probabilissimam sen-
tentiam , gustativa & tactilia , absque villa informatio-
ne potentia tangentis aut gustantis , per meram ap-
positionem & assentientiam , vniuntur ei ad modum
speciei impressae , quaē præsentibus obiectis ipsi super-
vacanea foret . Itaque nulla est repugnancia in tali vniōni
Dei cum intellectu nostro , ad modum actus pri-
mari determinantis ad talem intellectuū , vel ad
huius dumtaxat obiecti representationem forman-
dam , & quidem in variis subiectis inæqualem cum ap-
plicatio ad coeffectendum sit libera . In his inquam pul-
la est repugnancia , quia nulla ad id Dei à nobis de-
pendentia , vel eius in nobis in hac exigitur , ut sub-
tiliter sed plane mystice , & pro more suo enigmatische
atrigit Caecilius 1 . p . q . 12 . att . 2 . circa ad 3 . At vniōnem
actus secundi quo formaliter reddamus intelligentes ,
necessio omnino est formalem esse , & cum in hac
in potentia intelligente : à qua etiam necesse est , ut
actus ille secundus efficienter dependeat . Si enim hac
abessent , potentia non possit dici intelligere per hu-
iustmodi actum ; quia ut dicebam , intelligere , cum sit
vita actualis & perfectio intrinseca sibi ipsius à seipso ,
& in hanc includit , quas in diuinum actum cade-
re est impossibile .

Æquè facile depelli ex dictis potest, alterum exemplum quod adversarij placito suo obcedunt, nempe diuina substantia, quæ vniuersi potest cum natura creatura. Quidni enim diuina intellectio vniuersi item possit cum intellectu Christi, eumque formaliter intelligentem præstare, sicut diuina substantia, humanitatem
P. 3 Seint.

seipsa & formaliter praestat subsistere? Disparitas est ex dictis perspicua. Nam subsistencia diuina, est tan-tum terminus substantialis: de ratione autem termini, non est inhætere, sed quamvis subsistat, poterit esse terminus naturæ, dummodo ei vnlatur, quod potest fieri, citra inhesionem ac informationem. Item de ratione termini substantialis, non est, effici à natura terminanda substantialiter. At actus quo intellectus formaliter redditur intelligens, necesse est & vt inhæreat potentia qua formaliter per eum intelligit, & vt insuper ab ea effectu pendeat. Quorum neutrum cadere potest in diuinam scientiam. Imò neque in villam diuinam perfectionem; ac proinde nulla diuina perfectione potest vniuersi creatura, præter subsistentiam: quia ut rectè attigit Capitulo supra, *in responsione ad 1. contra 1.* [Diuinum esse non potest communicari creature formaliter tanquam principaliter per illud existenti, sed quasi cuidam coëxistenti alteri supposito, cui formaliter conuenit tale existere. Secus autem est de communicatione intellectionis, aut notitia, aut perceptionis cum intellectu vel potentia perceptiva, inter quæ requiritur communicatio realis informationis, aut realis identitatis.] Sensus est, subsistentiam cum sit tan-tum terminus naturæ cui communicatur, non communicari creatura formaliter tanquam principaliter per illam existenti, ad quod exigetur communicatio realis informationis vel identitatis. At subsistentia communicatur tan-tum naturæ, tanquam coëxistenti alteri; nempe supposito cui principaliter conuenit existere, ad quam communicationem, neque realis identitas neque inhaesio termini communicati exigitur; sicut exigetur ad communicationem reliquarum diuinarum perfectionum creaturis faciendam; quia principaliter darent esse suum subiecto cui communicarentur, eique inhætere & ab eo effici debent. Vnde talis communicatio est impossibilis. Alia quædam ex scripturis male pro placito proposito adducit, refert & retundit Gillebertus serm. 8. in Cant.

Ordo tractationis, de perfectionibus intellectus Christi Domini.

124. Quare intellectum Christi humanum, creatæ intellectionis capacem fuisse, cāmque de facto elicuisse; divina autem notitia fuisse prorsus incapacem, nec posse per eam reddi formaliter cognoscēt, extra contouersiam esto. Vnde quia intellectus Christi humanus, est intellectionis creatæ magnæ vtique perfectionis capax, nec alterius perfectionis capax est, quā vel notitia creatæ, vel eius perfectionis quæ cū creatæ intellections connectant; puta cumpripiorum intellectionis creatæ, aut effectuum quos intellectio sic elicita producit & infert intelligenti; duo hīc nobis præstanta erunt; nempe primum statuenda erit varietas notitiarum creaturarum quatum humanus Christi intellectus capax est, cū intra natura ordinem, tum intra ordinem superiorē. Habuit enim Christi intellectus, & naturales & supernaturales operations, quorum omnium in Christo existentiam, & existentia initium statuere primum optinebat. Dēinde existentia huiusmodi actuum stabilita, quales quæque sint, & vnde principiantur, cū efficienter, tum obieciunt, & determinant, quæendum erit. Quibus expositis, nihil erit quod ad plenam intelligentiam perfectionum advenientiarum intellectus humani Christi implantari, desideretur.

Scientia naturalis, verè in Christo.

125. Naturalem cognitionem in Christo fuisse, dubitate non licet: consentiuntque in eo omnes Theologi vel in 3. d. 13. & 14. vel 3. p. q. 12. Nec pauci de hac cognitione accipiunt, quod de profecto Christi in

Sapientia, traditur Lucæ 2. Idem elatius inveniunt illa Isaïæ cap. 7. antequam sciat puer vocare matrem. Quācum autem eum locum Sanchez ibi alio fliebat, tamen eadem verba reperuntur cap. 8. vbi aperiūtissimè ex omnium Patrum interpretatione dicuntur de Christo, qui antequam sciret vocare Patrem & matrem, spoliaturus erat Damascum. Optimè item ad hanc rem facit, illud ex codice 7. capite, quod de hac scientia latè accipit Richardus Victorinus l. 1. de Emanuele c. 15. *butterum & mel comedet, ut seias reprobare malū & eligere bonū.* Subdens p̄ ad modum c. 16. Quantopere scientiam nostram perficerit Christus, & quā eminenter scientia plenitudinem naturæ nostra pataverit, susceptione humiliis huius & despiciē cognitionis quam consequenter ad suscepēt humanitatem vñfupari. Connaturale enim est humana natura, ut obiectis externis in sensus externos incurrentibus, sensus externi determinentur ad sentiendum; sive determinati, sensum internum ad negotiandum eica idem obiectum abripiant. Vnde per sympathiam, excitatur & determinatur intellectus ut naturaliter intelligat. Quid similitudine apparitorum & iudicij in iudicis in tribunis sedentis, pulcherrime explicat Themi-stius in paraphrasi de anima, nec minus concinnè his verbis Philo lib. quod Deus sit immutabilis. [Sensus (scit aliis Graci nominis ad hī deo), indicat,) obiecta infert intellectui. In hoc enim capax amplissimumque pennarium, visus, auditus, & ceteri sensus, reponunt omnia. Imaginatio verè est figuratum in animam impeditio. Nam quicquid importat sensus singuli, hāc obsignat suo charactere, tanquam annulus. Intellectus autem refert etiam, impresum sigillum excipiens, & seruans apud se, donec id obliuio memoria hōlis obscurat, aut in totum aboleat.] Hanc ergo nobis connaturalem cognitionis partum, verbum diuinum ad pauperiem nostram dimittens se, nequam est designatum.

Peti porr̄ hinc potest ratio discriminis inter Christum & alios Beatos, si vera est sententia quam circa eos tuerit Lcf. 1. 2. de summo bono à num. 156. & iam olim aliqui apud S. Thomam lect. 1. in c. 13. prioris ad Corinth. nempe quod non sit apud Beatos locus scientia naturali hīc acquisita, eo quod habeat conceptus simplices abstractiūs valde confusos, quippe ab accidentibus, quæ sola perspicue nouimus, translatos ad substantiam, eique appropriatos: quæ cum sit impræcissima cognitione, Beatorum statum dedecet videatur. Quicquid in qua sit de ea sententia quod alias Beatos, (ratio sane qua D. Thomas ea lec. 2. illam imprimet, non est admodum valida:) circa Christum tam viatorem, aliter est sentiendum. Quācum enim tunc semper fuerit comprehensor, tamen simul hīc fuit viator. At viatorem non decuit solari modo notitia nobis connaturalis, & quod formale suum edidit, nec nisi quod simplices presupposuit, obscurat ac adulterina. Esto, fidès ut postea videbimus, quia & quod formale suum obscura est, & nullo modo est nobis connaturalis, debuit Christo, etiam viatorem deesse ob plenitudinem luminis beatifici, quo etiam in via potiebatur. An verè extra viam Christi scientiam hanc acquisitam retinuerit, idem esto de eo quod de reliquis Beatis iudicium. Hic certè; quod unum none contendimus, ea carere non debuit, ut verus homo per omnes humanæ naturæ actus, assumptam à se in veritate humanam animam, testaretur.

Dicitur acquisita, & experimentalis.

126. Passim hāc scientia, prout ex sensu obiecti naturaliter excitatur, vel inde excitato intellectu vlti-rius per inventionem aut negotiationem propriā exercetur, nominari solet *acquisita*: nimis quia cum per sensus paretur, sensus autem initio ob dispositionem subiecti

subiecti functiones suas obire nequeant; aduenit tamen procedens tempore, atque adeo non comprouducunt, sed postea acquiruntur. Propterea autem Christi, alio notitia genere aliquid perspiciens, sed quasi speculatius; mos vero interuenient determinationis sensu: ita idem obiectum cognoscit, ut veluti palperet & contraheret illud; sic eadem scientia denominatur experimentalis iuxta illud S. Anselmi l. i. cur Deus homo c. 9. [Christus didicit ex his quia paulus est obedientiam quia quod per scientiam non ignorabat, experimentum didicit.] Egregie hanc scientiam, & quomodo Christo adueniret, expressi serm. 56. in Cant. tractans illud, *en ipso stat post parietem nostrum, profficiens per fenestras, quod sicut aptat ad Verbum carni adiunctam.* [Appropriauit parieti cum adhaesit carni. Cant. paries est, & appropriatio sponsi, Verbi Incarnationis. Porci cancellos & fenestras per quas respicere perhibent; fenestrus, ut opinor, carnis, & humanos dicit affectus, per quos experimentum caput omnium humanorum necessitatem. Denique *languores nostros ipse tulit, & dolor nostros ipse portauit.* Humanis ergo affectionibus sensibilius corporeis, pro foraminibus vultus est & sensus, ut misericordia hominum factus experimento ficeret, & misericordias fieret. Sciebat & ante, sed alter. Sciebat denique virtutem obedienti ipsi Dominus virtutum: & tamen; teste Apostolo, didicit *te huic passu est, obedientiam.* In hunc modum, & misericordiam didicit, eti misericordia Domini ab aeterno. Docet hoc quoque idem gentilis Doctor, ubi cum auctor, *temauim per omnia pro similitudine absque peccato, et misericordis fieret.* Vide ne factum esse quod est, & quod nouera didicisse, & sibi apud nos quassificatas & fenestras, per quos calamitates nostras diligenter exploraret.]

Ei de gradibus humilitatis *sub initium.* [Sed ut alienam militiam miserorum cor habeas, oportet ut tuam prius agolas, ut proximi mentem in tua innueas, & ex te nonera qualiter illi subuenias; exemplo scilicet Salvatoris nostri, qui pati voluit, ut compari ficeret, misericordia ut misericordi ficeret, ut quomodo, (sicut de ipso scriptum est,) didicis ex his que passus est, obedientiam: ita & misericordiam ficeret: non quod ante misericordiam, cuius misericordia ab aeterno, sed quod natu sciebat ab aeterno temporali dicit experimentum.] Et late postmodum monstrat, hae de ipso Christo in seipso, non in personae corporis quod non sumus, accipi oportere. Eo tamen experimento, Christum negat experimentum factum, sed nobis vultum propinquorem. Ex mor. [Principiū se exinanis et formam serui accipiens, sicut materiam & subiectiōnē expertus non erat, sic misericordiam vel obedientiam non nouerat experimentum. Sciebat quidem per naturam, non autem sciebat per experimentum. At ubi minoratus est, non solum a seipso, sed etiam paulo minus ab Angelis, (qui & ipsi impossibilis sunt per gratiam, non per naturam) vultus ad illam formam in qua pati & subiici potest, quod vitus (sicut dictum est,) in sua non posset, & in paffione expertus est misericordiam, & in subiectiōne obedientiam. Per quam tamen experimentum, non illi, (ut dixi), scientia, sed nobis fiducia crevit, dum ex hoc misero genere cognitionis, is a quo longe erravimus, factus est proprius nobis.]

Aperte porr̄agnoscit S. Bernardus, ac etiam Laurentius Inſtit. de casto conubio Verbi & animæ c. 10. nōnitatem huius scientiæ, & non modò progressionem ac profundum in ea per accellum temporis, sed planè primordia vi nobis contingit. Quia in re displicet R. Victor. l. 2. de Emm. cap. 16, qui admittit quidem Christum processu temporis proficisse in scientia experimentali, addit tamen eam scientiam fuisse plenum in Christo ab ipso momento conceptionis, ita quocunque aliquando perfectius experimentaliter

cognovit processu temporis, eadem iam tunc experimentaliter percepitur. Sed hoc est contra vocis notio nem proximè propositam, nec potest veram afferi nisi per multiplicationem immensam mitacolorum, quibus omnes Christi sensationes quæ tota vita exercuit, & subiunctæ eis mentales notitia, dicantur Christo indicate in primo momento quo factus est, quod nemo non videt absurdissime affirmandum.

Fuisse in Christo naturalē scientiam infusa per accidentem, qui censerint.

127. Hæc est scientia Christi acquisita, & nullatenus infusa: ad quam revocanda est, (si in Christo datur,) alia intellectus perfectio, substantialiter, ut sic dicam, & specificè eadem cum scientia acquisita, sed ab ea discrepans, penes causam efficientem & originem; nempe quia hæc diuinus infunditur per accidentem. An hæc scientia infusa per accidentem, sit Christo cœpta, difficultas est, in qua non est improbabilis sententia affirmans, quam docuit D. Thomas in 3. d. 14. & q. 20. de verit. art. 2. Sequitur Franciscus à Christo eadem dist. 14. q. 3. Prepositus 3. p. q. 12. n. 14. & Suarez 3. p. t. 1. d. 30. lec. 2. qui tamē distinctionem adhibet. Considerat enim in scientia, habilitates & species imprefas. Russus autem species, vel sumuntur propter simplificiter representant obiecta, vel propter representant obiecta iam percepta, quod apud plerosque non postulat speciem plane nouam, sed solam modificationem speciei praivaientis. Scientiam ergo naturalem, propter habilitates, id est qualitates mere facilitatiū, infusarēque species obiectum non præcognitum spectantes complectitur, existimat Suarez, esse Christi infusa per accidentem. Id vero negat de scientia, propter continet principium præcognoscendi obiecta præcogniti; siue illud principium sit quedam & habilitas & species integra, siue ut alij existimant, sufficiat modificatio. Deus enim non potest infundere per accidentem huiusmodi scientiam, quia nisi eius actio præcessere, erit principium falsum, quod à Deo infundi vel non potest, vel non decet. Sed hæc distinctione, mihi videtur non esse solida. Nam scientia quæ est principium recogitandi siue recolendī actus præclicitos, quidquid tandem ipsa sit, non potest initio infundi, prūliquam actu, sicut eliciti; idque tam valer de scientia naturali, quam de omni alia scientia, etiam supernaturali & per se infusa. Quorsum ergo ea distinctione hic obtutur, tamquam peculiari locum habens in scientia naturali? Quare hæramus in sententia quæ simpliciter admittit in Christo naturalē scientiam infusam per accidentem. Cur ea concedatur Christo, rationem dicunt qui eam afferunt, cum ex eo quod necesse sit eam perfectionem Christo non negare, quae fuit in Adamo, cui hanc scientiam fuisse concessam, latè confirmat Suarez lib. 3. Cosmop. cap. 9. Tame etiam ex eo quod nisi id admittamus, facendum erit Christum carere notitia clara naturali plurimorum obiectorum quæ per scientiam acquisitam numquam erat percepturus, quod incommodum his autoribus censemur.

Contrarium placet.

128. Mibi probabilior videtur sententia, quam retractata priore docuit D. Thom. 3. p. q. 9. art. 4. & q. 12. art. 2. sequunturque Alvarez 3. p. d. 5. 3. Valq. d. 55. cap. 2. & 3. Ragusa d. 1. 03. Beccanu c. 9. q. 6. & alij, iuxta quos nulla est in Christo naturalis scientia infusa per accidentem. Et ratio est, quia cum Christus ad paupertatem nostram vlt̄o ac volens se demiserit, omnia quoque nobis conaturalia quæ statum eius non dedeceter, lubens admisit. Cum ergo conaturalis homini parandæ naturalis scientia modus, non sit per infusionem, sed per impressionem ab obiectis factam, non est

Pp. 4 quod

quod miracula non necessaria communiscamur : sed concedendum est , Christum & species exterius ab obiectis impressas acceperisse , & vi eorum naturaliter ad sensations exteras , indéque per sympathiam ad internas , & ad intellectuē determinatum fuisse , sicut & nos determinamus . Per actus verū , in ipsis sunt habentes facultates , & species quae essent vestigia intellectus præcliarū : atque ita verè Christus in hac scientia proficit , quod voluisse S. Lucam , cum dixit Christum profecisse Sapientia & aetate , censuit Tole-
tus in c. 2. Lucæ annorū 86. mihique videtur idem velle S. Fulgentius l. 2. ad Traian. cap. 18. admittens in ipsa Christi anima , profectum quoad Sapientiam . Et pulcherrimè his verbis S. Ambros. l. de Incarn. Dom. Sacram. cap. 7. aeternis in Christo animam humanam per geminam in Christo Sapientiam , diuinam scilicet & humanam , & monstrans profectum Sapientia . Christo tributum , de humana accipiendo esse . [Quomodo proficiebat Sapientia Dei ? Doceat te ordo verborum . Profectus aetatis , & profectus Sapientia , sed humana est . Ideo aetatem ante premisit , ut secundum hominem crederes dictum . Aetas enim , non diuinatatis , sed corporis est . Ergo si proficiebat aetate hominis , proficiebat Sapientia hominis . Sapientia autem sensu proficit , quia à sensu Sapientia . Iesus autem proficiebat aetate & Sapientia .] Et mox . [Puer , nostra nomen aetatis est ; nec confortari virtus poterat Dei , nec crescebat Deus , nec aliquid Sapientia Dei , nec plenitudo diuinitatis impleri . Quæ igitur implebatur , et non Dei , sed nostra Sapientia . Nam quomodo impleatur , qui ut omnia impleret , descendit ? Pet quem ausem sensum , ut Elias dixit , Patrem puer nesciebat aut matrem ? Scriptum est enim , priusquam scias puer patrem aut matrem , accipies virtutem Dazaris , & spolia Samaria . Sapientiam enim Dei , futura & occulta non fallunt . Expertus autem agnitionis Infans , per humanam vitam imprudentiam , quod adhuc non dedit , ignorat .]

Non poterat S. Ambrosius , luculentius & expressius acquisitam Christi scientiam , naturaliter ut in nobis assolet , exortarem & proficiarem describere . Alios Patres similiter locutos , infra referemus , excludentes à Christo ignorantiam . Quare ratus esto , non fuisse in Christo naturalium villam Scientiam , infusam per accidentem , sed dumtaxat acquistata .

Ad firmamenta aduersariorum .

129. Quæ vero in contrarium adducuntur , dissolvi possunt nullo negotio . Fatum enim Adamum , quia visione beata carebat , & mox à creatione priuandus erat scientia per se infusa , accepisse ab initio naturalem scientiam infusam per accidentem ; non modò iuxta mensuram proportionalem aetati in qua à Deo formatus est , sed etiam quantum cerebrum necessitas , qua & ipse , & omnes eius posteri laborasse , nisi co Dei beneficio liberaliter fuisse preventus . At in Christo , nulla talis viguit necessitas : & afulgens ei scientia infusa atque beata , abunde suplere potuit omnem vultu scientia naturalis infusam per accidentem . Fatum præterea , Christum naturali scientia , & clara plurimorum obiectorum notitia , fuisse destitutum , vi anima sua , & qualcumvis substantiarum , etiam materialium . Id enim absurdum non debet videri , quia Christus per scientiam naturalem ea tantum cognovit intuitu , quæ sunt connaturaliter à nobis perceptibilia interueniunt speciem à sensibus haustarum . At species illa , non habent vim exhibendi perfectè naturam villam substantialem . Imò ob eum cognitionis nostra intellectus in hac vita nexus cum sensibus , & speciebus per eos haustis , anima nostra , quæ ob summam cum intellectu coniunctiōne posset fungi munere speciei impressæ ad sui cognitionem cūdendam , non se cognoscit intuitu . Itaque Christus non habuit substantiæ illius ,

& reliquorum obiectorum propulsorū , notitiam claram naturalē , infusam per accidentem ; sed ea tantum perspexit per scientias superiores , per hanc infusam , & beatam . Quia etiam per scientiam inferiorem cognovisset obiecta illa intuitu , species illius cognitio-
nis non esse dicenda infusa per accidentem ; quippe quia per sensus comparari non possunt ; sed dicenda essent in infuso per se , licet absque supernaturalitate , vi species Angelorum .

Apud ad scientiam naturalem per accidentem infusa , referuntur gratia quadam intellectuales gra-
datæ , entitatis naturales , nec nisi per accidentem infusa , quasi in Christo fuisse habitualiter certum esse certe . Soares disp. 8. de fide serm. 2. num. 11. Eiusmodi est , gratia interpretandi bene & ordinatè sensu sua : item gratia linguarum , ac diuersorum idiomaticorum expedire effundendorum . Et sanè si qualitas aliqua permanens ultra species impressas ad id exigatur , non videatur dubium , quin ea qualitas diuinus iudita , est in tantum infusa per accidentem , ac proinde hinc pertinet . Est tamen admodum verisimile , solam naturalem ingenij bonitatem , speciebus armata & habitibus faciliter instructam , adiutatamque ijs actualibus spiritu sancti motionibus quæ ad id commodate poterant , ad munera prædicta sufficiere : accedente praesertim assistentiā diuinā quasi habituali , quæ semper Christum ad has functiones ritè ac perfekte obediens , mouere parata esset . Vi quid autem præterea qualitatem aliquam incomptam addamus , cuius necessitas nulla appareat , quidditas vero sit perobscura : Ad summam ergo , eam infusionem per accidentem perfectionis intellectualis , admittere in Christo adiungit quoad species & habiliates facilitantes , in predictis gratiis gratis datis inclusas .

*Existentia altioris in Christo scientiae , nempe pri
fieri , iam ab initio infusa , stabilita .*

130. Satis de existentia scientie naturalis in Christi intellectu , quæ ei communis fuit nobiscum . Sed nobis quidem , prima ista dumtaxat , & vt Richardus supradicat , non semel nominat , verè egena scientia , connaturalis est . At Christi intellectu , quippe Dei filii naturalis , connaturaliter debebatur aliud cognitionis genus perfectissimum , quod nobis est supernaturale . Nec id minimum videri debet . Christo enim , quippe capiti , plena notitiarum genera connaturaliter conuenient , quam membris , inixa analogiam ritè ad hoc negotium considerat . D. Fulgentius q. 3. Ferrandi in fine , ex libro D. Augustini de praesentia Dei ; ita enim inscribitur apud Fulgentium , Epistola B. Augustini 57. Sic ergo in corpore physico , membra singula , pollent tantum sensu tactu , capiti autem præter tactum inflante omnes sensus ; ita nobis viaeis si que admodum humilis modus cognitionis connaturaliter debetur . Christo autem insuper competit , (& quidem connaturaliter ob unione) omne genus notitiae creatæ , etiam pri
mum hominibus sit supernaturalis , cuiusmodi sunt scientia per se infusa , & scientia beata .

Fuisse in Christo , scientiam per se infusam ob-
jectivalem nexus cum Deo Autore gratia , negant
nonnulli , quos asperiore quavis censura eximit Soares tom. 1. 3. p. disp. 25. serm. 3. Non dubito tamen quin ea scientia sit Christo concedenda , cum D. Thoma 3. p. q. 9. art. 3. & tota q. 1. & passim Scholasticis . Tamen etiam plerique , distinximus scientię verè infusę , à scientia infusa tantum per accidentem , non satis perspexerunt , qua de re alibi . Fuisse itaque in Christo scientiam infusam , qualem dixi ; quæ scilicet respicit essentia-
liter Deum Autorem gratia , proindeque sit suæ na-
tura supernaturalis , hincque videatur ex verbis Apostoli
dicentis , omnes thesauros Sapientia & Scientia Dei
fuisse .

fuisse in Christo reconditos. Ergo necesse est, hanc quoque noticiam in Christo admittere, cum certum sit scientiam per se infusam esse portionem nobilissimam scientie supernaturalem, qua ab Apostolo nominatur *scientia Dei*. Idem habetur ex verbis Prophetae, affirmantis, Spiritum sapientiae & scientiae requiri non lapsum Christum, quae constat (peccata ad notitiam supernaturalem. Cum igitur nos possint referri ad notitiam fidei, ut infra monstrabo, necesse omnino est ut referatur ad scientiam per se infusam. Nam cum nos quoque, sumus hic ex parte aliqua capaces spirituum illorum, non possunt referri ad scientiam Beatorum. Accedit non infirm ratio. Indubitate enim est, ad notitiam supernaturalem exigere notitiam supernaturalem, distinctam a scientia beata: quia haec non est medium sed finis: ac proinde non est aliquid requisitum ad meritum, sed habet rationem praemij; nec est propria eorum qui merentur, sed comprehensorum qui post agone prehendunt brauum. Cum ergo infra notitiam beatam, nulla sit noticia essentialiter supernaturalis, idonea ad fundandum meritum, praeferendum in Christum non cadentem, & scientiam per se infusam, merito hanc in Christo agnoscimus. Quocum vero notitiam tam perfectam, & plenisque sanctorum ex privilegio concessam, statui autem Christi confidens, Christo negabimus?

131. Fuit itaque in Christo etiamnum viatore, hæc scientia: & quidem ab eo tempore quo primum meruit, hoc est à prima conceptionis momento, iuxta padrum B. Anselmi ratiocinationem 1.2. cut Deus homo c. 13. ubi loquens de Incarnatione et facienda, & dimicando ignorantiam ab humanitate assumpta per Verbum, ita loquitur, respondens discipulo qui dixerat scientiam debuisse Christo concedi, & ignorantiam depelli, cum iam vic esset, non tamen cum esset factus. [Nonne dixi, quia sapienter fiet illa Incarnatio? sapienter namque assumet Deus mortalitatem, qua sapienter (quia validè vtiliter) vteretur. Ignorantiam verò non poterit assumere sapienter: quia nunquam est nullus sed semper noxia: nisi forte per eam mala voluntas (qua numquā in illo erit) ab affectu restringitur. Nam est aliud, ad aliud non vocet, hoc solo tamen noet, quia scientia bonum auferit. Et vt breuiter abholam quod queris, ex quo homo ille erit plenus Deo, semper in seipso erit: unde numquā erit sine civitate potentia, & fortitudine, & sapientia.] Et agit aperite de scientia infusa. Nam acquisita & naturalis, ob impeditionem organorum non sicut ab initio. Idem aperte habet Origenes hom. 19. in Lucan, tractans illud, *plena Sapientia*. Sic enim scribit. [Hoc hominum natura non recipit, ut ante duodecim annos sapientia compleatur. Aliud est partem habere sapientiam, aliud sapientiam esse completere. Non ambigimus ergo, diuinum aliquid in carnis Iesu apparuisse:] Et mox. [Eba canerat se filius Dei, & propterea rufum compleverat, sapientia, & gratia Dei erat super eum. Non quando venit ad adolescentiam, non quando manifeste docebat, sed cum adhuc esset parvulus, habebat gloriam Dei. Et quomodo omnia in illo mirabilia fuerant, ita & poterit mirabilis fuit, ut Dei sapientia copuleretur.]

132. Non est autem hac in parte audiendus Durandus, quin 3.d.1.4-q 3.num.7. fatetur quidem, Christū ab initio conceptionis nactum esse habitum scientiæ infusa: negat tamen habuisse actionem, ad quem conseruari adphantasmata, quæ initio non sunt in Christo. Veridū quod Durandus supponit, ad illam scientiæ infusa exigere conuersationem ad phantasmata, non est admittendum, ut infra exponam. Et quomodo ea conuersio ad exercitium huius scientiæ trigeretur, nihil tamen vetaret eam in Christo habere locum iam ab initio. Exostulor autem quod de coro huius scientiæ habitu ait Durandus, nempe cum iam

ab initio in Christo fuisse. Quod aliter scire dixit S. Maximus hom. in Psal. 21, cum exponit vestem Christi defuper contextam pet totum, [Vestimentum eius quod non erat confutum, sapientiam eius coelestem possumus approbare, quia ait, *era in superiori contextum*. Nostra enī sapientia, hoc est, humana, consuit: affuit enim cum liberos damas ad studia Grammaticis, tradimus Philosophis, erudimus, ut sapientia in illis quæ non erat, acquiratur. Domini autem sapientia, non affuit est, non quæsita. Non enim didicit à magistro, sicut ipsi Iudei dicunt: quoniam bīc *terras nouit, cum non didicerit*? Et ipse dicit: *mea autem doctrina non est de hoc mundo, sed eius, qui me misit*. Hoc est quod ait, *de superiori contextum*.] De hac quoque scientia, accipiens est Damascenus, oratione quoniam ad imaginem Dei facti sumus, simultancam Christi sapientiam astuens.

Dona intellectualia Spiritus sancti, per se infusa Christi scientia adiuncta.

133. Spectant ad hanc scientiam per se infusam substantialiter supernaturalem, dona illa Spiritus sancti quæ ad intellectum pertinent. Fuisse enim in Christo perfectiones illas intellectus, quæ intellectuali Spiritus sancti donorum nomine designantur, dubitate non licet; cum Isaías id diceret tradat cap. 11. verbis illis. *Flos de radice eius ascendet, Christus, & requiesceret super eum Spiritus Domini, Spiritus sapientia & intellectus, Spiritus consilij, Spiritus scientia.* Spiritus, nomine causa efficientis, vocat dona spiritualia, ut interpretatur Naz. orat. 37. Nam ipse quidem Spiritus, non est in se multiplex, sicut haec Spiritus dona quæ Christo insedisse diximus, sunt multiplicia.

Multiplices hos Spiritus in Christo solo adiunatos, obsernat S. Gregorius 29. moral. cap. 30. ad illud *numquid coniungere valebis micantes stellas Pleiadas?* quod adducto proposito loco Isaiae, glossat in hunc modum. [Redemptor noster in carne veniens, Pleiades iunxit, quia operationes septiformis Spiritus, simul in se, & cunctas & manentes habuit. De quo per Isaiam dicitur, egredierat virga de radice Iesse, & flos de radice eius ascenderet, & requiesceret super eum Spiritus Domini, Spiritus sapientia & intellectus, Spiritus consilij & fortitudinis, Spiritus scientia & pietatis, & replebit eum Spiritus timoris Domini. De quo Zacharias ait, *super lapidem unum septem oculi sunt;* Atque iterum: *& in candelabro aureo lucerne septem.* Nullus verò hominum operationes sancti Spiritus simul omnes habuit, nisi solus Mediator Dei & hominum, cuius est idem Spiritus, qui de Patre ante sæcula procedit. Benè ergo dicitur, *super lapidem unum, septem oculi sunt.* Huic enim lapidi septem oculos habere, est simul omnem virtutem Spiritus septiformis gratia, in operatione retinere. Alius namque prophetiam, alius scientiam, alius virtutes alius genera linguarum, alius interpretationes sermonum, iuxta distinctionem sancti Spiritus: ad habenda verò cuncta eiusdem Spiritus munera, nemo pertinet. At verò conditor noster, infirma nostra suscipiens, quia per divinitatis sua potentiam simul se habere omnes sancti Spiritus virtutes edocuit, micantes proculdubio Pleiades iunxit.] Vides ergo haberi ex eo loco Isaiae, iuxta S. Gregorium, fuisse in Christo Spiritus sancti dona, & quidem omnia.

134. Optime idem habet Origenes hom. 3. in Esaiā, tractans & Christo accommodans quod habet Isaías de 7. mulieribus apprehendentibus virum unum, ut eatum opprobrium auferat. [Septem mulieres (inquit) una sunt. Spiritus enim Dei sunt & ista una, septem sunt. Spiritus enim Dei, est Spiritus sapientiae, & intellectus, Spiritus consilij, & virtutis, Spiritus scientiae & pietatis, Spiritus timoris Domini. Ista sapientia patitur

tūc opprobrium à multis sapientijs insurgentibus in se. Iste verus intellectus sustinet opprobrium ab intellectibus falsis. Istud magnum consilium approbatum à multis consilij non bonis. Ista virtus maledicitur à quadam, quæ cum non sit virtus, reprobatur se esse virtutem. Ista scientia pacit opprobrium à quadam falsi nominis scientia, non sc̄rum surcipiente. Ista pietas exprobatur, ab ea, quæ cum se dicat esse pietatem, impietas est, & impios instruit. Iste timor patitur opprobrium ab eo qui putatur esse timor. Multe enim pollicentur diuinum mecum, sed non cum scientia metuntur. Quomodo ergo ista septem patiuntur opprobrium, consideremus. Vide sapientiam seculi huius, vide sapientiam principum mundi huius, quomodo exprobant sapientiam Christi mei, & quomodo exprobant sapientiam Iudaismi veri, iuxta quem nos circuncidimus spiritualiter, isti vero praedicuntur. Intellige itaque quomodo sapientia sc̄uli huius, & principum mundi huius maledicunt sapientiæ: & ob hoc queritur homo qui cum istis septem spiritualibus velut mulieribus sit, ut auferat eatum opprobrium. Propriè vnu est homo qui auferat earam opprobrium. Quis est iste homo? Iesus, qui exiit iuxta catenam de radice I. Iste.] Descendit ad citatum locum Esaie, & eum regnacit ac istum accommodat Christo. Idem passim affirmant alij Patres, nominatum cum versant locum illum Iaia 11.vi multos appendit Leo Castrius.

135. Scio, Iustini in dialogo cum Tryphonie, post adductum prædictū locum Esaie, significare non esse his verbis expressam inexistentiam talium donorum in Christo. Obijiciente enim Tryphonie, quomodo Christus si Deus erat, egnerit repleti potentij Spiritus sancti, hoc est hicce donis ibidem ex Iaia enumeratis: Responderet Iustinus; [Has enumeratas Spiritus virtutes, non vt indigentia harum, aut luxuria, superuenturas, sed requiecuras super eo: hoc est, in eo defituras, nec post haec ante, Prophetæ essent in vestro genere, quod oculis vestris potestis credere. Post illum enim, planè nullus Prophetæ inter vos existit. Præterea quod vnuquisque Prophetarum, vna altera poteſtate diuinis accepta fecerit, dixeritq; quemquæ scripta sunt; Intelligentis quid dicam sapientiæ spiritum habebat Salomon; intelligentæ verò & consilij Daniel; fortitudinis pietatisque Moses; Elias timoris; Cognitionis Elatas, & alij similes, aut singulas, aut aliter atque aliter coningatas, ut Jeremias, & illi duodecim, & David, ceterique quotquot apud vos Prophetæ fuerunt. Quienit igitur Spiritus, hoc est, desit in adventu illis, post cuius conuersationem cum hominibus, tempus erat haec dona vobis auferri.] Et post alia in eandem sententiam, sic concludit. [Itaque non quod ille indigeret potentia, venturas in eum potestas cecinit Esaies quas numerat; sed quia non erant manus amplius.]

Hæc non ita sunt accipienda, quasi Iustinus neget, hæc dona verè inexsistisse Christo, quin poniùs nō obscurè inuit, et in Christo fuisse, cum post eum celasse dicit, nec locum ultra habuisse apud Iudeos. Sensus ergo Iustini est, Christum non accepisse hæc dona tamenq; ijs egeter, præsertim prope Deus, ut fetebat Tryphonis obiectio. Tantum enim abellit, vt quatenus Deus ijs donis egnerit, ut etiam in humanitate sua eatur, his donis facile potuerit ob scientie beatæ presentiam. Quia ratione negare quis posset, gratiam habitualem fuisse Christo necessariam, cum aliunde habetur quod per gratiam habitualem nobis confertur; nempe amicitiam cum Deo, & sanctificationem. Sicut ergo Christus, quamvis non egnerit gratia habitualem, eam tamen recipit; ita etiam accepit Spiritus sancti dona. Quarè agnoscamus has intellectus Christi perfections.

Vetus quidem est, nonnullos donum sapientiæ

collocare in voluntate, ut Scotum in 3. d. 34. q. viii, qui sapientiæ donum censet esse caritatem. Hoc tamen neque vni recepto vocum conforme est, neque D. Augustino qui serm. 3. de temp. aperte air, sapientiam pertinere ad rationem. Sed & Sapiens c. 7. vocat sapientiam *sensum & lucem*, atque *inxtinguibile esse lumen illius*: quæ omnia sonant perfectionem intellectus, longe distinctorum à caritate quæ perficit voluntatem. Quinodo diserte eodem capite sapientia caritati contra distinguuntur, cum dicitur, *aliquos quia sapiente participes fuerunt, & cōmendati per dona disciplinas factos esse particeps amicitia Dei*. Nempe per bonū scientiæ viam, manuductos ad charitatem, quæ diuina est amicitia; quod vnum voluerunt noui Patres, qui in seni cantali, appellatunt caritatem nomine *sapientie*. Ranniguit elio, dona enumerata; sapientia inquam, scientia, consilij, & intellectus, perfectissime Christi intellectum? Ec cum sine perfections essentialem supernaturales, nequaquam propria & peculiares statu glorie, ad scientiam per se infusaem essentialem supernaturalem referendas esse. Quæ verò sit eatum propria ratio, supponendum est ex 1. 2. q. 68. obitèque attingimus infra, executientes naturam & causas perfectio- num Christi intellectualium. Nunc enim de eam dumentaxat existentia stabilienda, sumus solliciti.

Adjuncta alia scientia Christi, per se infusa, & nominatum propheta.

136. Denique huius scientiæ per se infusa & supernaturalis, fructus quidam fuerunt in Christo, vana gratia intellectui gratis data, spectantes solam cognitionem, ut prophetia, & discursio Spirituum. Quicquid enim sine haec gratia, indubitatur est eas ad ordinem supernaturalem pertinere; saltem quatenus dicunt specialem instinctum Spiritus sancti, ex quo exercentur; itaque non dedecent Christum, eique sunt collatae specialiter prophetia, non quidem obscura, sed evidens, quæ à scientia infusa non discreperet, negari Christo non potest, contra Abulensem in cap. 1. 1. numer. q. 64. Et ago de prophetia propriè dicta. Nam vt fuit propositio Ianseniū cap. 47. Concor. Franciscus Picus lib. 2. de prænotione cap. 2. & Castro 4. de vatic. cap. 1. interdum nomen *prophetia* in Scripturis, impropter & latè sumit, vel pro laudis diuinarum decantatione in Spiritu, ut de Saile propheteante legimus 1. Reg. 10. vel pro interpretatione mysteriorum fidei ad ædificationem; sive pro concionandi vnu, ut sèpè apud Paulum quod Vincentius Lyrin. in auro comment. cap. 40. annotauit. Alibi vt 2. Petri 1. prophetici sermo vocatur omnis Scriptura Canonica. Que omnes prophetiæ notiones, sunt minus propriæ. Sed propria notio quam hic Christo vendicamus, continuere vel cognitione futurorum contingentium, etiam conditionatorum, que prophetiæ comminatoris obijcentur; vel notitia præteriorum, quorum nulla amplius extit signa aut vestigia; vel denique notitia obiectorum prætentiorum loco distantium, ac præserim cognitionum cordis: ad hæc enim omnia extendi prophetiæ vocem, notavit S. Gregorius hom. 1. in Ezech.

Huiusmodi ergo notitia, quæ quod iudicium & afflictum, ratione lumen ac motu ex quo elicunt, est supernaturale, negari Christo non potest, quandoquidem diserte Deuter. 18. Christus Prophetæ, denunciatus mitendus: quem locum absque heretica vanitate, non posse de alio quam de Christo acipi, censuit D. Aug. 1. 6. contra Faust. cap. 18. Et quoniam Iudaï olim eum locum peruerterint; & alij ad Ioseph quos refellit Isid. Pelus. lib. 3. alij ad Dositheum quendam, ut refert & refellit S. Eulogius orat. contra Samaritanos apud Phot. Cod. 230. Tandem alij ad magnum quendam Prophetam tempore Messia venturum, &

ab

ab eo distinctum ; detorserint diuinam illam denunciationem Deuter. i. 8. factam , ut fusè prosequitur Toleto in cap. i. Ioan. annot. 6. Tamen Deus , vt D. Eusebius supra rectè connicet , nec non Euseb. 3. de demonst. cap. 2. & lib. 9. capite 11. & firmavit Synodus Alexandrina sub S. Eulogio , per Moles coloco , non alium Prophetam venturum prænunciat , quām Christum ipsum. Ipse item Christus , vt D. Aug. tract. 15. in Ioh. docuit , ad illud ; Domine tu video , Propheta es tu ; scipit Propheta aliquando nominavit , cum de scripto dixit , non es Propheta sine honore , nisi in patria sua . Rofusque Luke 13. cum dixit , non capis Prophetam perire extra Ierusalem . Et Lucas 24. discipuli de Christo dicunt , qui fuit vir Propheta . Quia cum possit proprii accipi , non est quod detorqueretur ad improprias acceptiones , vt rectè contra Magdeburgenses contrarium blaterantes , vrget Turrian. lib. 2. pto Epist. Pont. c. 2. Quod autem dici posset de ratione prophetie esse obscuritatem , & idcirco euacuari prophetias cum lux adorta fuerit exorta , facile declinatur ; dicendo , prophetie accidentiarum esse , quod sit clara vel obscura : cōquē nobiliorēm esse prophetiam , si clara & evidens prophetarū fuerit , cuiusmodi sānd prophetarū Christo tribuumus .

137. Suffragatum huius tituli Christi , laudo Originem hom. i. in Ierem. ad illud , Prophetam in gentibus dedit ; quod primum de Ieremia interpretatus , mox se ad Christum aptat . [Si intelligentiam ad Deum magis , ille verē in vniuersis gentes prædicauit . Est quippe sicut alia multa , sic & Propheta . Vt est princeps Sanctorum , & test Salvator , vt est Medicus , similiter & Propheta est . Moyles annuntians de eo , non solūm Prophetam , sed inter cunctos admirabilem nominauit Prophet. Sicut Propheta ex fratribus vestris suscitabit vobis Dominus Deus noster , quasi me audire eum : qui cum non audierit Propheta ē illum interib⁹ de populo suo . Ille est Propheta constitutus in gentibus , & accepit gratiam à Deo effusa in labijs suis : vt non solūm cum praesens aderat corpore , sed etiam nunc cum adeat virtus & Spiritus , prophetet ad omnes gentes & prophetia sua ex toto orbe attrahat homines ad salutem .]

Optime quoque S. August. tract. 24. in Ioh. ad illud quia hic est verē Propheta , quod à turbis recēs pastis prolatum ita accipit . [Adhuc forte ideo Christum Prophetam putabant , quia super scēnum discubebant . Hoc autem ille Dominus Prophetarum impletor propheciarum , sanctificator Prophetarum , sed & Propheta . Nam & Moysi dictum est , suscitabo eis Prophetam filium mihi . Similem secundum carnem , non secundum maiestatem . Et de ipso Christo illam Domini promissionem habere intellectum , aperiē in Actibus Apostolorum exponit & legitur . Et ipse Dominus de se ait . Non es Propheta sine honore , nisi in patria sua , propheta Dominus , & Verbum Dei Dominus , & nullus propheta sine Verbo Dei prophetat . Cum prophetis Verbum Dei , & propheta Verbum Dei . Metuerunt priora tempora prophetas afflatos , & impletos Verbo Dei : metuentes non prophetam , ipsum Verbum Dei .]

Existentia scientia Christi beata , ab initio indite , aſtruitur .

138. Alia supernaturalis scientia , anima Christi cōcedenda , & quidem ab initio productionis sue , est scientia beata , sive clara Dei visio . Quod enim hac cognitio in anima Christi fuerit iam ab initio , est communissima sententia Theologorum : quamquam inter eos non sati conuenit , de gradu certitudinis quo tenenda est , contraria abiocienda . Palac. in 3. d. 14. disp. 1. censet eam non posse ab que temeritate negari qui est prop̄ minimum gradus certitudinis . Paulò auctiōs Suarez t. i. 3. p. d. 25. l. 1. eritneum & hæresi proximum

pronunciāt , eam negare . Alvarez 3. p. d. 5. concl. 2. censet esse planē contra fidem , negare animam Christi tota tempore antecedente mortem , non vidisse Deum . Id quod etiam videtur aſteruisse Remigius ad illud , & ecce aperte sunt ei calvi . Matth. 3. Ait enim fidē Ecclesiæ tenere , quod non minus aperte sint Christo cœli ante illud tempus , quām tunc . Addit tamen Alvarez concl. 3. id non esse de fide , quod primum instantis productionis anima Christi . Vt , vt sit , sententia est inter Theologos indubitate , Christi animam Deum vidisse à prime productionis sue momento , tametsi probationes quibus eam sive ab auctoritate , sive à ratione confirmant , non sunt usque adeo ineluctabiles vt non patet effigium quod liquebit expediti quæ in hac rem splendide ac fusè profert Canus lib. 12. de locis c. 14. Quantumvis enim Cano in ea disputatione retorici , videantur firmissima , tamen non difficile est ea enarrare & inefficacia ostendere . Quæ maioris viderentur momenti ad confirmandam veritatem propositam , haec occurserunt .

139. Ex Scripturis , locus satis idoneus suppetit ex c. 17. Iohannis , ibi Christus Patrem alloquens , ait , Volo ut vbi sum ego , & illi sint meū , vt videant claritatem meam quam dedidi mihi . Quibus affinitia sunt illa ex c. 12. Vbi sum ego , illic & minister meus erit . En Christus , præmissū suorum affectuum statutū esse vbi ipse conc. erat . Cura igitur extra dubium sit , præmium Sanctorum qui sequuntur Christum fuerint , esse Dei visionem ; dubitandum non videtur , quin Christus quis in eo state iam tunc fuisse profitebarat , etiam si viator , iam ex eo tempore esset beatus . Eundem statum anima Christi iam ex eo tempore , ferunt illa ex cap. 3. Nemo ascendit in cœlum nisi qui descendit de cœlo filius hominis qui est in cœlo . Et ille in cœlo , dicit Christus : hoc est videre Deum , iuxta communem Christianorum loquendi modum , quibus esse in cœlo vel esse in paradiſo , id est quod Deum videre vbi cunque videatur , vt S. Augustinus notaue epist. 57. prolato exemplo latronis , qui cum in inferno futurus esset quoad animam , tamen quia ibi visurus erat Deum , dicitur futurus in paradiſo . Filius ergo hominis , atque adeo Christus quoad humanam naturam , se in cœlo esse ; hoc est Deum videre , professus , est etiamnam viator . Et consideranda est textura capitis , & Scopus Christi , quem optimè affectus videtur Ribeira secutus Græcos interpres , & ex Latinis Caeterum . Scopus ergo Christi est , persuadere Nicodēmo , credendum sibi esse , quippe testi oculato . Credebant enim Iudei Propheticis , qui non nisi artiti testes erant . Multo itaque magis credendum illis erat Christo , qui omnia Dei arcana viderat , & in terras ad ea euulganada descenderat , non loci mutatione , quippe qui adhuc in cœlo esset Iudeos alloquens , sed assumptione humanitatis ; in qua ita erat , vt simul in cœlo esset Deum videns , quod nulli anteriori veritatis testi , nulli in qua Propheta , obtigerat . Nemo enim eorum in cœlum ascendit in tempore præterito : hoc est (iuxta phrasim Hebraicam , consequens pro antecedentibus sēp̄ vſurpatem , atque adeo per ascensum in cœlum , visionem Dei que ad Deum consequitur , designantem) nemo eorum Deum viderat . Itaque illud ipsum his verbis de se pronunciat Christus , quod de eo dixerat Baptista , eiusdem Euangelij c. 1. Christum omnibus Prophetis anteponens ; Deum nemo videt umquam ; unigenitus qui est in ſuā Patri , ipſe enarravit .

Suffragium SS. Patrum .

140. Loca Patrum , haec pauca feligam . Eusebius 1. 2. de demonstr. in 8. sive c. ultimo , glossans illud Psalmi 2. 1. de ventre maris mee , Deus meus es tu , sic loquentem induit Christum . [Tibi confitus sum , qui mens Deus & Dominus , & pater es : Et confitus sum , non nunc primū

primū in te sperate incipiens, sed tunc quoque cum ab yberibus matris meæ infantilem alimoniam accipiens putabat ut reliqui hominum infantes, imperficiens esse, & absque rationis. Non enim eram talis, licet mihi ceteris hominibus simile esset corpus. Sed neque item vix neque substantia plerique erant similis, verum potius liber ac solitus, tanquam agnus tuus, qui Deus es, cum ab illa vixiretate, lacte nutritus. Dico autem ab yberibus matris meæ. Cæterum hoc nondum quicquam magnam arbitrabitur, si intelligenter, quemadmodum prius quoque in te proiectus sum ex viro, & de venire mariis mea Deus meus es tu. Cum enim adhuc intra cellam gestantis me in utero latente, te tamen Deum meum videbam.

S. Ambrosius l. de interpretatione David, cunctum Psalmis locum expendens, non obscurè prodit, se Eusebium exprimere, & idem sentire. Locus est paulo prolixior, sub libri medium.

S. Augustinus l. 4. de confusu Euang. cap. 10. attingens illud Ioannis 2. Sic enī volo manere, donec venias, ait verbis illis Christum Dominum. [alio dicens mysterio, istam ipsam Ioannis Evangelicam dispensationem, qua in lucem liquidissimum Verbi sublimiter faretur, vbi Trinitas æqualitas & incommutabilitas videri potest, & qua maximè proprietate distat à ceteris homo cuius susceptione Verbum caro factum est, perspicue cerni cognoscique non posse, nisi cum ipse Dominus venerit: id est sic manebit donec venias, manebit autem nunc in fide credentium, tunc autem facie ad faciem contemplandum erit, cum apparuerit vita nostra, & nos cum ipso apparerimus in gloria.] En, proprietatem qua Christus homo, ab alijs hominibus maximè distat, (vixque in via utrorumque) statuit Augustinus, videre Deum. De alijs vero hominibus, iubet, ijs in hac vita non contingere, ut anima eorum [amota a que discuso omni nubilo phantasmarum corporalium atque carnalium, serenissima incommutabilitate, veritatis luce potiatur, &c. Et si quando adiuta excedit hanc nebula qua tegitur omnis terra: id est hanc carnalem caliginem, qua regitur omnis vita terrena, tanquam rapida corsuptione perstringitur, & in seam infirmitatem reddit, viuente desiderio quo rufus erigitur, nec sufficiente munditia qua figuratur.] Itaque nemo pororum hominum in hac vita contuet Deum; Christus autem quia purus homo non erat, iam ex hac vita, Deum humano suo intellectu, conspicabatur.

141. S. Fulgentius ad q. 3. Ferrandi, fusissimus est in ostendendo, animam Christi vidisse Deum; & quidem adeò plenè quam Deus ipse se videt: ea tantum distinctione interueniente, quod Deus est sua visio: at visio qua Christus Deum videt, ab eo differt. Nos nunc, hanc latepatentiam visionis qua Christi anima Deum videt non moramus, infra consideratur, an D. Fulgentius adiulerit animam Christi comprehendere Deum. Illud nunc tantum attendimus, sine villa dubitatione admitti à S. Fulgentio, animam Christi videre Deum, & vidisse iam ex hac visa: quod constabit, has ex eo plagulas inspicio. [Caveamus ne cum anima Christi totum Patrem nosse non creditur, ipsi vni Christo ex aliqua parte, non solum Patris, sed etiam sui, & Spiritus sancti cognitio denegetur. Quam verò perdurum est, & à sancta fidei penitus a ienit, ut dicamus, animam Christi, non plenam sive Deitatem habere notitiam cum qua naturaliter unam creditur habere personam. Quod si sic credidimus, necesse est ut illi fructuenter prædicatio Iohannis Baptista, qua Christo, singulariter, ac sine mensura tribuit Spiritus largitatem, dicens: Non enim ad mensuram dat Deum Spiritum.] Hanc plenitudinem cognitionis sine mensura, collatan Christo esse ratione visionis beatifica, multis astruit: idque factum cum in for-

ma hominis esset; mox profiteretur, & autoritate BB. Ambrosij & Augustini, confirmat. Rursumque inferius, ex eo quod Christus non ad mensuram Spiritus accepit, visam esse ab eius anima diuinitatem docet, ne aliquid minus scientia habeat, quam Spiritus. Inféque: [Ac per hoc, non solum ad diuinitatem Christi, sed ad eius quoque animam, illa perfectionis pragmata pertinet, quam ipsi Christo beatus assignat Politus, dicens: In quo sunt omnes thesauro sapientie & scientie ab conditi. Si enim nō ad mensuram accipit Spiritum sapientie, & scientie, necesse est, ut omnes thesauro sapientie, & scientie habeat. Quod sic: aliquid eius plenitudinis demittit, conseqüens est, ut ad mentem accipit Spiritum prædictum. Et quis est, cui non ad mensuram Deus Spiritum dederit, si eum ad mensuram Christus accipit? In quantum enim Spiritus datur, in tantum cognitionis diuinitatis accipitur. Vbi autem Spiritus non est mensura, necesse est, ut planè sit diuinitatis immensa notitia. Tota enim plenitudo datur, vbi spiritus non ad mensuram datur. Non autem plenitudinem, sed de plenitudine eius nos omnes accipimus, gratiam pro gracia. Vbi ostendit, etiam in illa gratia speciei, qua datur pro gracia fidei, nō ipsam plenitudinem, sed de plenitudine eius nos esse acceptos gratiam pro gracia: & hoc ipso quod de plenitudine eius acceptimus, nos esse implidos, in quantum per eius gratiam capaces erimus.] Idem paulo post. [Non existimo illi anima, in aliquo plenam diuinitatis notitiam, cuius vna est persona cum Verbo: quam sic sapientia sucepit; ut eadem sapientia ipsa sit, qua rerum omnium in tantum facta est dominia, ut cum ipsa diuinitate sua, vna sit in Trinitate persona; id est Christus crucifixus, quem Dei virtutem, Deicte sapientiam, Paulus prædicat. Quod si anima Christi minorem habet in alio Deitatis sua notitiam, non in se habet totam sapientiam utramque virtutem. Participium ergo haberet, non ipsa plenitudo est Christus, si partem haberet notitiam diuinitatis sua. Nos autem participes Christi Apostolus afferit, dicens participes enim Christi, efficiuntur summi. Vnde ipsi Christi dicitur: vixit te Deus Deus tuus oleo exultationis, pra-participibus tuis.] Hoc factum esse ea non ad mensuram infusionis Spiritus, qua Christi anima Dei videre consecuta est, mox ostendit: addicte nisi in sit, perpetuam fore Christo tribuendam Aliissimi appellationem, qua in Scripturis potitur etiam in humanitate; quodquidem catenus exaltatur, quatenus anima nostra ad Dei cognitionem sustollitur: ut proinde necesse sit, Christi animam, quodquidem Aliissimi dicitur, ad claram Dei notitiam pertigisse iam ex hac vita, in cuius duratione legitur nominatus Aliissimus. Hæc omnia obsignat hac clausula. [Sic humanam naturam Deus virginem sibi pere dignatus est, ut idem ipse sit Deus, qui homo est, & idem sit homo, qui Deus est. Proinde sicut est plenitudo diuinitatis in homine Christo, sic ibi est plenitudo humanitatis in Deo. Sicut ergo Christus homo, singulariter habet, ut Deus verus sit, sic totam diuinitatem suam singulariter novit.] Ex his omnibus perspicuum est, S. Fulgentium, anima Christi, etiam quando viator erat, concessisse visionem claram Dei, & scientiam beatam.

142. Alcuinus l. 2. de Trinit. c. 1. Fulgentij sententiam, ac ex patre etiam verba usurpauit; & perspicue censuit, animam Christi vidisse Deum iam ex hac vita. Clausulam solam capituli represento. [Restat itaque, ut anima Christi, Spiritum accepit; quem tamen ad mensuram non accepit, quia totum accepit: Vbi enim mensura dicitur esse, plenitudo perfectionis, & perfectio plenitudinis inventur, per quam etiam plenitudinem diuinitatis cognitionis habere manifestum est. In quantum enim cuiuslibet Sanctorum datur, in tantum cognitionis diuinitatis accipitur ab eo. Non enim estimen-

estimandum est ; anima Christi in aliquo plenam dignitatem decet notitiam , cuius una est persona cum Verbo ; quam sic sapientia filius Dei suscepit , ut cum ipsa divinitate sua , una sit in Trinitate persona , id est Christus crucifixus , quem Dei virtutem Deique sa- pientiam , Paulus Apostolus praedicat.]

Richardus Victorinus l.2. de Emman. cap.22. post multa de plenitudine suavitatis quae in Christi anima à momento conceptionis abundauit , ut idcirco Christos puer dictus sit baturum & mel comedisse , subdit . [Cum in nobis corruptibile hoc induerit incorruptionem , & mortale hoc immortalitatem , erit utique & nobis suae quidquid salubre , & solum delectabile quod summè landabile . Tunc dabitur nobis illius electio plena , & sempiterna refectione , cuius assumptio , atque perfutio est abinde omni labore , & qualicunque fangione . Quod igitur acceptu sumus in vita futuræ accepti in vita ista , quod nobis dabatur in consummatione , illi datum est ab hora conceptionis sue . Somme itaque suavitatis baturum , cuius participatio ne expectamus in nostra glorificatione , ipse acceptip in ipso ingressu huius mortaliss vita , nec nostro moe- te parte , sed in omni plenitudine .] Ruris c.23. [Hæc melius dulcedo , illi pro cibo , & pro potu fuit . De hac iustitia fuit . Totus ille torrentis voluptatis , eius visus esset ; & mirum quomodo homo vnuus , inob puer piuulus , totum absorbere potuit . De hoc torrente & eatten potantur , & satiantur , sed in patria , iste hoc ipsum posuit est , etiam in peregrinatione sua . De torrente in via bibit , propreter exultant caput . Sed ut adhuc mentis amplius , iste de quo loquimur , parvulus qui nobis est datum mellea quidem , & super celesti dulcedine prius est cibatus quam natus . Quando enim putat primum caput Emanuel noster , baturum & mel comedere ? Ceterum ex quo caput homo esse ; certe ab ipsa hora conceptionis sue , reptus est totus dulcedus , totius suavitatis plenitudinis .] Tandem cap.24. [Nos sane primò illuminari , ut iustificemur , iustificemur ut confirmemur , confirmamur ut beatificati memoremus . Ille ex quo homo fuit , secundum id quod homo fuit , plenitudinem æternæ beatitudinis accipit .]

Guentius Abbas serm. 3. de Annunc. cum descripsiit Verbi ipsius beatitudinem qua pascitur de Verbo & via de seipso ; subdit : [Alia autem rationes , sed tanta infabilis beatitudine , Verbo pascetur anima illa . Verbo ipsi in personam coniuncta , & incomparabili felicitate , Princeps ille fedens in porta virginis vestris , panem Verbi coram Domino comedebat .] Rufus serm. 3. in Ramis palm. expendens illud , operari confusa faciem meam , at id esse intelligendum de facie corporis . [Nam facies mentis qua semper & immobilitate habebat cum vultu Dei , nec turbari poterat , nec confundiri .]

Probatio eiusdem veritatis , ex ratione .

143. In his Parrum testimonijis , insinuate sunt rationes quibus haec veritas est confirmanda . Nempe quod Christo filio Dei naturali , debeatur haec perfectione connaturaliter ; nec fuerit æquum , ut ea carceret : cum carcerata tanto perfectionis , nihil ad redempcionem nostram conferre potuerit , quæ causa fuit , cur gloria corporis , tametsi Christo connaturalis ; non sit si collata . Nostra enim intercessas , Christum vsque ad resurrectionem esse corpore passibilem & reliquis glorias corporum donibus constitutum ; ut & pati pro nobis possit , & exemplo prælucere ad sequenda vestigia . At ut anima non videret Deum , nequam interficie nostria . Nec est quod quis existimet , inde sequi plenam Christi constitutionem in termino , atque adeo etiam exclusionem meritorum eius pro nobis . Hoc inquam inde non sequitur . Nam Christus ita fuit & in genuo sine comprehensori , ut simul esset in via , pos- Theoph. Raynaud . Christus .

suntque mereti . Status enim merendi , pendet ex divina ordinatione ; ita ut quamvis congruum fuisse & valde consentaneum nature personatum creaturam , ut ille inveniendi termini præfigerentur quos præfixos videamus , nempe quosque ad Deum videndum , progedimus , conclusi in hoc mortali carcere : Tamen potuerit Deus aliter definire merendi terminos , quos ex beneplacito suo præfixit creaturis rationalibus , nunc breviatores , ut videmus accidisse Angelis : nunc longiores , ut in hominibus cernitur . In quibus etiam est varietas , cum hominum aliqui necedunt motui acti videntes Deum , mereri tamen desierint : Enoch omnium & Elias , ut Peterius in cap.4. Geneceos quæst. 5. recte affirmat , & concedit Vasques 1.2.d. 16 c.4. Vnde autem hic meriti defectus in hominibus nondum vita functionis , nec Deo plenè potentibus , nisi ex divina ordinatione sic sancti : Similiter ergo in Christo , quamvis comprehensore , status merendi pro nobis , ex divina ordinatione coniunctus fuit comprehensio- nis ac beatitudini animæ , cum qua in alijs cessat meritus .

Quæ potrō rationes , probant Christi animam videlicet Deum in hac vita , æquæ confirmanit videlicet Deum à primo conceptionis momento . Nimur quia ab eo momento hæc perfectione fuit Christo debita , quandoquidem iam ex eo puncto temporis , anima Christi fuit Verbo unita personaliter : & pater fuit , ut ubi inhabitabat pleniora diuinitatæ , pleniora quoque scientiae , atque adeo etiam notitia diuinitatis inhabitantis locum haberet . Neque vero ostendit potest defectus meritorum in eo primo momento elicitorum , pro quibus scientia beata rependeretur anima Christi . Nam vel Christi anima non acceptit visionem Dei titulo meritorum , sed tantum titulo longè honoriscentiore , nimic filiationis naturalis , ut multi volunt : Vel si quod supra admisimus , fateamur gloriam animæ Christi fuisse ex meritis comparandam , tamen iam ex eo primo momento , anima Christi omnia habuit ad condignum gloriam meritum necessaria : multo magis quam Angeli , quibus valde communis sententia condignum gloriam meritum tribuit , iam ex primo momento quo sunt produti . Nonnullæ potrō Scripturae , quæ ferunt Christum per mortem intrasse in gloriam suam , & quia occidit est acceptile gloriam & diuinitatem ; aliaque similes , exponendas iuste de gloria corporis , aut de exaltatione nominis Christi super omne nomen . Quare nihil inde incommodeatur veritati proposita .

Vestiganda de vindicatio intellectui Christi perfectionibus , obiectum , actus , habitus .

144. Ex dictis habemus , quæ naturales & supernaturales perfectiones intellectui Christi Domini aduenient . Nunc quales illæ & quæ animæ fuerint , est exquirendum : quod non potest melius præstat , quam si earum obiectum , actum , & habitum , exentiamus . comprehendentes sub habitu species impressæ obiectorum vicariæ , quippe quæ habent rationem actus primi respectu actuum ; sivecum coram principia æquæ ac habitus , sine prelæsum pri & facilitantes , sine qui non dantur tantum ad facilitandum , sed ad roborandum , similius supplendam improportionem naturalem potentiarum cum actu : ut habitus Theologici sunt actus primi respectu actum onus expressatum æquæ ac species impressæ , cum eo tantum discrimine , quod habitus tenent se ex parte potentiarum , cuius legem vim operationis vegetant , & promptam vel proportionatam reddunt , roborantque : species vero impressæ tenent se ex parte obiecti ; id est loco eius , vel absentis , vel ad determinandam potentiam inepti , potentiam completa , & ad cùdendam talis nature operationem & pluribus ad quas potentia est indifferens , determinant

Q. q. tamquam

tamquam semina obiecti. Quia igitur omnis cognitionis actus ut ex D. Augustino alibi fuisse dixi, ex obiecto & potentia partitur; ipsum vero obiectum quod plerumque abest, vel si adsit, est improportionatum, concurrens per seipsum perraro potest; aliquid loco sui subrogat, nempe speciem impressam: potentia autem quia imperfecta est, ac si actus sit supernaturalis est improportionata: iuuanda est aliquo virtutis auxilio se tenente ex parte eius, quod in actibus naturalibus est qualitas mere facilitans; in supernaturalibus autem est qualitas roborans, & aptans potentiam ad connotatitatem operandum, & respectu actuorum intellectualium vocatur lumen. Hi ergo utriusque actus primi, sive ex parte obiecti, sive ex parte potentiae se teneant, passim generali nomine dicuntur *habitus*: eruntque in quibus scientiarum Christi enumeratarum, post obiectum, & actum, explicandi.

Obiectum scientia Christi, acquisita.

145. Et scientia quidem naturalis, quia Christo consummata, vendicantes eam Christo. Offendimus enim eam fuisse eiusdem rationis cum nostra, etiam quoad modum illam comparandi: vidimusque non fuisse à Deo infusa, etiam per accidens. Ex quo sequitur, non esse in ea quædam aliata veluti substantialis perfectionem, quam in nostra scientia humana, sive quoad eins obiecta, sive quoad actum, sive quoad principia: species in quam, & habitus. Magna igitur pars obiectorum huius scientie, à Christo æquæ ac à nobis, abstractione dumtaxat percipia est, per hanc scientiam: nimirum substantia omnes, & accidentia quacumque insensibilia, contra Suarez t. 1. 3. p. d. 3. o. sect. 1. Sed res videtur perspicua ex fundamento iacto. Non obiecta quæ à nobis connotatur atque adeo intuitu & evidenter sunt cognoscibilia, non sunt entia spiritualia, eorumque accidentia: hæc enim ut exceedit modum nostrum essendi corporeum, non possunt à nobis in hac vita percipi directè, ac per proprias species: sed tantum indirectè ex quibusdam materialibus, repeatamus ad ea abstractiū percipienda. Eadem quoque est ratio substantiarum materialium, & accidentium quorumvis insensibilium. Quia enim hac obiecta non incurrunt in sensu, à quibus dum sumus in corpore, nostra omnis notitia clara & intuitu hauritur; propterea non possunt hic à nobis percipi nisi per species adulterinas, atque adeo abstractiū: quia corpori veluti cochleari adhæscimus, & illius concretionem, nostris quibusdam intellectibus se intermixemus, quandiu limosa hac catena (iuxta Nazianzenum,) constringimur, sustinere vel inuitu ac tenentes adiungit. Cum ergo Christus, moralitatis nostra solidum amictum suscipiens, dignatus sit se dimittere ad afflictiones nostras, quæ & à peccato & à peccato fructibus aliena essent, & statim beatitudinis animæ quo potiebatur non dedecenter; id est noluerit modum operandi, & originem notitia nobis connotarem, tametsi imperfetum, respire; ut quicquid in natura nostra planauerat, reformatum: mirum esse non debet, si ad vilem illum predicta obiecta cognoscendi modum, sese deiecerit, quantum quidem spectat ad hanc scientiam.

Eiusdem actus, & habitus.

146. Hinc insuper habent, cuiusmodi fuerit actus huius scientie in Christo. Fuit enim eiusdem planè rationis, cuius est noster actus scientie. Nolo nunc excutere, an fuerit discursivus, & an egerit conversione ad phantasmatum. Quamvis enim hæc duo in nostra scientia naturali cernantur, tamen quia sunt defectus, & non perfectiones quas hic cernantur, videndum infra erit tractando de defectibus ab intellectu Christi depellendis, an in Christi quoque naturali scientia, lo-

cum haberint. Nunc ergo de perfectionibus actus huius scientie agendo, ato omnes plane perfectiones quæ in Scientia nostra notari possunt, eximie fulsisse in hac Christi scientia: veritatem inquam, certitudinem, evidentiam quodad iudicium, & si quæ sunt aliae scientie nostræ dotes ac prerogativa.

Actos denique primi sive principia effectiva in humana Christi scientia, fuerunt eadem quæ in nostra; nempe species impressæ, & habitus. Et de species quidem eodem modo philosophandum est, quo in nobis: ita scilicet, vt si species impressæ naturaliter in nobis eundantur per specialem facultatem antecedenter ad omnem actum intellectus, idem quoque in Christo acciderit: aliter autem sit statendum, si quod verius existimat, ad primas quasque intellectiones naturaliter elicitas, sufficit determinatio per Sympathiam à phantasia praoperante; species autem impressæ, subsequitur; & inuitu per actum intellectus tamquam eius vestigium, & semen quod ad eam recolendam deseruit. Si enim hoc modo in nobis philosophemur de speciesibus impressis ad scientiam naturalem interuenientibus, similiter de eis quodad Christum erit statendum. Itaque non est quod hic moras ne stamus in harum specierum quidditatibus, & vniuersalitate, vel restrictione, aut causa effectrice expounda: sed satis est generatim statuere, omnia quæ de species impressæ naturalem scientiam humanam principiantibus, à Philosophis traduntur, æquæ in has species cadere. Quod similiter dico de habitibus, qui naturalem potentiam ad operandum expediatam præstant. In Christo enim patabantur per actus, & pro varijs naturaliter adiunctis difficultatibus, separatis separabilibus, erant varijs æquæ ac in nobis. Quare nihil hic peculiariter de eis dicendum ocurrat: vt neque de speciesibus, vel habitibus deseruentibus ad gratias illas gratis datae, quis Christo per accidens infusa, agnouimus. Cum enim gratia illæ essent entitatiæ naturales, non egoenq; alij principijs intrinsecis potentia intellectus immisus, quam naturalibus: quorum eadem est ratio, ac rerum quæ à nobis naturali modo parantur, etiam in Christo modus parandi diversus fuerit.

Summa Perfectio eiusdem Christi scientie, conciditur.

147. Sic igitur se habuit perfectio substantialis, (vt sic dicam,) scientie Christi, naturalis. Possimus tamen notare in ea, extimas quasdam perfectiones accidentarias, quibus ceterorum hominum naturali scientie, longè fuerit præferenda. Per multum enim ad eam conferte potuit, & re ipsa consulit bonitas ingenii, quæ in Christo fuit insignis. Accessirique optimum corporum temperamentum, & magna perfectio exterritorum omnium sensuum, ac etiam sensus intem, quæ omnia plurimum conseruant ad naturalis scientie perfectionem. Vigebat insuper in Christo integritas naturæ, per subordinationem plenam appetitus inferioris ad superiorem; pérque potentiarum omnium optimam ad innicem symmetriam, & administrationem: unde existebat ab actio cuiusvis in voluntarie distinctionis, & ordinatissimum intellectus facultatis exercitium, quæ supra modum faciunt ad perfectionem naturalis scientie. Nec desiderabatur singularis hæc quoque in parte protectio diuina, Christi intellectus debita: non vt eucereretur supra naturalem humani intellectus conditionem & capacitatem; sed vt eximeretur ad quibusdam extrinsecis defectibus, in quos facilè prolabilis inter cognoscendum; & comparantes vel exercentes naturali scientiam. Finitas enim & imbecillitas intellectus nostri, secundum solam naturalem facultatem spectati, tanta est; sensuum item quos haber pro internuicijs, & vnde omnem hic co-

gitionem hancit, tanta plerumque est infidelitas, ut nisi interueniret diuina externa proteccio, quemadmodum in parte Adamo in state innocentie affuisse, alibi tradidit; non esset omnino deitaturus errorum, quisquis naturalem scientiam pararet aut exerceret, ut dicitur agendo de necessitate gratia ad veri cognitionem, Nam ergo protectionem affuisse Christo singularissimam, sicut perfectioni naturalis Christi scientiae profectum exquisitissimum fuisse, dubitate non licet.

Transitum ad perfectionem scientia ipsa;
obiectum eius naturale.

148. Pergo ad declarandam perfectionem scientiae Christi infusa penes tria illa capita in quibus perfectio scientiae spectari potest, nempe obiectum, actum, & adiutorum. Et obiectum quidem huic scientiae, vel est naturale, vel supernaturale. Rursus naturale, vel est materialis, vel spirituale; & utrumque vel spectatur ut reales, vel ut possibile: & vel propter singulare ac in individuo, vel universale ac generatum. Sic etiam obiectum supernaturale, vel est creatum, vel in creatum, non excludo Deo prot. Trino.

Naturalia obiecta, sive materialia, sive spiritualia, quatenus existentia & singularia, huic Christi scientiae obiecta esse, reddet assertio D.Thomas 3.p.q.9.art.1. male refutante Scotio in 3.d.14.quest.3. Consentaneum quippe fuit, communicari intellectui Christi scientiam essentialiter infusa. Hec autem cum ab obiectis non huiusmodi, sed a Deo communiceatur, nec sit posita ratio cur de uno aliquo naturali obiecto existente sit data Christi non de alio: factum est, datu esse de quibusvis, etiam de illis ipsius quae naturali Christi scientiae obiectiebantur, quia in sensu inveniuntur. Nam circa ea quoque, veritatis est scientia Christi infusa, sed sub diversa ratione cognoscendi: unde existit ratio formalis, & motivum diuersum, quantum necesse est ad specificam diversitatem notitiae acquirendam & infusam: quamvis entitas utroque terminis & scientiam, & quicquid se tenet ex parte obiecti materialis, sit idem ipsa; ac proinde non sit entitatio supernaturale. Nimirum eadem obiecti ratio terminata naturalis, adiuncta proportione illa quam obiectualiter habet cum lumine superiori, est idonea ratio specificativa scientiae supernaturalis, ac peculiare est morum; Et quidem supernaturale, non entitati, sed per se entitatem habitudinem ad superiorius principium; quemadmodum habitudinem non habet, cum obiectu in modis naturali scientiae. Quo item modo cogimur diligenter actiones intellectus & sensus, cum veterique obiectum attigere: v.g. cum sensus nigredinem percipit, & illam ipsam percipit quoque intellectus. Similiterque philosophamus de actibus sensus exteriori, & interiori terminatis ad idem obiectum. Ex quibus exemplis colligitur, proportionem illam talium obiectorum, inferiorum cum lumine & modo tenui, superiore, non esse aliquid intrinsecum obiectis inferioribus ab eorum entitate distinctum, ratione cuius exigunt lumine superius, sive notitiam sublimioram. Sed effenadam eorum entitatem naturalem, quae sublimi illi modo quem continet cognitione superiori, attingi non posset per notitiam deprehensionem: ita ut sola exigentia nobilium principiorum, & perfectionis qua obiecta illa per scientiam superioriter percipiuntur, teneat ex parte notitiae, non autem ex parte obiectorum nisi quatenus notitiae substantia.

Cognovimus ergo Christus per scientiam infusam, obiecta qualibet naturalia existentia, etiam propter singularia. Nam notitia tantum universalis, est valde imperfetta & confusa: vnde Christus non debuit ea sola donari, sed cognitione quoque singularium honestandus fuit, & quidem omnium. Cur enim aliquo-

rum potius quam ceterorum? Dedit sancte ei Pater omnia in manus, estque Rex uniuersorum existentium in aliquo temporis differentia. Ne ergo orbem sibi subiectum ignoraret, a quo debuit omnia existentia, accipit ad eum omnia singularia, cognoscere per hanc scientiam. Et ita egregie S.Cyrillus l. de S.Trinit.c.22. verbis illis. [Quanquam Dominus naturam ignorantem assumpsit, diuinam tamen ei prerogativas & dotes impetravit: Habetaque anima Domini omnem sapientiam, diuinam iuxta & humanam; omnem notitiam eorum quae fuerint, quae sunt, quae erunt, non natura, non gratia, sed propter unionem personalem cum eo qui solus est sapiens, & omnia etiam prius quam oriantur, ante secula nouit.] Neque vero singularia existentia, sunt infinita: ac proinde inferre non licet, pro huiusmodi obiectorum infinitate, necessarias fore Christo infinitas species. Quanquam etiam infinita essent, perperam item inferre, speciem ad ea percipienda necessiarum infinitas. Nam species infusa cum ab obiectis non defumantur, sunt uniuersales: ideoque multa similia obiecta, ac etiam infinita, perpanas, vel etiam unicam speciem infusam, percipi possunt.

*Etiam cordium secreta, & futura contingentia,
eius ambitu comprehensa.*

149. Ab his porrò naturalibus obiectis scientiae Christi infusa, non eximo cogitationes cordium, & futura contingentia. Sunt enim entia mere naturalia in hominibus puris, interdum sub donum prophetiae obiectum, interdum sub clarum, cadentia: in Christo autem spectantia ad scientiam infusam, quae eadem est cum propheta evidente, ut infra dicam: Obiectorum ergo predictorum, tametsi entitatibus naturalium, congnitio; negatur quidem puris quibusvis creaturis, etiam Angelis: concedi tamen Christo debuit, quia ipse est Rex uniuersorum, & Dominus omnium, futurumque est aliquando index cordium: vnde congruens fuit, ut etiam quatenus viator, ea clare in seipsis, a quoque ac certiora naturalia obiecta conuertitur, quae in cordibus voluntur; ut reipla ab eo factum, constat ex tam crebris per eum secretorum humanorum detectionibus, descriptis per Euangelistas. Nec iniuria postulamus ad Christum in quocunque statu, referre illa de eo iam reducito dicta à Theodoro oratione de charitate, dum glossat verba S.Petri dicentes, Christo, Domine, tu omnia nosti, que sic exponit. [Is autem ipsum citavit ad suum in eum amorem testificandum. Domine, enim inquit, tu sis quia amo te. In animis enim hominum insides, & aperte scis motus cogitationis: nec te aliiquid latet ex rebus humanis. Nostri enim omnia, & antiqua & extrema.]

Et ob idem in quocunque aliquando existentia dominum, decuit omnino, ut futurorum quoque notitia ei communicaretur: ut revera communicatam fuisse, & vt S.Gregorius 13.moral.cap.21.philosophatur, probasse Christum, se esse hominem cuius spiritus in naribus eius, quoniam excelsus reputatus est ipse, liquet ex varijs futuris, quae a Christo fuisse praedicta, memorant sacra littera. Et accedebat titulus quoque magisterij, Christo tantum propter viatori competens; ratione cuius tituli, debebatur ei futurorum notitia: ut hoc etiam modo, tanquam diuinu suffragio, doctrinam suam muniri posset. Nihil enim adeo diuinitatis suffragium prodit, quam dinatio seu praeceptio futurorum, & qua denominata non alter est dinisitas, vt Lactantius notauit lib.1.inf.c.11. quam ab homine humanitas. Sicutque Christus veritatis le Magistrum prodidit. Petri peccatum & vrbis Hierosolimitane eversionem denunciando, tanto ait. Videbat autem Christus haec futura, evidenter & intuitu per scientiam infusa-

sam, in existentia ipsorum quandoque exercita & actuata, in qua etiam à Deo cognoscuntur. Et est quidem ea cognitio naturae indebita; quia per eam peruidatur factum abstractum secretum diuinum nondum laxatum: nempe quod Deus, hunc potius effectum, quam alium ex similibus infinitis, producere determinauerit; statueritque non apponere, aut etiam impedit, obiectos multos qui naturaliter intervenire possent, & existentiam rei futuræ præpedite: quæ causa est, cur hæc notitia sit naturæ indebita & supernaturalis, non obstante entitatia naturalitate motui propositi. Ex motu enim entitatiæ naturali, progerminare posse notitiam supernaturalem, dubitari non debet, ut attigit Suarez lib. 2. de gratia cap. 1 n. 30. & plenè Heric 1. paracl. 1 d. 3. 8. cap. 4.

Ponò interuentu similis motui, communicata quoque est Christi notitia intuitiva quorundam futurorum conditionatorum: Quod docent quedam Christi prædictiones, de huiusmodi obiectis, Matth. 1. & Luca 1. 2. Quod enim ad ea loca garris Calvinus, non nisi verisimilem & conjecturalem huiusmodi obiectorum prænitionem, qualis vix cuius eximè prudenti concederetur, Christo obtigisse, alibi contritum est, & potenter à Stapleriano in antidotis ad prolatum Matthæi locum. Quoad hæc omnia obiecta scientia Christi infusa realme existentiam aliquando habentia, cùmve habitu si ponetur conditio, non occurrit difficultas aliqua, præter communes scientias increatae de ipsis obiectis, discussas abunde 1. p.

An etiam possibilia.

150. Major hoc loco difficultas est, de naturalibus obiectis possibilibus. Nam obiecta possibilia singulare, sunt infinita; & specificæ quoque naturæ possibles, sunt infinitæ: ac proinde vel nulla possibilia obiecta naturalia Christo per hanc scientiam sunt obuersata; (cur enim aliqua potius quam alia?) vel certè admittendum est obuersata esse planè infinita, tam quod species, quam quoad individua: quod tamen non modo de facto verum non esse censem aliqui, sed etiam existimare esse impossibile: eo quod illa possibilium omnium distincta cognitione, quam scientia infusa confert, lumen infinitum exigere, & infinitas species impressas, vel vim infinite perfectam: Infopérque continetur comprehensionem diuinæ potentie, nulli intellectui creato possibilem.

Hactamen argumenta, non multum vrgent. Supponunt enim infinitatem luminis aut specierum imprefiarum, esse impossibilem, quod non admitto, annuentibus passim recentioribus. Nego item ex cognitione omnium naturalium possibilium in seipsum, (de solis enim naturalibus obiectis non agimus,) sequi comprehensionem diuinæ potentie. Inò ne ex cognitione quidem omnium planè possibilium; cùm naturalium, tum supernaturalium in seipsum; & quod multo plus est, ne ex perceptione quidem eorumdem, in Dei omnipotentia, admitto haberi omnipotentem comprehensionem, cùm possit deesse adæquatio intelligibilitatis diuinæ omnipotentie, sine qua adæquatione, non datur omnipotens comprehensionis, ut suo loco expressum est. Hæc dixerim, data gratis cognitione una terminata ad omnia possibilia. Quamvis in Natur. Theol. d. 7. num. 1. 5. monstratum sit, repugnare ut omnia possibilia terminant unam cognitionem creatam: quia sicutem ipsa cognitione, non poterit percipi per seipsum, sed ad minimum exigitur modificatione superaddita entitati cognitionis, cùmque extendens ad perceptionem talis cognitionis. Repugnat autem isti alii cubi in perceptione huiusmodi modificationum extendentium; quia qualibet est ens, & intelligibile, atque adeo capax nouæ modificationis extendentis;

superaddita fundo (ut sic dicam,) notitia: quare his quiam hæcne licet, ac dicere, omnia possibilia esse percepta per unam illam cognitionem, quoque de facto acceperit modifications extendentis. Quod alias tamen res possibles, à cognitione & cognitionis cognitionibus distinctas, ratio non vigeat: ac proinde si alia argumenta non proferantur, non evincitur negandum esse, Christum omnia protus possibilia cognovisse; siue dicatur una notitia, siue pluribus etat attigisse.

151. Mihi sanè non occurrit efficax argumentum, quo probetur impossibile fuisse, conscripsi Christi notitiam unam vel multiplicem, omnium possibilium naturalium, cùm individualium, tum specimenum. Nec defunt qui ea omnia obiecta, de facto à Christo fuisse percepta, dicant: imo neque video repugnantem aperte ob quam non potuerit communicari Christo notitia una vel multiplex omnium plane possibilium, & naturalium & supernaturalium. Addo tamen, de facto Christi intellectum, ad omnia naturalia obiecta possibilia, atque adeo ad omnia plane possibilia obiecta, non fuisse portatum. Dimisit autem none supernaturalibus obiectis, nego de naturalibus. Neque enim id tulit dignitas Christi ac munus, contra quā dicere adigimus de quibusvis aliquando habentibus existentiam: quia cum Pater Christo subiectis omnia, (utique subiecti capacia, atque adeo existentia;) omnino debuerunt à Christo cognosci: ne bona & sua & orbem sibi subiectum ignoraret, iisque accidet, quod malis dñitibus sapientia exprobriat S. Chrysostomus, ut scilicet nesciant quam late patentes facultates quis potiuntur, præ earum numerositate & vastitate. Pro obiectis vero merè possibilibus, ea ratio non vigeat: quia possibilia non sunt Christi subiecta, nec pertinuerant ad illorum uniuersorum multitudinem, cuius Christus, Rex & hæres à Deo est constitutus. Cum itaque nihil habeat quo adigar ad affirmandum talen obiectorum vastitatem infusa Christi scientia obiecti de facto, mibi video rationabiliter afferre, Christum per hanc scientiam omnia illa obiecta non cognoscere, etiam sciat, eum aliqua individua possibilia, & aliquas item species possibiles, intra regulas diuinæ sapientie & libertatis percepisse, quantum necesse erat ad illam diuinæ potentie perceptionem, quia Christus contentane ad dignitatem suam, per scientiam infusam ornandus erat.

Obiectum supernaturale eiusdem scientia, quatuor Deum unus.

152. Transeo ad supernaturalia obiecta scientie infuse Christi, inter quæ certum est non contineri Deum, siue protvnum, siue protv trinum, ut in se est confidatum. Sic enim Deus est obiectum scientie beatæ, quæ superior est cognitione hac infusa in qua veritatem. Ratum tamen esse debet, Deum protv unum, quod an est, & quod plerique cognoscibilia de attributis diuinis, abstractiæ obisci hinc scientie: abstractiæ inquam, quoad apprehensionem terminorum, que fit per species extraneas; evidenter autem quod nexus & assensum. Quia ratione Theologus naturalis, abstractiæ (quia per species rerum creatarum,) & tamen evidenter quod nexus, multa precipit & demonstrat de Deo uno. Multo ergo perficit illa ipsa & alia potuerunt à Christo evidenter cognosci per scientiam infusam. Quo pertinet potest quod præclarè dictum est à S. Maximo cennit. ex varijs cap. 29. vbi de Christi scientia diuinorum, collat ad nosfram, ex Scriptis, vel per ea quæ facta sunt compatatas, sic philosophatur. [Puteus Jacob est scriptura: Aqua vero, est scientia Scripturæ: profunditas autem, obscuræ dictorum Scripturæ; interpretari dif-

scilicet posicio. At si tuta est qua per literas diuini Verbi habetur disciplina: quam Dominus non habebat, cum sit per se Verbum, qui praeter credentibus, non eam quod dico & exercitatione comparatur, scientiam, sed confort dignis, & Spirituali gratia perpetuo fluentem & que nunquam desinit, sapientiam. Nam si tu, hoc est disciplina cum partem aliquantulam scientie facit ad ipsam, reliquum omne praetermitte, ut quod nullo sermone comprehendatur. Scientia vero quod datur per gratiam, vniuersam continet, (ac ex exercitationem,) que hominibus obsecrare possit, sapientiam, pro necessitatibus varie featurentem.] Non negat his verbis S. Maximus, fuisse in Christo scientiam acquisita; sed celebrat infusionem, per quam appareat quae tantum est acquisita: cum & multo tenacius permaneat obiectum, & multo obscurius ac imperfectius illud attingat.

De Deo Trino, qui id negant.

153. An vero Deus propterea Trinus, obiectatur scientiam Christi, contraria est. Negat Vasquez p. 3. cap. 1. contendens esse scientiam D. Thomae p. 94. articulo. ubi cum dicitur, Christum per scientiam infusionem cognoscere ea quae pertinent ad dona sapientie & prophetie; subiungit. [Ipsum tamen Dei essentiam, per hanc scientiam non cognoscit, sed (ad litteram per primam;) Nempe per scientiam beatam, quam prius loco proposita erat in particulari, & explicata erat. Quae verba, ipsi Solti radice pro contra sententia existimans Vasques exclamat; quid obsecro datus, pro opposita sententia dicere potuit? Neque enim potuit Trinitas cognosci, nisi essentia Dei cognoscatur. Accedit ratio, quasi Christus per scientiam infusionem cognosceret mysterium Trinitatis, ut cognitio fuisse evidens, ut fert nomen ipsum scientie. & patet etiam ex fidei & notitiae cuiusvis obscuritate ad deificationem Christi. Non potuit autem ea cognitio, nisi vel per se, vel per aliud, evidens. Nam si fuisse per se evidens ex proprio Trinitatis concepcione, non disapparet a scientia beatam, quod est contra suppositionem. Nec potuit esse per se evidens, ex Trinitatis conceptu extraneo: homini enim Deum sicuti est non inventus, neque esse per se notum, Deum esse trinum. Iuxta si cognitio Trinitatis per scientiam infusionem fuisse Christo evidens, debuit esse evidens per aliud. Hoc vero nec potuit esse testimonium Dei, quia sic Christus habuisse fidem; & inutiliter motus fuisset testimonia ad praestandum assensum obiecto quod illud erat per visionem: nec etiam potuit sic evidens illius Trinitatis, quia nullus est effectus Augustinalis Trinitatis proprius, ex quo illa possit evidenter cognosci. Tandem neque potuit esset effectus illius cum Trinitate conexus; v.g. species expressa representationis beatoe Trinitatem: hoc quippe medium, est extrinsecus: & adeo debilem assensum format, ut nulla ad eum consequatur evidencia rei in se, in intellectu clare vidente Trinitatem per alium actum; ut clare Christus eam clare contuebat per visionem beatificam. Quod si quis contentatur ex tali modo gigni notitiam evidentiem Trinitatis, concedere etiam debet, inde notitiam Dei claram, atque adeo etiam non scientiam infusionem, sed beatam procreari.

Conceditur.

154. Verum sententia qua scientia Christi infusionem obiectatur ait Trinitatem, est longe communissima: cum videatur omnium, qui admittunt dari posse diuinam notitiam evidentiem Trinitatis, extra visionem beatificam. Si enim ea notitia dari potest, nemo dubitet, quin sit scientia Christi infusa potio. Effe autem possibilem, quod lato loco probandum est, trans

Theoph. Raynald. Christum.

dunt permulti quos sequitur & latè refert Salas 1.2. tract. 2. disp. 6. f.7. sequunturque in super Alvarez 3. p. 6.2. Beccanus ibid. cap. 9. q.3. num. 10. Ragusa disp. 9.4. Mendoza quodlibet. Scholast. num. 13. Didacus Ruis disp. 4.2. de Trinit. f.3. Mansellus vero evincitur ea possibilis, ex eo quod dari possint obiecta quedam creatura, d. centia essentiale ordinem ad personas SS. Trinitatis, non quidem in ratione effectuum ipsius Trinitatis, qui nulli esse possunt; sed alia quapiam rationes. Sie enim si aliquis percipiet visionem aliquius beati, vel speciem impressam aptam ad talis visionis expressionem; non est dubium quin eius cognitio esset futura abstractiva, respectu divinae essentiae, ac personarum: quia esset per medium ignobilis, & inferioris rationis; in quo displaceat Ragusa 3. p. d. 9.2. qui eam notitiam aut fore claram Dei visionem: & tamen intuitivè percepta tali specie vel impressa vel expressa, impossibile esset Trinitatem non percipi evidenter, quod an est; etiam si per alienas species, atque adeo abstractivè non intuitivè. Sic et Angelus qui alius creature essentiam intueretur; evidenter quoque & vt scriptura loquitur, cognoscibilis attigit quod Deus similiter inde non percipiat evidenter, quid sit Deus.

In quo argumento eludendo, frustra mihi videntur laborare nonnulli. Nam Valsques 1. p. d. 135. cap. 4. responderet quoniam relatio creaturae ad creatorum cognoscendi intuitivè possit non cognito intuitivè termino talis notitiae, quia est Deus; tamen relationem notitiae intuitivæ, ad obiectum visum, non posse cognosci, nisi obiectum proprie & intuitivè concipiatur: eo quod nemo discernere possit, an haec notitia sit talis obiecti propriæ, cuiusque intuitivæ, nisi propria & intuitivæ notitiae feratur in huiusmodi obiectum, & cum eo conferat intuitivam alterius de eo notitiam. Hæc tamen responsio non est idonea. Cur enim poterit cognoscendi relatio creaturae ad creatorum non viso creatore, & non poterit cognoscendi relatio notitiae ad obiectum, non viso obiecto? Non enim plus intrinsecus est nexus notitiae cum obiecto, quam creatura cum creatori. Sed videtur profectò adversarius, imaginari cognitionem intuitivam continentem similitudinem formalem expressam, ac veluti picturam, obiecti quod per eam exhibetur: quam esse inanem imaginationem, monstratum est suo loco.

155. Reponenda item est responsio, qua Suarez 1. 3. p. d. 27. f. 5. putat se hoc argumentum infringere, dicens, visionem beatam per se primò terminari ad Deum, ut sit; & consequenter ad personas: & ita cognitio ipsa visione, solum cognosci, illam esse visionem Dei in se: absque eo tamen, quod modus quo Deus in seipso est; videatur: sive absque eo quod, Deus cognoscatur trinus. Verum, erit in primis qui contendat, visionem claram Dei, quæ primò fert in personas, ac in essentiam: quia ea visio, tendit directè & per se primò, in totum illud quod Deo inest. Deinde etiam si persona videatur consequenter, tamen necesse est eas videri ab eo qui Deum videt, quia essentia in voluntate in termino visionis clarae Dei. Igitur tam impossibile, est visionem intuitivè percipi non perceptus personis, quam impossibile est, eam percipi non percepta essentia Dei: quandoquidem ordo ad utrumque illum terminum, est essentia in voluntate in termino visionis clarae Dei. Ita ergo tam impossibile, est visionem intuitivè percipi non perceptis personis, quam impossibile est, eam percipi non percepta essentia Dei: quandoquidem ordo ad utrumque illum terminum, est essentia in voluntate in termino visionis clarae Dei. Ita ergo tam impossibile, est visionem intuitivè percipi non perceptis personis, quam impossibile est, eam percipi non percepta essentia Dei: quandoquidem ordo ad utrumque illum terminum, est essentia in voluntate in termino visionis clarae Dei.

Qq 1. Nas

Nec minus validè idem inferre licet ex alio exemplo, nempè vniōnis hypothetica vnius vel triplicis, terminata ad tres personas diuinās. Qui enim eam vniōnem intuituē percēperit, non poterit non attingere evidenter quoad an est, dati personas illas, quarum ea vniō est essentialiter nexus actualis. Responder Suates loco proximè citato, hoc exemplum non esse efficac; quia licet vniō hypothetica ad vnam personam terminata v.g. ad Verbum, terminetur ad solam personam Verbi; tamen quantum est extatōne sua, solūm requirit terminum qui sit subsistētia incomunicabili. Vnde intuitio vniōnis, non potest ingenerare nisi confusam notitiam subsistētia diuinā, etiam si non constet ceterismodi sit; nempè an respectuā, an abso-luta. Sed hinc non infringi argumentum, ex eo pater, quod nulla est in Deo subsistētia absolute que possit substantiāliter complete ac terminare incomunicabili. naturam creatam: vnde perspecta intimè vniōne, plānè attingeretur diuina triplex subsistētia incomunicabili. etiam determinare quoad an est: quia vniō, est eius respectuā essentialiter. Et quē inualidē Vasques illo 4. num. i. respondet, vīsa vniōne vna aut triplici ad tres personas augustinissimā Trinitatis terminata, dūntaxat perceptum iri naturam creatam, cum eo modo vniō aliqui persone diuinā: non tamen necesse esse, cognoscētia vna illa vel multiplex vniō, diuerſas persone respiciat. Verū quomodo non est necesse id cognoscēti, cum vniō vna vel multiplex, quae intuituē actigatur, supponatur esse essentialiter respectuā plurimū personarū? Itaque exempla propria videntur efficaciter concludere, posse diuinitūtē comunicari viatori notitiam trium augustinissimā Triadis personarū evidenter quoad an est. Non quod vniō, eam evidētiam esse per propriam speciem: sed quod Trinitas quidem personarū evidenter cognoscatur esse, at per conceptrū alienos; sicut Deus, quoad an est, cognoscitur evidenter, penetrato intime effectu aliquo creato: neque tamen cognoscētia per motionem propriam, quae sola Dei visione intuituā confertur.

Sic supposita possibilitate notitiae evidētis, alterius à visione, terminata ad Trinitatem; censeo constare debere, talem notitiam infusam, fuisse de fācto concessam Christo: quia Christus tanquam Doctor noster, atque adeo tanquam viator, sapientē locutus est de personis Sanctissimā Trinitatis; & sapientē etiam orauit Patrem, præludente profēctō, & locutionem ac orationem illam dirigente, aliqua supernaturali notitia: quam immēritō quis arbitratetur esse visionem beatam, cum hac non debuerit usurpari ad ministeria & ad functiones Christi, quatenus viatoris. Cum igitur in Christo viatore non fuerit alia notitia supernaturali præter scientiam infusam; (fides enim locum in eo non habuit;) fatendum est, Christum per scientiam infusam, atque adeo evidenter, agnoscisse Trinitatem quoad an est.

Ad firmamenta contrarie sententia.

156. Quæ verò Vasques in contrarium proposuit, dissoluntur nullo negotio. Ac primū falso assertū, D. Thomam negasse Christo hanc scientiam, quia dixit essentialiam Dei non cognosci per scientiam infusam. Hoc enim D. Thomas intelligit de cognitione quidditatiua, qualem non tribuimus Christo, occasione Trinitatis percepte per infusam scientiam. Sicut qui tridui Angelo cognitionem Dei evidenter quoad an est, ex eo quod videat intuituē creaturam; non tribuit Angelo vissionem diuinā essentiali, sed tanquam scientiam abstractuam. Itaque euangelizit omnis illa claritas, quam aduersarius in proposito S. Thomæ testimonio, verbis amplissimis ostentabat. Et quē facile concelli possunt eius rationes. Admittimus enim illam Trini-

tatis notitiam evidentem infusam, à visione distinctā, non fuisse obiectū ex se noti. Nam ex nuda specieū Trinitatem repræsentantium expressione, non potuſet Trinitas innotescere evidenter abstractuē; quia nulla suppteret ratio, aſſentiendi evidenter, obiectū nequam ex terminis noto.

Quare haud dubiè Trinitas, vi scientie huius, innotescet Christo per aliud, nimis per testimoniū Dei, à quo Christus evidenter nesciebat se moueri, ad iudicandum esse in Deo Trinitatem: ex eāque motione clāre penetrata, Christus evidenter cognoscet, obiectū ad quod per eam movebatur; eīe verum; idque ex testimoniū Dei claritate, persuadebat, assensu, sed quod non nesciret præcisē diuina auctoritatē, sed evidētia motionis à Deo profecta, diffrēbat à fide, eratque scientia. Sicut assensu quod Roma sit, ob evidenter notam multorum aliqui falaciam confessionem, non est fidei, sed scientia. Secundū poruit innotescere Christo Trinitas, per aliquos ex propōsitōs effectibus supernaturalibus, qui quāvis essent media extrinſeca; tamen ob connexionem eis intercedentem cum Trinitate, deducebant necessitādē in notitiā eius abstractuam evidētis; non abolutū & quidditatiū, quo pācto esset scientia beatā; sed tantum quoad an est: eāque notitia, tamēcū tenet, euidens pīce beatā, non erat cum ea impossibilis, vt notum est ex iis quāde scientia, ac fidei, & aliorū actūtū compōssibilitate tradūtur secunda secundū; sed neque ea posita visione erat insūlī, cum non modō intellectum magis extensuē determinaret, (vt dicitur de actū opinando non trepidante, iunctō actū scientia;) sed etiam oportuna esset Christo viatori, ad orandum & merendū pro nobis: quem ad ea munera vīsurpare scientiam beatam, par non fuit, vt supra monuimus.

Alia supernaturalia obiecta, scientia Christi per se infuse.

157. Habemus ergo quomodo Deus, & quā vno, & quā Trinus, pertineat ad scientiā infuse obiectū. Eodem autem pertinere creatā omnia grātia mysteria, & entia quācūque supernaturalia crea, non vide-tur dubitandum. Nam mysteriorū quidem, Christus non modō pars magna, sed tota ferè materia fuit. Entium autem supernaturalium, aut causa mortis, ut grātiae sanctificantis & auxiliōrum grātiae, ac visionis beatificē puris creaturis obuenientia; aut causa subiectū, sive ratione torus sua substantia, ut modi essendi quem habet Christi humanitās in Eucharisti; sive ratione aliquius sua partis, ut vniōnis hypothetica animam vel corpus Christi afficiens. Has omnes supernaturales formas, & omnia grātia mysteria, Christo evidenter innotescere per scientiam infusam, ea mīhi ratio abunde persuaderet, quod par fuit Christum horum omnium quae aut in se habebat, aut perficiebat, vel efficiebat, conſicere esse per notitiam viatori congruam: quandoquidem illa omnia attingebant ad eum, viatorem. Et verò nihil est quod cogat difficeri, hac obiectū fuisse per scientiam infusam viatori conuenientem perceptibili: Et quidem non modō evidenter quoad nexum, per indicūm aliquod abstractuē de eis formandū; sed etiam per propriam speciem, & evidētiam acclarā eorum notionem. Quod non restringo ad entia illa supernaturalia, quae non involvunt aliquid diuinū, sed omnia plānē volo perspicere per hanc scientiam.

Itaque grātiae sanctificans, quae est crea participatio diuinitatis, vniō hypothetica quae terminatur ad Verbum diuinum, visio beatifica quae respicit essentialiter Deum sicuti est, & si quae sunt alia que involvunt nexum vel habitudinem ad aliquid increatum, omnia et quae obijciuntur huic Christi scientia, quod

recte concedit Suarez t.1.3.p.d.27.s.3. male reclamantibus, Vaque 3.p.d.5.c.1.& 1.p.d.135. Aluare 3.p.d.61.Ragusa 3.p.d.2. Neque enim venit est, clarè ac intuitu percepto isto alterius entis respectivo, debere quoque intuitu percipi terminū illum, quod tamē est his autoribus vnicam fundationem, negandi juic Christi scientię, intuitivam noticiam formatum supernaturalium involventium aliquid diuinum. At nobis hoc fundamentum sufficenter videtur vno illo exemplo disjici, quod lap̄e in superioribus tergitim: nempe creaturę quam Angelus vi sua naturali quiditatē intueretur, cum habitudine essentiali quam ad Deum habet: neque tamen idecito quidātatuē Deum videat, eadem si sua natura non elevata. Similiter ergo non est necesse, quisquis vniuersitatis hypotheticā modum innotescit, intueri quoque personam Verbi; vel cum qui intueri gratiā sanctificancem quae est diuinam essentiali participatio, videat essentiam diuinam: quia cum medium est inferioris rationis, non ingenerat noticiam quidditatim terminat cuius noticiam, ob essentialē cum eo nexus, deditur.

Eiusdem scientię actus, an perpetuum, & ad quam varia protensio, unus, aut multiplex.

158. A scientię infusa obiecto, pergo ad actum eius, de quo infra suo loco, agendo de defectibus ad intellectu Christi remouendis, querendum sit, sive cum discursu, ac conversione ad phantasmatum. Nanc hec queri de eo posse video. Primò, sive simplex, an compositus. Secundò an eius exercitatio per perpetuum. Tertiò quod quorū obiecta, possit simul & semel exerci. Compositionem portò huius actus, de qua primo loco queritur, admitto esse interdum aliquam, contra Vasquez 3.p.d.5.2.n.1.8. Existimō ego actum scientię infusa, non semper refugere stuporem & compunctionem aliquam: sed quoddam actus huius scientię, posse esse enunciatius, quoddam implices coniunctiones: Et quoddam posse esse adæquatos obiecto, & attingentes quicquid ad illud specte, quoddam verò inadæquatos. Obiectum autem denunciatum in variis conceptus obiectiis, potest per conceptum quendam tertium colligari: vnde existit compositione atque compunctione mentalis, cum notitia eidem compunctionis, quia compositione illa non affingit obiecto, sed tota se tenet ex parte notitiae, & modi cognoscendi: etiam si istud non potest de scientia beata alteri, quia est rei sicuti est, atque adeo debet esse obiecto adæquata.

An vero vñus actum scientię infusa sit perpetuus, & circa quot obiecta possit simul exerci, de quo deinde queratur, varijs varijs tradunt. Mibi breuiter statuendum videtur, exercitum scientię infusa, fuisse Christo perpetuum, quod aliquem actum huius scientię. Nam Christus numquam omnino, ac ne dormiens quidem cessavit à merito, cui in Christo hæc scientia necessariò præbat, ob defectum fidei. Longè vero excellenter est, scilicet semper in actu secundo, quam in solo primo, qui imperfectus est, & ad secundum tendit. Itaque sicut Angeli, quia non grauuntur sarcina corporis, sunt perpetuū in vñu aliquo scientię suæ naturalis; quod item de nobis in vigilia verum est: sic Christus quia in vñu scientię infusa non pendebat à corpore, recte assertū cam perpetuū exercuisse, cum id sit longè optabilius ac decentius, quando ita licet per statum persona. Exercet tamen cam cum successione, & variabilitate quoad obiecta: id est nunc unum obiectum, mox aliud attinendo, vt recte statuit D.Thomas 3.p.q.1.art.5., quia nihil est quod eripiat libertatem, admittēdi in huius scientię vñsu, variabilitatem prædicātiām: sicut est quod cam libertatem recipiat in vñu scientię beatam. Quare Christus non hererat

perpetuū defixus in vñu quopiam huius scientię obiecto, sed ab vñ transfliebat ad aliud. Nec est improbabile, Christum aliquando exercuisse actum aliquem cuiuslibet speciei impressā ad hanc scientiam pertinens, & omne obiectum cuius per eam percipiendi principia haberet, aliquando artigile.

159. Hoc tamen simul præstare, & omnia omnino huius scientię obiecta quæ supra recentissimus, simul percipere per hanc scientiam nequivit: sive vñ actus, quod male admisit Marfilius in 3. questione 10. articul. 2. sine pluribus simul actibus. Nam quod actinet ad vincum actum in tam vastam simul multitudinem obiectorum diffusum, etiam si gravis supponamus quod is de potentia absoluta non repugnet; tamen perspicuum videtur, eum exceedere vires intellectus creari, etiam si lumine & speciebus infinitis instruoti. Idem dico de attingentia corundem omnium huius scientię obiectorum, per plures simul actus eius, contra Cabrerum 3.p.q.11. art.6. disp. vñica. Nemia enim est valitas obiectorum sub hanc scientiam cadentium. Vnde cum vis operativa animæ Christi, limitata sit & finita, non potuit vi sua connaturali, & excluso miraculo extraordinario, erumpere simul in omnes huius scientię actus, quibus obiecta eius omnia essent percipienda. Sunt enim infiniti, & diversarum omnino rationum, planèque depoferent attentionem infinitam, quæ vim connaturalem animæ Christi transcendere, perspicue videtur.

Etio verò potuerit Christus per scientiam infinitam infinita individua determinati alicuius generis simul attingere, quod Vasquez 3.p.d.5.3.nun.12. affirmit de omnibus futuris in infinitum: putat enim ea simul à Christo per hanc scientiam fuisse percepta: quod item Moncaus disp.2. Selecta cap.12. sub finem, affirmit de omnibus quæ cum ab hominibus, tum ab Angelis, gesta aut gerenda sunt per totam aeternitatem. Quamquam ratio qua id veterque confirmat, imbecilla est. Putant enim nisi id admittamus, inveniendā esse in Christum ignorantiam, & verum in scientia profectum. Sed labuntur. Nam dummodò salua sit Christo scientia habitalis omnium illorum obiectorum, induta ab initio; nihil erit quod anima Christi timeamus ab ignorantia, & profectu vero quoad sapientiam. Et idcirco Föseca 2. Metaph. c.2.q.2.s.4. negat Christum per scientiam infinitam infinita percipisse actualiter, quamvis habitualis eius scientia pertinuerit ad infinita. Demus tamen scientię infusa Christi, vt ad infinita eiusdem rationis obiecta, portigi simul potuerit; eo quod id non videatur exceedere virtutem luminis superioris quo hæc scientia instruitur. Sed vt hæc scientia, circa infinita infinitarum rationum obiecta, simul exerci potuerit; non videtur cohædere cum limitatione virtutis intellectus creari, connaturaliter operantis per lumen infinitum. Inveni in hanc rem tecolere, quæ in simili circa intelligentias dubitatione, tradidimus in Natur.Theol. dist.4. à n.170. Ferè enim se habet Christus, ad omnia æmul obiecta scientię infusa, sicut Angelus ad totum obiectum sibi connaturale, quantum quidem attinet, ad vim simul illud percipiendi.

De Actu primo eiusdem Christi scientię, quoad species.

160. Reliquum est habitus scientię Christi infusa. Quo nomine, iam supra dixi, comprehendere me, & species impressas interuenientes ex parte obiecti, & lumen roborans potentiam, & que tenens ex parte eius. Nam principium supernaturale tenens se ex parte potentia, quod in alijs facultatibus dicitur habitus; in intellectu vocatur lumen. Et species quidem cum principiis noticiam minus perfectam, ac proinde etiam minus simplicem quam scientiam beatam, cui vñica eminētia

nentalis species desertæ; statendum est, plures numero impressas esse. Esto, potuerit per potentiam Dei absolute unica produci: quod videatur concedendum, rejecto Marfilio, unicam de facto admittente speciem impressam, pro toto ambitu obiectorum huius scientie. Non tamen totidem numero species impressas agnoscere pro hac scientia adigimur, quoniam pro scientia acquisita, quæ penderat ab obiectis: & idcirco pro eorum diversitate, accipit diversas species. At scientiae infusa species, immo atque conferuntur a Deo, qui facile est indire species universales, quæ paucæ numero exæquent vi representativa bene multas à variis obiectis derivatas. Nec est invenire simile, quod graves Theologi prodiderint; has scilicet species scientie Christi infusa determinantes, universaliae fuisse speciebus quibusvis Angelicis; sive naturaliter debitis, sine supernaturali concessis. Sicut enim erant perfectiones intellectus, euenient ad sublimiora notitia quam si notitia qualibet Angelorum; ita patuit species illas superare Angelicas universitalitate, quantum per obiecta representanda licuit.

Quia vero scientia infusa Christi, porrigitur & ad obiecta naturalia, & ad supernaturalia; controversia fuit apud aliquos, cuiusmodi essent species impressæ ad hanc Christi scientiam requisitæ. Nimirum an pro obiectis naturalibus, essent naturales: pro solis autem supernaturalibus obiectis, essent supernaturales: vel certè an viræque essent supernaturales, aut viræque naturales: quod postremum non debet mirum videri, cum etiam in fide, species impressæ deservientes actibus de obiecto supernaturali, attingendo per supernaturalem habitum fidei, sint naturales. Amplectit sententia quæ quæcumque Christi species de obiectis naturalibus, etiam si deservientes scientie infusa, statuit esse naturales secundum substantiam, nec nisi supernaturales quod modum: qua ratione, species que animæ separate infunduntur de obiectis naturalibus, naturales sunt, tametsi spectate modo, quo animæ non per sensus, atque adeò præter naturalem modum communicantur, frat supernaturales. Quia vero species supernaturalibus obiectis scientia Christi infusa representandis determinata, supernaturales secundum substantiam sunt habenda. Et utriusque partis ratio est, quia essentialis constitutio specierum impressarum cuicunque scientie determinatum, pertendit eis ex obiectis representatis: cum totum munus specierum penes quod constitutus in tali specie, sit representare hæc obiecta. Igitur obiectis naturalibus debentur species naturales; supernaturalibus vero, supernaturales.

161. Non me laet noua quorundam philosophandi ratio, & de speciebus, & de aliis actibus primis, & secundis. Antiquum enim actus & habitus specificandi rationem, penes motuum sive obiectum formale, non admittunt, saltem universaliiter: unde & actus naturales, circa obiecta formaliter supernaturalia, & supernaturales, circa naturalia, constituant: Et idem pronunciant de speciebus impressis. De principio illo, cui hæc circa species doctrina nascitur, id est de specificatione formæ naturalis, ducibili ex obiecto formaliter supernaturali, vel contraria, videlicet Valentinius Erice, p. tract. 4. disp. 3. 8. à cap. 2. Aegidium Comine, 22. disp. 5. dub. 1. & 3. Mihi placet contrarium principium, quo statuit, essentiam actuum & habituum, atque adeò etiam specierum, ducentam esse ex obiecto quod essentialiter respiciunt: quæ est antiqua & solda doctrina, in quam qui videntur aduersari, volentes noleant resoluuntur, eum loco obiecti formaliter diversi, pro diversis specie actibus, assignant diversam attingibilitatem, vel proportionem obiectorum, aut diversam regulam sub qua attinguntur, vel diversum modum in ea tendendi, quæ omnia diversam obiectuum rationem formalem, sive motuum, ferunt. Sed de hoc alibi dilin-

gentius; & plenè qui cum hæc recognoscimus lucem vident, Alarconius disp. 2. de visione Dei c. 5. & 6. Sic igitur constituto eo principio, quod specificationem actuum, & habituum, ac specierum, manifestè sequitur, philosophandum esse de speciebus impressis determinatis scientia infusa Christi, eo modo quem invenimus.

De eodem actu primo, quoad lumen.

162. De lumine huius scientie in Christo, statendum breviter est, illud supernaturale esse, de quo nemo dubitat. Statuendum præterea est, hoc lumen à speciebus impressis, & à lumine gloriae longe differre, nec nisi unicum esse ac simplex. Quibus paucis verbis, refficio varias recentiorum de eo lumine sententias. Valques enim 3. p. d. 5. 4. cap. 2. negat ullum esse pro scientia infusa lumen, à speciebus intelligibilibus distinctum: quia cum species sint sufficiens principium ad elicendam cognitionem rei cuius inerat Christi species infusa; supernaturale est, alius præterea principium addere, quod lumen denominetur. Quo eodem modo, in scientia beata, præter speciem impressam vel formalem vel virtutalem, hoc est diuinam essentiam viae speciei fringentem, vel potius quia præsens est & intelligibilis actus, minus illud obvenit pro quo via viae species subrogatur; nullum agnoscit lumen gloriae tenens se ex parte potentie: id quod dixerat iam olim Vdalicus apud Cartusianum in 3. d. 14. quart. 3. Suas vero tametsi cum vacillatione aliqua, ita hoc lumen à speciebus scientie infusa distinctum in Christo agnoscit tom. 1. 3. p. d. 9. sc. Et 4. vt tamen dicat, illud non distingui à lumine gloriae, quod ex parte potentie & hanc scientiam, & beatam principiet. Cui sententia subscrribit, Lessius 1. 2. de summo bono n. 155. Si sermo sit de scientia infusa Beatorum, distincta à virtute beatifica. Denique aliqui, hoc lumen quod peculia scientia infusa tribunt, affirmant esse multiplex, pro varietate obiectorum per illud perceptorum. Ita Caiet. 22. q. 5. 4. art. 4. & Cabriera 3. p. q. 1. art. dubit. 6. Ego quoad hæc omnia, ab his autoribus dissensio.

Differat à speciebus impressis.

163. Ac primum, quod hoc lumen differat à speciebus, non aliter confirmandum est, quā ex proportione ad habitus infusos vix. Certum quippe est, intellectum viatorum fidelium, ultra species impressas rerum credendarum tenentes se ex parte obiecti, quæ naturales sunt, & a sensibus haustæ, accipere lumen fidei, quod est qualitas tenens se ex parte potentie, cāmque roborans, & reddens proportionatam ad credendum connaturaliter actum credendi. Similiter ad actum supernaturale amandi Deum, præter ea quæ ex parte voluntatis exiguntur, ac præter obiecti propositionem ab intellectu præludente factam, suppeditor diuinis complementum aliquod adiunctatis potentie: quo immisso, & ipsa potentia roboratur ad talen actum, & apta ac proportionata ad eum connaturaliter eliciendum redditur. Potentia enim ad huiusmodi actus nec proportionata est, nec sensus habet vitium: id est ut eos attingat, præsentem connaturaliter, debet armari, ut Philosophus loquitur, id est compleri ac instrui: quod propriè non sit per speciem impressam, cuius munus tantum est determinare quodam rationem specificante actus, sed sit per comprincipium aliquod tenens se ex parte potentie. In supernaturalibus quoque actibus patet: eadem cernitur actiuitas comprincipiorum additiorum potentiam complementum, ultra ea quæ ex parte obiecti interueniunt. Lumen enim gloriae, quicquid Valques aliter statuat, planè differat à specie impressa Dei: quod nolo hæc extra locum confirmare. Latè autem à Sante traditio-

tradit. 1. part. tract. 1. l. 2. cap. 15. à num. 4. & à Lessio, l. 1. de summo bono cap. 8. Similiter ergo ad cedendum lapsum auctum scientie infusa, prater speciem impensis obiecti vicariam, exigitur auctarium potenzie, seu lumen infusum, ut facultas quae ex se respectu huius actus manca & improportionata est, compleatur, & aptius; sive actione conaturaliter fiat.

164. Argumentum quo Vasques ex scientia infusa habuit omnem à specie impressa distinctum eliminat, idem est cum eo quo lumen gloriae à specie impressa Dei distinctum reicitur, ei principio nixum, quod viscans multiplicantur cause, debent quoque multiplicantur in effectu rationes producent, singulis causis correspondentes: quod principium, ex quadam Genito refert Baconus in 2. d. 28. initio. Putat autem Vasques, nihil esse in actu scientiae infusa, quod peculiare respondeat lumini à speciebus distincto. Nihil quippe est in eo actu, prater rationem communem cognitionis, & specialem talis cognitionis rationem. Nam, sufficiens principium, est intellectus secundum se. Intellectus enim quā talis, à solo intellectu proficiunt. Ratio autem talis cognitionis, seu quod sit talis obiecta propria, & evidens; habet pro principio propriis sufficiens, speciem impressam propriam. Ideo cum intellectus, hanc potius rem intelligit quam diuinam, quia huius potius quam alterius rei specie infinita. Nulla igitur ratio restat in notitia infusa, quae respondeat luci seu lumini, & per illud peculiare produci, quod tamen est vacuum fundamentum assignandi aliqui effectui causam quacumque.

Mihil tamen, principium quo vniuersa haec ratione nitor, videtur omnino ruinosum. Id quod patre posset ex habitu facilitatio, si verum est (vt est certe verissimum), talem habitum conferti, ad coessendum cum potentia substantiam actus, quam sola potest posset efficere: accedente autem habitu aduentu, si expeditè & abhinc difficultate. Facilitus enim operari, non est ratio nona & peculiari in effectu, sed tenet se ex parte causa promptè & sine difficultate operantis. Possunt ergo plures causae coninigi, veluti communibus impensis, eundem effectum, & tandem eius rationem efficiant. Atque ita contingit in te presenti; etsque id in ea multo magis dicendum: quia una causam ad cedendum auctum intervenient, nempe intellectu potencia, est ex se manca & impensa ad huiusmodi auctum, quippe ordinis superioris. Quanquam si necesse esset principium illud admettere, & nullum assignare principium nisi cui peculiari in effectu ratio respondeat; & quoniam possemus in actu scientiae infusa distingue aliquid peculiari ter respondens lumini infuso à speciebus distincto, ac potest adfectarius in actu credendi, aliquam rationem peculiarem assignare, respondentem fidei habituali. Argumentum enim propositum, si virgeret, & quoniam euerget lumen fidei, ac lumen scientiae infusa. Quod si adfectarius prater duas illas rationes quas in actu scientiae infusa distinxerit, nempe rationem cognitionis, & rationem talis cognitionis tendentis in tale obiectum; addat tertiam, quae verius secundo loco ponenda esset, nempe rationem intellectus supernaturalis, quae peculiare respondeat lumini fidei: idem plane nos quoque diceremus de actu scientiae infusa, principium illud admittentes, quo noua causa, prouo danaraxat & peculiari ratione in effectu producenda, inueniri posse affirmatur.

Et à lumine glorie.

165. Iam vero & quoniam reiciendi sunt, qui hoc lumen in Christo confidunt cum lumen gloriae quod principia scientiam beatam, Contrarium mentio affirmat Salos 12. tract. 1. d. 5. lect. 9. & Ragusa 3. part. d. 102. vi-

derürque sufficienter evinci, ex tanta diuersitate notitiae infusa simpliciter dicta, & notitiae beate. Tantoper enim discrepant illæ notitiae, ut vnicuique earum lumen peculiare tribuendum videatur. Accedit quod notitia per se infusa supernaturalis, communicata sapienti est viatoribus, ut Adam, & aliis plenis que quo dūina benignitas radio aliquo superioris illius scientiae sapienti collustrauit, priuilegium exita via sciamma staruerunt. Cum notitia autem, ut miracula, non necessaria excludantur, communicatum est lumen proportionatum; quod proinde fuit à lumine gloriae distinctum.

Non me latet, quid aduersari sint hic responsuri, fatebuntur enim in primis viatoribus, lumen infusum esse aliud à lumine gloriae: quia cum nondum sint in termino, non potiuntur principiis statu beatifici, inter quae est lumen gloriae. Quare in eis necessario assignandum esse lumen peculiare; non item in Christo, & aliis Beatis: quia lumen gloriae quod edidit, sufficere abunde potest ad principiandos actus scientiae infusa, & quoniam ac beata & confirmati potest, quia non videtur negandum, quo minus Beatus, extra Verbum possit suum lumen gloriae percipere, etiam si alio quoque lumine externo destinatur. Si enim aliqua principia intellectualia, sunt reflexua in seipso; v.g. intellectus est principium intelligendi seipsum, & fides est principium credendi seipsum; quidni lumen gloriae possit esse principium intrundi seipsum? Et tamen ea notitia luminis gloriae, est scientiae infusa, non beata.

Verum hi Autores, dum student parcitati, non adserunt rem esse cum locupletissimo remuneratore, qui in Beatis omnia ordinat velit peragi; ac proinde non destinet unum instrumentum ad tam diuersa munera, quod egrediat lumen peculiare; sed cuique suum peculiare ac congruum addicat. Quod enim de natura dixit Aristoteles. Polit. c. 1. & latè versat Dandinus 2. anima digress. 46. eam non vti gladio Delphico, sed uno vti ad unum; valet multo magis circa Deum, & praefertur vbi ostendenda est gloria & dinitas domus eius. Etsi ergo lumen gloriae posset ad vsum quoque scientiae infusa adhiberi in Beato, tamen Deus qui diues est in misericordia, peculiare hoc ornamentum quod in viatoribus cernitur, Beatorum intellectui non vult negare. Est autem præterea verissimius, lumen gloriae non posse esse vsum nisi ad functiones gloriae, quia haec est eius natura: ita ut quamvis quia est superius possit esse vsum ad percipienda intra suum ordinem obiecta, & auctus scientie inferioris; quo pacto principia scientiae infusa, vsum sunt ad percipienda omnia obiecta scientie naturalis; & intellectus Angelicus potest in omnia obiecta intellectus humani; tamen non possit lumen gloriae deseruire ad principiandam notitiam alterius generis, & longè inferiorem. Nam neque lumen infusum posset esse vsum ad functiones scientie naturalis, neque intellectus Angeli ad intellectiones homini proprias, sub ratione formalis consentanea humano intellectui. Et hinc liquet, cur lumen gloriae in Beato, non possit principiare reflexionem in seipsum: licet intellectus, & fides, ad proportionales reflexiones deseruant: quia sibi sit intra notitiam, cui in principiis suapte natura addicentur; quod non fieret, si lumen in seipsum reflecteretur.

Est unicum, pro toto ambitu obiectorum huic scientie.

166. Tandem neque illi audiendi sunt qui lumen infusum multiplex posuerunt pro multiplici genere obiectorum per scientiam infusam cognoscibilium. Merito enim S.Thomas 3. p.q. 1. art. 6. ad 3. statuit hoc lumen esse unicum: pro toto ambitu obiectorum huius scientie. Ratio petenda est, partim ex analogia cum lumi-

lumine fidei, quod est vincum pro omnibus credibili-
bus ac etiam cum lumine gloriae, quod item est esse-
tialiter inseparabile: & quamvis vincum sit ad omnium ta-
men obiecti scientiae beatæ ambitu comprehensa; por-
rigitur: Partim etiam ex eminentia luminis supernatu-
ralis, quod est longè sublimius naturali: & tamen experitur, ab unico naturali lumine conseruo intel-
lectui produci diversissimas actiones, pro diversitate
specierum ad eas determinantium. Multo itaque mag-
is, supernaturale lumen scientiae infusa, quandoquidem
poterit ac nobilior est, idemmet ac vincum;
tamen actiones huius scientiae principiare poterit,
quot interuenient species impresse ad expressionem
actionum illarum determinantes. Negque vero ex mul-
tiplicitate specierum, inferre licet multiplicitatem lu-
minis hanc scientiam principiantem. Nam quod rem
presentem, latum discrimen intercedit inter lumen
& species. Haec siquidem sunt vicariae obiectorum, quo-
rum magna est multiplicitas, & diversissima ratio. Vu-
nde mirum non est, quod varias species sibi subrogatas
depositant. At lumen tenet se ex parte potentie, estque
robur eius, & actitatis complementum: ac proinde
sicut ipsa potentia est una, non obstante habitudine
ad diuersas actiones; ita & lumen vincum essentiali-
ter, facile potest ad totam sphærā obiectorum huius
scientiae, pertinere.

*Summa perfectio eiusdem Christi scientiae,
concluditur.*

167. Ex haec tenus disputatis, liquere potest de pra-
cellentia scientiae Christi infusa supra naturalem, ex
omnibus planè capitibus ex quibus perfectio scientiae
attendi potest: nempe penes obiectum eius, & actum,
ac habitum. Et ambitus quidem obiecti huius scientiae,
longè superat sphærā obiectorum scientiae naturalis,
estque propè immensus. Complectitur enim Deum
unum & trinum, omniisque infra eum gratia mysteria,
& entia quæcumque supernatura created; infusa
perque omnia illa que concidebantur sphæra obiecti
scientiae naturalis. Nam quicquid spectat ad scientiam
inferiorem, æque ad superiorē pertinet; quamvis
non solum, nec ubi eadem ratione motiva. Sicut quae-
cumque percipiunt sensus quilibet externus, eadem per-
cipiuntur per sensum internum, & præterea alia quæ-
dam insensata exterius. Et quæcumque homo percipit,
ab Angelo quoque percipiuntur, præter alia quædam
Angelo propria. Motiuum autem peculialem senario
formalis quæ vñsi est ad constitundam scientiam in-
fusam, cāmque feceritndam ab acquisita & naturali
quoad obiectum materiale circa quod amba versan-
tur, est illa cognoscibilis obiecti naturalis per hoc
lumen secundum quam obiectum non habet propor-
tionem cum scientia naturali. Itaque & materiale &
formale obiectum scientiae infusa, longè superat ob-
iectum acquisitum, cum materiale, tum formale. Actus
item est longè pretiosior; tum quia est ferè intuitiūs,
cum è contrario omnes propè actus scientiae naturalis
sint abstractiūs, & per illegitimas species; tum quia in
eius exercitio non habent locum variae illæ imper-
fectiones, quas postea ostendemus exultare à scientia
Christi infusa, & cadere in acquisitam. Denique eius
principia sunt longè sublimiora & vniuersaliora, quam
acquisita: ino & quām altarum infusarum plerisque
puris creaturis communicarum. Ac proinde sicut
diximus, Christi scientiam acquisitam superare nostram
acquisitam ex plerisque capitibus: ita idem proportione
seruit, ac scientia Christi infusa, ad scientiam in-
fusam aliorum Sanctorum comparata, est statuendum.

*Cum nihil hic sigillatum de perfectione prophetie, &
donorum Christi intellectualium.*

168. Satis de scientia Christi infusa; post quam ex-
positam, nihil est necesse de variis eius veluti ramis ac
portionibus sigillatum dicere, quas Christo inexigit
monstrauimus; propheta nimis clara & euidentia
est, illi que Spiritus sancti donis actualibus, quae spe-
ciant ad intellectum: scientia videlicet, sapientia, in-
tellectus, atque consilii. Sunt enim omnia hæc dona,
portiones scientiae infusa Christi; connorata tamen
certa materia, v. g. propheta quamvis in nobis pos-
sit esse obsecura, ut docet Scotus in 3.d.24. q. vñica li-
tera G. & ex communī (vt ait) sententia, Molina 1. p.
q.1. art. 2. disp. 4. talis tamen in Christo non fuit; sed
clara & euidentia. Quo pacto nullomodo differt à scien-
tia infusa, nisi per connorationem certa materia, ratio-
natione futurorum, vel præteriorum quorum nul-
la extet memoria, aut præsens oculorum, ut le-
ctorum cordis aleni: quæ est adequare prophete
materia, iuxta Syrenium 1.7. de fact. cap. 8. Quare fra-
stra hic seorsim, post tractatam scientiam Christi in-
fusam, de Christi prophetia ageremus.

Similiter dona sapientie & scientiae, non differunt
à scientia infusa, nisi penes connorationem certa ma-
teria, quam hæc dona respiciunt. Sunt enim iudicia ex
motione Spiritus sancti profecta, quibus supposita ve-
ritate quapiantur; aut mysterio diuinis patet; in
nobis quidem per fidem, in Christo autem per noti-
tiam infusam, pronunciantur quasi reflexæ & euidentes,
ac absque discursu, de convenientia mysterij patet-
ati: cum respectu Dei ut fontis gratia, cum respectu
nostris, ut eucratorum ad finem supernaturalem. Con-
gruencias enim quas nos ipsi interdum proprio Marte
excoxitamus, ratioinantes circa mysterium, naturales
sunt, nec spectant ad hanc Spiritus sancti dona; quibus
absque discursu & supernaturale de ea convenientia
pronunciamus. Non quod iudicium de tali conve-
nientia, feratur ex eo quod Deus ita reuelauerit, ut
male sentit Vafq. 1. 2. d. 89. n. 5. (Si enim actus ille es-
set fidei, quæ hoc quoque modo de his quæ direx-
eruntur pronunciare potest veluti reflexæ, per novum
& vltiorem actum suum;) sed quod perfido in-
tritorum mysterio, quod per fidem aut scientiam infusa-
m percepitur, suggestur à Spiritu sancto intel-
lectui nostri, rationes haustæ ex ipsa mysterij substanciali,
vel effectibus eius, ob quas mysterium illud iam per-
cepimus & assensu nostro ratum, iudicetur convenientia.
Ecidem esset, si procederent per rationes eternas ac
divinas, & pertinentes ad Dei attributa, coramque
manifestationem & Dei gloriam. Quo pacto, iudicium
de convenientia ob huiusmodi rationes, dictum
donum sapientie. Si vero procedatur ob rationes crea-
tas, pertinentes ad salutem supernaturalem quatenus
proprium hominis bonum; tunc idem iudicium de
convenientia mysterij iam percepti, pertinet ad
donum scientie. Ita ut duo hæc dona, materialis ob-
iectus & modo circa illud versandi, non different
(utrumque enim mysterium assensu iam firmatus occu-
pat, & de eorum convenientia pronunciat;) dif-
ferant autem penes rationes quibus de ea convenientia
feruntur iudicium, eo quod sapientie donum, pro-
grediatur per rationes superiores, donum vero scientie
per inferiores. Ut sapientie donum iudicat de con-
venientia mysterij Incarnationis, ex eo quod emicet
indeuinia iustitia, quæ tantum pro peccato satisfa-
ctionem exigit: ex eo quod splendet in eo divino
opere amor, que Deus signum nostrum ad se
euxit, & viscera misericordiae quibus visitavit nos
orient ex alto. Scientie vero donum idem iudicat ex
digniore hominis reparacione, quam si per alium à
specie.

specie humana extranum, vel ex pura Dei misericordia, nomine faciente, pars fuisset salus nostra; itemque ex eo quod inde secutum sit viuunti complementum, & creaturarum omnium exaltatio, in homine qui est earum brevicalus. Ex hac agitur notione donorum sapientiae & scientiae alibi plene confirmata, perspicuum est; nihil esse necesse, post explicacionem scientiae infuse, denuo agere de praeditis donis quae sunt eiusdem scientiae portiones, peculiaribus illis quas dixi materiis addicte: Nec nisi per earum connotationes, speciale nomen sunt sortita, cum in ratione scientiae & quidditatis scientiae infuse, ab aliis eius actibus non discrepant.

169. Idem de causis, silendum hinc specialiter est de dono intellectus. Nihil quippe aliud est quam iudicium quoddam de dignitate vel amabilitate rerum diuinis pateriarum, ut eis assensu vel amor praestetur. Ad esse iudicium, quia non potest hoc donum prout actualiter, confidere in sola apprehensione, ut Val. significat 1. ad 5. q. 8. p. 2. Esset enim donum imperfectissimum, & mere naturale, non minus quam simplices apprehensiones praerequisita ad actuam fidem. Est igitur iudicium, & quidem evidens. Nam etiam iudicium illius quod immediate praecedit fidem, & ex instinctu Dei mox concipitur, ut iudicemus de credibiliute mystice, & vera honestate voluntatis indicentis idem credendi, est iudicium evidens; quod D. Thomas 1. q. 8. art. 5. refert ad donum intellectus. Et quamvis quia interdum ob subiecti individualitionem, actus ille non maneat a dono intellectus habituali, gratiam facientem supponente dicat D. Thomas iudicium illud non pertinere ad donum intellectus, nisi reducatur: Tamen etiam tunc, est eiusdem rationis cum actu directe pertinente ad donum intellectus, quatenus mouet sensum, ut accommodet assensum, ut D. Augustinus dicit q. 1. ad Simplicem, id est talem conceptum intellectus notionem de bonitate & honestate voluntatis credendi, ut voluntas dedat se, & erumpat in actum. At qui ex pacto se habent, dicuntur intellectus Isaiae 6. & Matth. 13. Iudicium ergo quod ex Spiritu sancti motione, de mysteriorum dignitate & amabilitate concipitur, eiusque dignitatis & amabilitatis veritas obsecunda penetratur, post partam iam fidem; vel etiam & quidem multo magis per eum qui faciat propter absque fide, qualis est Christus Dominus, evidenter non careret: Et hoc illud Spiritus sancti donum quod intellectus appellatur. Nam minus placet quod Santes 1. 2. de gratia cap. 19. num. 5. donum intellectus addicet penetrationem vera mentis Dei, cuius dictum referunt, aut legiur. Sic enim hoc donum, confundit cum ea gratia gratis data, quae dicitur interpretatione sermonum, quam idem Autor proleg. 3. ad illud opus cap. 1. 15. & 60. faciet sonare intelligentiam sensum inclusorum in verbis, aut quibuslibet aliis divisionibus, etiam tantum mentalibus; vel editis non verbo, sed rebus: id est hieroglyphicis & symbolis quorum omnium recta intelligentia, & penetratio sensus a Deo in illis intenti, pertinet ad gravem interpretationem sermonum, quatenus in animo est, & ancedit verborum prolationem, non autem ad donum intellectus: quod proinde, in eo quod proprius iudicium, eisque respondente habuit, est colloquendum, conformiter ad loca Isaiae & Matthaei allegata, quibus dicitur de obduratis, quod essent auditu audiunt, & non intellectui: nempe ita ut saperent eis quae audirent, ac de prestante eis assensu & amore, statuerint. Nec diffimili sensu David, sepe postulat a Deo intellectum, ut discat mandata. Ex hac ergo vera & germana notione doni intellectus, perspicuum appareat, illud ad scientiam infusam pertinere; nec post eam in Christo expositam, aliud præterea scorsum, de hoc intellectuali dono addendum esse.

*Obiectum beatæ Christi scientia; Primarium,
Deus.*

171. Progedior itaque ad perfectionem postremam ac eminentissimam scientie creatæ Christi Domini, nempe beatæ; delibando eius obiectum, actum, & habitum, ut haec tenus in tribus reliquis scientiis obseruauit. Huius scientiae obiectum primarium, ad quod videlicet ipsa directe & ex instituto tendit, quodque in se videri dicitur, quia immediate terminat cognitionem, est extra controveriam. Nam & Christus, & omnes Beati, habent pro huiusmodi obiecto quæcumque sunt Deo interna; nempe essentiam cum omnibus diuinis attributis & personalitatibus, filioque & Spiritu sancti processionibus. Recensui diuina attributa, ut plura, conformans me ruditati nostræ hac in parte, quandiu hic vivimus. Verè enim sumus visuri attributa omnia, quatenus sunt una formalissima ratio; atque adeo unitissime, & non per modum plurium rationum obiectuum disiunctarum, unam totalem integrantium, sed tanquam unam perfectionem in qua elese alter continetur omnis perfectio. Vnde visio nostra, futura est una, & unitissima, ac ex parte obiecti unitissima cognitionis totius illius infinitæ perfectionis quæ in Deo est: sed nos hic illam imperfectè concipientes, distrahimus in plura, iuxta illud egregie de more a D. Bernardo traditum l. 5. de consider. c. 13. quoties de Ueo per Beatos viso agitur; præ oculis habendum. [V]itis sum protulisse plura, sed unum est. Unus Deus signatus est pro capitu nostro, non pro suo statu. Dinius est hic, non ille. Voces diversæ, semite multæ, sed unum per eas significatur, unus queritur. Non divisiones substantiarum in quaternario isto expressæ sunt, non dimensiones quales in corporibus intuentur, non distinctæ personalis qualis in Trinitate adoramus, non numerus proprietatum qualis personis ipsiis inesse faciemur, et si non aliud a personis: aliquoquin hoc singulum hotum in Deo, quod quarum simul, haec quatuor, ipsa quod singulare est. Nobis autem quia non possumus cum Deo simplicitate contendere, dum contendimus apprehendere, unam, occurrat veluti quadruplicatum. Facit hoc speculum & Enigma, per quod solum interim vide-re datur. Cum autem videbimus facie ad faciem, videbimus sicuti est. Nec enim iam tunc fragilis acies mens nostræ quantu[m]libet vehementer intendens, aliquatenus resiliat, dissiliere in suam pluralitatem. Colligit se fæcis magis, adunabit, conformabitque unitati illius, vel potius

potius vnitati illi, ut una vni, facies respondeat facie.] Hoc igitur obiectum vnitissimum ac simplicissimum omnibus Beatis commune, sub Christi quoque beatam scientiam cecidit, tanquam primarium.

Secundarium, in primis creature omnes quandoque existentes, etiam si innumeræ.

172. Secundarium verò sunt creaturæ, quæ vel in aliqua temporis differentia existant, vel non existant: vt sunt futura conditionata, & res mere possibles. Prioræ, nulla excepta, beatam Christi scientiam terminantur, de communiore Theologorum sententia in 3.d.14.vel 3.p. quæst. 10.art. 2. Et suffragatur manifesta ratio, ex eo ducta, quod quæcumque in aliqua temporis differentia existentiam habent, pertinent aliquo modo ad statum Christi: quippe facta ob eius amorem, aut ad eum aliquo tandem modo relata, eique à Patre subiecta. *Omnia enim dedit ei Pater in manus;* Et nihil dimisit non subiectum ei: utique eorum quæ proprie apta sunt subiecti; hoc est quandoque existentium, Nil horum subducō scientiæ Christi beatæ.

Duplicetque primò Richardus in 3. d. 1. art. 2. admittens quidem Christum agnoscere ea omnia quorum successio non durabit in infinitum; cuiusmodi sunt substantiae; negans tamen idem esse de iis quæ in infinitum sunt futura cum successione; hoc est de cogitationibus & volitionibus hominum & Angelorum, extra Verbum per totam æternitatem infinitè propagandis. Eas enim actiones, beatæ Christi scientiæ subduxit Richardus ob eorum infinitatem, & quidem Categoricalicam. Esto namque infinita illa multitudine actionum, non habent nec habere possit simul rationem entis possibilis, vel simul existentis acta iuxta philosophicum de eo quæ sit problema; nec in illa temporis parte assignabili, sic futura acta infinita: tamen si sumatur quatenus intellectui ad eam simul percipiendam potenti obiectum, v. g. diuino obrutu, & prout coexistit toti æternitati; continet omnino infinitum cumulum actuum, quorum nullus est ultimus; omnèque obiectum simile: ita ut quanvis in esse reali & exercito unus eorum sit post alterum, & semper sine finiti numerotamen in esse concepto & obiectu, sed simul, com simul concipientur unico actu. Et hoc sufficit ad infinitatem eorum Categoricalicam; quam proinde Richardus negat à Christi scientiæ beatæ percipi.

Quamvis autem trice illa de infinitate Categoricalica illius multitudinis cogitationum & volitionum, quod magnam partem sit in verbis; ideoque in eis non sit herendum: Tamen omnes illos actus, quotquot per totam æternitatem erunt, sive Categoricalicæ sive syncategoricalcæ infiniti dicantur, obiectum simul scientiæ Christi beatæ, verissimum existimo cum Molina 1. part. quæst. 1. 2. art. 8. disp. 5. membro 3. & 7. Valencia tom. 4.d. 1. quæst. 10. p. 2. Vñque 3.p.d. 5.c. 2. Suae tom. 1. 3. p. d. 26. sect. 4. Aluare d. 5. Henrique I. de fine hominis cap. 10. §. 6. Et videtur sufficienter persuader ratione proposita, quod scilicet hæc omnia spectent ad Christum tanquam Dominum; sicutque ei subiecta, ac proinde pertineant ad statum eius: quod est metrum notiæ beatæ, quatenus ad aliqua secundaria obiecta quandoque existentia pertinadentis.

Nova opinatio, negans pleraque ex predictis obiectis, visa à Christo in Verbo.

173. Duplicet secundò, Moncaus disput. 2. selecta cap. 12. latè negans Christum videre in Verbo formaliiter quæcumque Deus nonit scientia visionis, quantumcumque pertineant ad statum Christi; eo quod ex auxiliis gratiæ per Christum suppeditata, prodierint. Argumentum petit ex eo quod necesse sit, obiectum

scientiæ beatæ præconcipi eidem scientiæ, & in priore signo rationis, præexistere cognitioni. Hæc enim est tota ratio, cur cognitio creata & essentialiter finita, non possit esse reflexa in seipsum; quia scilicet presupponetur sibi ipsi, prout obiectum; iuxta regulam à B. Augustino his verbis positam 4. de Genesi ad li. cap. 3. 2. [præcedit cognitionem, quicquid cognosci potest: nisi enim prius si quod cognoscatur, cognosci non potest.] Est ergo certissimum, rem perceptam per scientiam Christi beatam, debere concepi existentem, in signo rationis ante eam scientiam. Atqui visio beatæ Christi præcedit ordine rationis, immo & causaliter, pl. àq[ue] obiecta quæ Deus videt per se existant vivi, & quæ hic per Christi gratiam exercentur. Omnia enim bona opera supernaturalia quæ elicimus, exercentur à nobis per Christi gratiam; & arce adeò Christus omnia illa decreter est, vñaque cum eo decte est ejus visio beatifica, sine qua homo Deus deceni non debuit. Cum igitur Christus, prius ratione sit à Deo decretus, quam conciperetur nobis materi, & quois eius merito pro nobis, anterior fuerit visio, quæ est eius connaturale complementum: restat ut faciemus, scientiam eius beatam, esse ratione anteriorem nostris bonis operibus. Quomodo ergo bona opera nostra potuerint scientiam eius beatæ obiecti, qua anterior est: cum tamen obiectum debeat esse anterius cognitioni.

Vrgétque nominatum hoc argumentum, in quib[us]dam nostris actibus & via, & partie, visione beatifici Christi posterioribus: quos proinde certum videntur, non posse à Christo attingi in verbo. Eiusmodi sunt, aclus quibus affirmamus Christum ut hominem (specificatim loquendo,) scire diem iudicii, per scientiam beatam. Eadem namque notitia beatæ, qua Christus diem iudicii percipit, non potest esse notitia aequalium illorum nostrorum, qui supponunt velut obiectum suum, talem Christi notitiam de die iudicii. Eiusmodi item sunt actus illi, qui scientiam Christi beatam habent pro obiecto; vt actus scientiæ infusa, quibus Beatæ Christi visionem beatam continxunt. Nec non illi, quibus Christus per suam scientiam infinitè attingit suam visionem beatam, ac se supra id quod in ea videt, reflectit. Item illi quibus Beatos docet de quibusdam, quæ ipse in Verbo scientiam suam beatam percipit. Sic enim ea Christi dictio & enunciatio de iis que videt in Verbo, est posterior visione, ideoque per eam videri non potest: ita & notitia quæ Beati formant de obiectis per Christum sic enuntiatis, non possunt videri per Christi visionem beatam quam conseq[ue]ntur. Omnia ergo proposita obiecta, quamvis sint in aliquo temporis differentia; tamen non videntur posse obiecti scientiæ Christi beatæ, quæ eis presupponit: quamvis alii Beatificis visionibus purarum creaturarum, attingi possint; cum æquæ ac alia creata contingantur in diuina essentia tanquam in causa & notitia.

Refellitur.

174. Hoc argumentum nullo negotio evenerit, si dicas, cognitionem Christi beatam, spectatam quoad eius veluti fundam, non supponere quidem tanquam ratione priora omnia illa obiecta quæ hancen sunt proposita; ideoque per illud qualsi fundam, sive hypothesis notiæ, ea non attingere: Tamen posteriore est illud obiectis, ratione modificationum, beatæ Christi scientiæ accedentium subinde ac decadentium, & ratione eorum, posse à Christo cognosci in Verbo predicta obiecta futura. Esse enim visionem Beatam, accessionis illius ac decessoris capacem, monstratum suo loco est, & validè euincitur exemplo sensibilis noui communis; quod eadem specie cum sensibili proprio, sola modificatione interueniente, percepitur, v. g. cum paries sensim detegitur per morum continuatum,

natim, species impressa qua parte sensim detecta videatur, non est noua talis species. Sic enim cum quilibet pars proportionalis detecta, per lineam rectam oculo opposita, videatur ex toto oculo; habeatur quo in eo toto speciem sui; oportet fateri, per detectionem illam produci species infinitas aequalis toti pupillae, quibus totidem partes proportionales mora illo detectae, videantur ex toto oculo: Quod cum sit plane absurdum, probatio sententia admittit in eo eueniu[m] multiplicari tantum infinitos modos, quibus species (ve ita loquar) fundum, quod indifferens est ad quodvis similiter effectum sensibilem proprium exhibendum, extendatur ad partes uniformes eiusdem sensibiliis proprii representandas. In ea namque modificationum infinita multiplicatione, non virget incommode quod premitt infinitatem specierum totum, & ab omnibus speciem objectivam indubitate actione communis productam agnoscitibus, id est a communiori sententia, idem necessario asserti debet de actione qua species illa obiectiva indubitate, efficiunt ut pareat ex numerica mutatione actionis, proportione causarum agentium, que in euentu praedito sunt partes obiecti proportionales detectae, numero infinito. Et quod de specie impressa dictum est, aequum est specie expressa sensibili, & de simplici intellectu obiecti, est statuendum, ob similitudinem ubique rationem. Ut proinde non debeat nomen videri, quod de modificatione subinde varia, eisdem scientia beatæ quoad fundum ac hypothesim mutata, affirmamus. Inde autem, nullo, (ve dictum,) negotio evenerit vniuersa argumentatio proposita. Sicut enim pleaque potius extra Verbum, de omnibus predictis obiectis Christo conceduntur, qui sunt obiectus illis posterioribus ratione: ita etiam concedenda sunt modificationes, quibus appressis scientia beatæ praesertim extenduntur ad obiectorum ipso tamen qui posteriorum perceptionem.

Quidam futura conditionata, secundaria beatæ Christi scientia, obiecta; Quid de mere possibilibus.

175. Alterum scientia Christi beatæ obiectum secundum, esse dicebant creaturas in nulla temporis differentia existentes; neppè vel conditione futuri, vel mere possibilis. Illas quicquid dicat Valentinus Heric 1.p.d.36.n.30. extra dubium videatur, non præcipio omnes per Christi scientiam beatam. Esto (vt utimur,) aliquas percipiunt: quod mirum esse non posse, cum etiam alijs beatis quorumdam obiectorum conditionate fututorum notitia concedatur, quia id sepe spectat ad deprehensionem ut D. Bernardus 5. de consider. cap.4, scilicet dixit cor Dei: ad agnoscentiam inquam diuinorum beneficiorum. Beatam præuenientiam vberatam, & vias illas vita per quas deducit celos ad pacem gloriae, & immemoriam felicitatem. Multo tamen magis conseruaneum est arbitrii, quædam futura conditionata fuisse beatæ Christi scientia obiecta, etiam non omnia: quod rationibus allatis pro cognitione omnium fututorum absolvitorum Christo vendicanda misericordia confitetur, ut eas recognoscimus. Similiter vero aliquas creaturas mere possibilis beatæ Christi scientia obiecta, constat ex dictis de obiecto scientie infinitæ. Nam omnia quæ scientie infinitæ parent, superiorum & eminentiorem latitudinem beatam, non debent fugere.

At omnino mere possibilis creatura per beatam Christi scientiam percipiuntur, controversia est. Affirmat Magister in 3.d.14.S. quibus respondentibus Alesius 3. p.9.13. memb.7. Maior in cap.11. Matthei in fine (nam docet animalia Christi cognoscere omnia quæ Deus cognoscit. Heric 1.p.d.36.n.71. & disp.5 t.n.21. & 29. Nec nisi supponit impossibilitate visionis creatarum attin. Theoph. Raynandi Christus.

gentis omnia Deo possibilia, negat Christo eam notiam Suarez t.1.3.p.d.16. scit.3. Iuxta Vasquez quoque 1.p.d.50.cap.4. idem habetur, ex eo quod admittimus Christum in Verbo sine per scientiam beatam, aliqua ex huiusmodi possibilibus contueri. Censet enim Vasquez, admissa aliquius possibilis coniunctione in Verbo per beatum, omnia plane possibilia eidem notia observari oportere. Cum igitur supposuerimus Christi animam percipere in Deo ipso quadam mere possibili, adiigi consequenter videmur ut admittamus, aequem omnia percipere: quod tamen D. Thomas 3.p.q.10. art.2. & interpres ibidem ac passim ceteri in 3.d.14. refugiant admittere; idque iure factum, affirmant Molina 1.p.q.12.art.8 disp.5. membr.2. & Ragusa 3.p. d.87. §.2. & 3. qui ad videnda omnia possibilia in Verbo, ex getetur lumen gloriae infinitum. Nam si quo plura videntur, ea perfectius est beatificum lumen; sane si infinita videntur, necessarium erit infinitum lumen; quantum nec Christus accepit, nec accipere potuit; ut hi autores supponunt, negata vniuersi infiniti cuiuscumque creari possibilitate. Addonique in hanc rem hi autores alterum argumentum doctum ex impossibilitate comprehensionis Dei, per intellectum creatum quantumvis beatum, quæ tamen ex ea omnium possibilium coniunctione in Verbo sequi perspicue videatur, iuxta ordinarium modum excludendi comprehensionem Dei per intellectum creatum, quantumvis videntem torum Deum, sed non totaliter: hoc est non quod omnia cum eo connexa, nempe possibilis creaturas que in Deo videri omnes actu uno creato non possunt: quod tamen necesse est, ut divina cognoscibilitas exhaustetur, & Deus comprehendatur. Ob hoc argumentum Cabral 3.p.q.10. art.1 disp.2. concil.2. censuit erroneum esse aut errori proximum, affirmare omnia possibilia videri à Christo, allegato Directorio Inquis. 2. p.q.11. vii dicitur, erroneum esse, quod anima Christi Deum comprehendet, vel cognoscat omnia quæ latent in eius potentia,

176. Mihil in hac re nihil pronuncianandum videatur, sive ex suppositione admittit cognitionis creaturarum in Verbo; sive ex alia suppositione, possibiliter notitiae creare, ad omnia possibilia in eo contuenda portrectæ; sive ex impossibilitate luminis infiniti ad hunc actum necessari sive denique ex illum consecuta comprehensione Dei per creatum. Ex nullo quippe horum capitum, existimo statu recte posse, an Christi intellectus per scientiam beatam omnia possibilia in Verbo viderit.

Attinet aliqua, non omnia, etiam si visio omnium sit possibilis.

Ac primùm, admitto sane Christum quoddam mere possibilium in Verbo videare, illam etiā indubitate actione qua Deum videt. Nego tamen quod Vasquez affirmit, inde sequi videre omnia. Divina enim essentia, est speculum voluntarium. Et cum in visione beatæ fungatur munere speciei impressæ, liberè ad hujus vel illius obiecti secundarij noticiam effectuè principiandam interuenientis, potest intellectum Christi determinare ad percipiendam quæ Deo vultum fuerit obiecta secundaria, dimissis alijs. Inde superstite & intacto eodem visionis quasi fundo, potest determinare ad percipiendam per eam, nunc hæc, mox illa secundaria obiecta, non representaris vltenuis ipsi quæ ante re presentabat: quod pergit interuenientia peculiaris modificationis, quæ visio beatæ ad nouum illud secundarium obiectum exhibendum accommodetur, declaratum suo loco est, exemplo visionis corporeæ eiudem obiecti uniformis successione detexti, in quantum ponit nonas modificationes quibus eadem species expressa perseverans extendatur ad obiecti uniformis attingendam,

tiam, dictum alibi est, annente ipsomet Vasque 1. 2. d. 51. n. 6. Quare non sequitur quod Christus videat omnia plane possibilia, & quidem sigillata & distincta, si unum in Verbo videt.

177. Admissi deinde gratis & absque alio examine; possibilite visionis creatae attingentis omnia Deo possibilia, nego nihilominus recte sequi eam visionem Christo inesse. Quod enim Suares (cuius est ea illatio t. 1. 3. p. 26. l. c. 3.) ait, eam visionem non esse excessum Christi dignitatem; ideoque dandan esse Christo, imbelli est. Eque enim dicere licet, si possibilis sit insula omnium Deo possibilium scientia creata, eam quoque esse Christo dandan, quod tamen Suares ibid. d. 27. sect. 4. merito respuit, etiam f. Et praedicta suppositione quadam scientiam infolam. Nimirum non est censendum, quacumque Christi dignitatem non transcendunt, ad eam spectare, & Christo de facto danda esse. Sic enim gratiam infinitam habitualem Christo concedere adgredemur, quia non modò gratia infinita Christi dignitatem nequam excederet, sed ne omnis quidem gratia possibilis, si tota simul congeretur in Christum. Sanè ex contrario principio, videmus magnas in dies à plerisque nouitates excogitari circa Deiparam, cuius dignitatem maternam, nulla vnuquam verborum profusione aquandam, nulla intellectus sagacitate explorandam, cum exulerint; omnia qua eam dignitatem non excedunt; vt excludi à communī pacto de noxa originalis (altem debito incurrēdo, aliaque sexcenta,) volunt esse rata, & Deiparae de facto assignari: cum tamen diuina sapientia quae omnia in numero pondera & mensura disponit, ad aliam rubricam dirigat quod statuit de perfectionibus aliis debitis, & de facto concedendis, quād ad illum non excessum dignitatis. penes quem, & recentiores circa Deiparam, & alij cum quibus nunc agimus circa Christum, quantitatē perfectionum eis de facto competentem, definint.

Præterea quod lumen infinitum exigi ad visionem omnium possibilium in Verbo affirmant alij, & ex lumini infinitate impossibili, visionis impossibilitatem inferunt, admisso visionem si ea lumini infinitis admitteretur; hoc inquam non solidè affirmatur. Sanè quamvis communissima sententia, ferat intensionem gradualem infinitam esse divinitus possibilem, eamque intensionem in lumine nominatim dixerit plenarie esse possibilem: non tamen idcirco communis sententia fert, data ea luminis infinitate, ponendam esse visionem de qua agimus. Et è contrario luminis infinitatem esse necessariam ad visionem omnium possibilium in Verbo, iure negatur: quia lumen tener se ex parte potentie, unde non est opus ut crescat crescentibus obiectis lumine perceptis, sed tantum pro maiore actus intentione, quam constat posse non interuenire, etiam si plena obiecta sub visionem cendant. Ad extensionem ergo visionis circa omnia possibilia, non exigetur infinita perfectio luminis, sed ad summum exigeretur melior applicatio unius concavæ actus, nempe essentia diuinæ ut fungentur munere speciei, & concavantis effectu visionem. Ex parte vero actus per lumen & diuinam essentiam tangunt speciem impressam expressi (vt hoc obiter addam;) non sequetur infinita perfectio visionis: quia ob plura vel perfectiora obiecta secundaria, existat visio essentialiter perfectior, atque adeo quod ad omnia possibilia extenderetur, esset infinita perfectionis: hoc inquam non sequetur; sufficeret enim individualis perfectio visionis, maior quam in visione ex eodem obiecto primario minus extensa circa secundarium. Agendo autem de obiectis in aliqua temporis differentia existentibus, ac proinde variabiliter substantibus notitia, sufficeret multiplicatio modificationum extendentium visionem ad ea obiecta secundaria; in quibus modi-

fectionibus, minore incommodo admittetur infinitas, salva essentiali finitate nominis modificationibus substrata, & complexi ex virtuteque exurgentis. Latissimè finitatem essentialis visionis ad omnia possibilia extensa, propugnat Heric 1. p. d. 36. c. 4. à n. 37. & d. 51. cap. 4. à n. 21. & Monachus dis. 2. Selecta c. 2. & seqq. Quod igitur admittendum necessario fore admissa visione creatae extensa ad res quacunque possibiles, nullam repugnantem involvit: unde ex ea repugnantia, non potest inferri eam visionem Christi non competit. Quamquam neque ex possibilitate eiusdem visionis legitimè inferitur eam de facto & ipsa Christo inesse.

178. Tandem quod aliqui, ex ea visione omnium possibilium timent diuinæ incomprehensibilitati, admisso visionem nisi comprehendendum per eam Deum arbitrarentur, rejeicendum est. Quantumvis enim omnia possibilia in Verbo conficerentur, tamen Deus non videretur quantum visibilis est, atque adeo non comprehenderetur. Quod plenè exposuit in Natur. Theol. dist. 7. à num. 10. vt non sit hic opus plus dicere. Tantum quod attinet ad notam que in Directorio Inquisitorum inusta dicitur sententia admitti Christum omnia possibilia contumam, quod id perinde h. ut comprehendere Deum; dico male profici eam notam, que in Directorio lecta dicitur ab aliis autoritate Pontificia: nec cadere in sententiam prædictam, sed in errorem ab ea longè discrepantem, traditum ab Arnaldo Villanouano: qui subiiciens ex Medico & Chemico Theologus, efficiens aulus est (appendo ipsa verba Directorij,) quod quam euo anima Christi fuit vmita divinitati, statim ipsa anima sensit omnia quia Deus: quia alia, non fuisse cu in una persona: præcipue scire, est circumspecta ad sumpsum individuale & non ad naturam. Est hic secundus errorum eiusdem Arnaldi, nec multum ab isto abera eron prius, quo dixerat, humanitatem assumptam ex parte celstitudine, potentia, omnibusque prærogatiis, Deitatem ipsum. Itaque non est in Arnaldo damnorum, quod animam Christi omnia possibilia percepisse dicere; indeque Dei à creato intellectu comprehendens inucheret: sed quod ex assumptione humanitatis & animæ, consecutam eius cum Deo equalitatem, cum in alijs, tum etiam in scientia dicieret, quod consit absurdissimè alteri, cum quod alia, tum nominatio quodam scientiam. Nam admissa cognitione omnium possibilium per animam assumptam, non sequitur cognitionem eius ex parte diuinam cognitionem perfectione; (estio æquales sine quod numerum obiectorum, virtute obiectantium:) tum quia diuina notitia, correspondet ad equalitatem toti diuinam cognoscibilitati: quod non potest habere creata vila notitia; tum quia & respectu Dei, & respectu creatorum notitia Dei collucet in se doribus essentialiter infinitis, que in notitiam Christi vilamque ceteram non possunt cadere.

Quare ut de dubio proposito mentem meam tandem aperiam, dico etiam possibilia esset visio omnium possibilium, de quo litigare h. extra locum non placet; tamen eam non esse Christo concebam, cum nihil sit quod tantum exportationem visionis Christi stabilat. Neque enim fingere licet, possibilia omnia pertinere ad statum Christi: quod de obiectis quandoque existentibus diximus, proptereraque sunt omnia in Verbo à Christo videri. Id vero de omnibus possibilibus affirmari non potest. Unde quia non laborat ignorantia, qui ea non scit quæ ad ipsius statum non pertinet scire, non est existimandum, Christum si omnia possibilia non percipit, esse ignorarem; quia scire omnia possibilia, non pertinet ad statum eius. Sicut ergo Christi gratia, qua est semen glorie, finita est & certo graduum modulo comprehensa; ita visionem beatam

beatam Christi , necesse est finitam statuere , cùm ex alijs capitibus , cum ex hoc quoque quod attingat duntur nonnulla ex entibus nere possibilibus , prò mensura quam diuina sapientia & voluntas praefixerit , vt sum circa scientiam infusam diximus . Quamquam non est negandum , quin Christus per scientiam beatam videt plura possibilia & futura conditionata , quām per scientiam infusam : quia quod plura per beatam scientiam videatur , pertinet ad praezellentiam huius scientiae , non item ut partcipiantur planè omnia .

Altis beatae Christi scientia , non est Dei comprehensio .

179. Ab obiecto scientiae Christi beatæ , transco ad actum . Circa quem supponenda sunt omnia quæ generaliter de quibusvis visionibus beatisificis traduntur ; cum t.p. tractando diuinam visibilitatem per lucem supernaculare , tun 1. 2. exponendo Sanctorum beatitudinem , quæ essentialiter ea visione continetur . Nonne biceps attingenda sunt pauca huius visionis propria : nivitrum esse quidem illam & limpitudine , & intentione , & extensione , intra modulum à diuina sapientia præstabilitum , omnino perfectissimum , tamen non esse comprehensionem Dei : quod censuisse crederunt Augustinus de Roma id. et. improbatus in Conc. Basiliensi sess. 2. Ibi enim refertur & damnatur haec ins propostio postrema . *Anima Christi vider Deum tantere & intensè quantum clare & intensè Deus videt ipsum .* Legere item memini libellum Cæsaris Delphini Pamensis , eius Poëticæ , (vt inscripsit,) Maijadi attem , quo latè pugnat pro ea propositione quam à Stephano Gardineto Episcopo Anglo damnatam expulsa : *Anima Christi in Verbo diuina essentiam totaliter non intelligi , nec comprehendendi .* Ut videas , quo Doctores & Episcopos Anglicana Ecclesia fuerint sub Educto VI. quo imperante eam censuram tulit Gardinetus , ut ex querela merita libello illi præfixa conflat .

Sed ex generali doctrina de incomprehensibiliitate Dei , que latè loquendo de potentia ordinaria , & de eo quod factum est , vel est de fide ; vel proxime ad fidem accedit ; statuendum est , animam Christi non comprehendere Deum . Quod facile evincitur duplice modo quem generaliter prosecutus sum in Naturali Theolog. dist. 7. à num. 110. tractans Dei incomprehensionem per intellectum creatum . Nempe primò , quod notitia qua Christus , Deum & quæ sunt cum Deo cognoscere videt , non possit esse tam perfecta , vt exhibeat omnium quæ cum Deo connecti possint . Id enim plane est dicere , scientiam beatam Christi , non sufficere ad comprehensionem Dei , quæ ex ea Dei ipsius & connexorum cum eo notitia exurgit . Non posse autem eam notitiam esse tam perfectam , patet ex eius limitatione & potentialitate , quæ videat restringere eius representationem , nec ferre tam vastam sphaeram obiectorum sub eam cadere . Et in uno saltē genere effectuum , necesse est admittere illius notitiae limitationem . Neque enim cognitione beata potest exhibere seipsum , nisi latenter accedat modificationi ; quæ ob causam causam non poterit in Verbo videri , nisi quod non novo adieciat ad modificationem qua videri potuit cognitione . Quod si nouum hoc adiungatur , nec ibi suffici poterit . Nam aliquid praeterea superaddendum est , sed huius auxiliaris perceptionem in Verbo : & ita infinitum , absque illo plane termino : quia quicquid adiuviet , erit semper aliquid intelligibile , ad quod in Verbo videndum , alia semper accessio facienda erit . Contradiccionem verò implicat , ponit tot modificationes ut nullæ sint viterius possibles : quia non plus fieri possint alibi terminus , ob perpetuam additionem facti cognoscibilitatem , quām sistere alieni litem in possibilibus continuo divisionibus , ob perpetuam & inexhaustibilem continuo divisibilitatem . Ha-

Totiphi Raynaudi Christus .

bemus ergo unum saltem genus effectuum possibilium , quod impossibile est totum simul videri in Deo viso , vt necesse esset ad deūs comprehensionis diuinæ , vendicandum notitiae contingenti Deum sicuti est . Nam notitia comprehensiva , ita debet esse vna , vt ramen ad omnia cum re quæ comprehendendi dicitur quomodo connexa peruidat : quod in cognitione creatra fieri non potest , quia ob finitatem suam non potest per seipsum reflecti in sece , sed eger ad id additamento aliquo : quod rursus est intelligibile , nec potest esse perceptio lui ipsius , ob eandem causam : quæ aquæ militat cum , cognitione est tantum obiectum secundarium , ut huc accedit : reflecteretur enim in seipsum , prout est forma dans formaliter hoc quod est percipere : qua ratione non se habet ut obiectum secundarium , sed ut forma constituens intellectum percipientem .

180. Tentarunt aliqui enervare hoc argumentum , exemplo notitiae terminatae ad ens in communi , quæ in seipsum quoque fertur , cum & ipsa sit ens aliquod , sub ente percepto comprehendens . Hæc tamen instantia apud me leuis est ; quia existimo , conceptum entis confusum inquidificari tantum vni cuiusdam rationi obiectus singulare , quæ prima occurrit , addita extensione confusa non attingente rationes peculiares cuius enti intrinsecas , (aliisque etiam infinitæ perfectionis,) sed eas per subrogatum conceptum adulterinum ut cuncte adumbrante , quæ de re plenè in Metaphysicis , tractando entis præcisionem . Itaque qui percipit directe ens in communi , non percipit eodem actu cognitionem suam , sed aliquid aliud cui extensionem illam superstruit , quæ vere non attingitur prima cognitionis , nisi aliud actus ponatur qui reflectatur in priuatum . Prima itaque ratio , stabilendi incomprehensibilitatem Dei per beatam Christi scientiam , rata esto .

Altera verò ratio quam iniunisse videatur S. Thomas , opusc. 61. gradu 1. o. sub finem , & aperte Rada in 3. conatu . 9. art. 3. sistic intra ipsum Deum : & ex eo quod cognoscibilitas Dei sit inadæquabilis , multoque magis inexhaustibilis per cognitionem vilam creatam ; infert , neque Christi animam , neque vilum planè intellectum creatum , posse comprehendere Deum , etiam si lumine infinito instrueretur . Deus enim est ens purissimum , & infinite perfectum , & quidem perfectio tanta , ut quamvis indeterret creatura lumen creatum intensius infinitum , adhuc tamen divina perfectio , superatura esset tale lumen cognoscibilitate . Nec id mirum videri debet , supposita licet infinitate luminis : nam neque data qualitas infinita , vel quantitate partibus infinitis aequalibus inextensis constantes mirabile iudicatur , quod possit creati alia qualitas vel quantitas infinita , multo plures contineat partes : quia in multitudine partium vel graduum , non repugnat dari infinitum minus alio , ut patet ex longe anteaote infinitate pilorum in infinitis hominibus , quām esset infinita hominum . Nimirum excessus ille vnius infiniti supra alterum , non attenditur penes ultimum quid in eo infinito consideratum , quod minoribus partibus constare dicitur : ut fieret si quantitate infinitè extensa , datur alia magis extensa , qua propterea repugnat . Quod ergo in multitudine infinita conceditur ; eam nimirum posse excedi ab alia multitudine infinita , multo magis admittendum est circa creatutam lumen , infinitum intensius , collatum cum diuina cognoscibilitate essentialiter infinita , præsertim quia Deus ob rationem entis à se , illum quoque luminis cumulat , & infinitos alios perfectiores contineat , vnde nunquam esset adæquabilis . Est ergo Deus , ex hoc item capite , incomprehensibilis : & quidem iuxta hunc modum secundum , non modo per unicari actionem , sed etiam per quotunque . Nisi enim plures creati actus , quantumcumque multiplicentur ,

R. r. 1 adsequa

ad quatuor vñquam sunt diuinam cognoscibilitatem; ita vt Deus per eos dici possit, sin minus perfise & propriè compichenfus, ad quod vñica actio exigitur; at saltē latē, eo modo quo principium cum tot conclusiones ex eo deducuntur quod deduci possunt, comprehendendi dicitur.

*Cur anima Christi Deum non comprehendat,
ratio 8. Fulgenty, expensa & retecta.*

181. Vtrumvis porro è duobus propositis modis tuendæ diuinæ per Christum incomprehensionis amplectamini, cessat incommode quod potest obiecti sententia B. Fulgentij, qui ad quæstionem tertiam Ferrandi, latè contendit animam Christi habuisse omnino plenam scientiam Dei: quod Ferrandus in quæstionis propositione, idem esse censuerat, ac comprehendere Deum. Docet quidem ibi Fulgentius, Deum intellectui creaturæ putare incomprehensibilem esse habendum, iuxta illa huc à Fulgentio aptata, pax Dei qua excuperat omnem intellectum. Philipp. 4. & illud ex Psalmo. 17. ascendit super Cherubim, & volavit super penas ventorum; id est, Angelorum & animalium quarumcunque puros homines compingentium, subtilitatem incomprehensibili altitudine superavit. De Christi tamen intellectu vult peculiarem esse rationem hac in parte, ob unionem animæ Christi cum persona Verbi. Ex quo inferit, sanctissimam illam animam nihil minus habere sapientiæ aut scientiæ, quam Spiritum sanctum, & plenam esse ac immensam diuinitatem notitiam qua poterit. Quanquam addit, non idcirco dicendum esse animam Christi sic diuinitatem suam nosse, quemadmodum ipsa se diuinitas nonit, sed quanvis anima Christi, Tantum diuinitatem noscat, quantum illa, sed non sicut illa. Ipsa enim Deitas sic se nouit, vt hoc se naturaliter inueniat esse quod nouit: anima autem illa sic totam Deitatem suam nonit, vt ipsa tamen Deitas non sit Deitas, ergo illa ipsa est naturaliter notitia sua; anima vero illa ab ipsa Deitate quam plenè nouit, accepit vt noverit. Naturaliter ergo Deitas Christi, hoc est quod nouit; anima vero illa in eo quod scit Deitatem suam, non hoc se inuenit esse quod nouit. Non ergo quemadmodum se nouerunt Pater & Filius & Spiritus sanctus, sic animæ sua secundum diuinitatem notus est Christus. Quoniam quidem habet anima illa plenam Trinitatis notitiam, non tamen habet vnam cum Trinitate naturam. Aliud est tamen vnicuique rei, nosse quod naturaliter est, aliud nosse quod naturaliter non est.]

182. Vides qua vna distincio, inter Christi de Deo notitiam, & notitiam Dei de seipso, reliqua sit iuxta Fulgentium, admittentem Denim plenè ab anima Christi cognosci: nempe quod notitia Dei sit accidentaria animæ Christi, ipsi autem Deo sit substantialis: quod est discrimen ex parte actus, quanvis ex parte obiecti, nulla sit inter viramque visionem discrepantia, iuxta Fulgentium, quem ex parte verbatim descripti Alcuinus l.2. de Trinit. c. 1. vt proinde eodem modo accipiens sit in hoc negotio, Fulgentium quoque allegat Magister in 3. d. 14. §. 2. memoria tamen quantum arbitror lapidis, dum Fulgentium ait hac tradere in quadam sermone: cum tamen responsio Fulgentij proposita, longè aliud sit quam sermo: expressaque distincte Magister, quod Fulgentius & Alcuinus absque dubio non negant; nempe identitatem illam diuinum actus Deum cognoscens, & Dei, quæ diuinum actum propria est, nec repertum in acto quo Christus Deum videt: (Is quippe maximè distat à Deo cognito, & ab anima Christi cognoscens) præter illam inquam differentiam inter creatam hanc & increatum de Deo notitiam, ea quoque prærogativa possere scientiam incrassatam, quod clarer sit: vtique

claritate se teneat ex parte actus, qui est in Deo iustitiae dignior & perfectior quam in Christo, quampus actus utriusque eodem ambitu obiectorum distinetur, & Christus omnia sciat quæ Deus scit. Hoc ergo discrimen inter diuinam Dei de seipso, & creatam Christi de Deo notitiam, satis esse potest, vt negemus, Christi animam adæquare, a qua adeò erat comprehendere Deum, iuxta Fulgentium. Idcirco enim consulto vius est abstinuisse voce *comprehensionis*, qua vñsus fuerat in sua propositione Ferrandus, plenam notitiam cum comprehensione diserte confundens At Fulgentius, plenam illam Dei notitiam concedi animæ Christi; nunquam tamen eam nominat in acto signato *comprehensionem*. Fortassis quia existimat ad comprehensionem requiri adæquationem, non modò totius cognoscibilitatis obiecti, sed etiam actus in seipso perfectissimi & clarissimi, quo obiectum illud attingi potest. Eo autem ex capite, perspicuum est scientiam animæ Christi, (vt Magister supra dixit,) non æquari Deo, eique scientia qua seipsum comprehendit. Aiebam vero hunc modo tenui incomprehensionem Dei per animam Christi, obstat graue incommode, quo duplex modus à nobis propositus eximitur. Nempe quod ad incomprehensionem exigitur inadæquatio cognitionis & cognoscibilitatis obiecti, parumque referat vt notitia negetur esse comprehensionis, quod decur alia eiusdem obiecti notitia in se perfectior, ac pretiosior entitatibus. Nam si vtrique plene respondeat cognoscibilitati obiecti, vtrique dicenda erit comprehensionis. Äquè enim corpus aliquod comprehendunt circulus ferreus & aureus, si ambo ei corpori circumjacentur, tamen aureus sit entitatio nobilior: quod ei plenè extra rationem inclusus torus illius corporis, penes quam statuit comprehendit. Quare noster modus philosophandi de incomprehensione Dei per animam Christi, est longè preferendus: cui inadæquationem notitia crevit, & Dei cogniti, non statut ex parte solius actus quo alius possit dari entitatibus perfectior, & in se impudior, absque illa tamen perfectionum obiecti & cognoscibilitatis eius deletione vberiore; sed quod solùm ad comprehensionem refert, statut eam inadæquationem ex parte obiecti, nunquam per notitiam creatam quantumcumque plenam & illustrem adæquabilis.

Actus primi beate scientie Christi.

183. Restant principia scientiæ beate Christi Domini, qua breuissime expedio; sunt enim communia reliquorum Beatorum visionibus. Itaque si in carnis Beatis reperitur species impressa Dei, reperiatur quoque in Christo. Si vero astantia diuina applicasese cum intellectu Beati ut vice speciei exprimari cum eo patitur intellectoris, idem quoque in Christo continget, & ea revera puto accidere. Item quia in carnis Beatis, ex parte potentiarum admittitur qualitas corroborans potentiam intellectuam, seu lumen glorie; (est enim hoc lumen vera qualitas, & non substantia) vt Genebrardus in Psalmum 135. vers. 5. absurdè dixit, corrugendus per ea quæ habet Psalm. 35. v. 10.) admittenda quoque erit in Christo ea qualitas, ex parte potentiarum le tensis, de quo communius consentit DD. præsumme dicitur D. Thomas quodlib. 7. art. 1. vbi speciem Dei creatam reiçit; lumen vero creaturæ potentiam indicatum, ad eam videndo Deo aperitam, admittit. Denique quia hoc lumen in alijs Beatis non oblitus munus quæm̄ roborandi potentiam, eamque aperit, vt sic instrute connaturale sit Deum videre, & diuinum concordum supernaturelē depositare ad pre mendam diuinam essentiam coniunctionem; idcirco in Christo quoque, non est assignandum hunc lumini aliud munus. Esto non decesser alius titulus eminentior ac sublimior; nempe vno hypostatica, quo ea connaturalis,

teralitas, & concursus naturae indebiti exigentia, Christo competet. Hic tamen fundatur in entitate nulli alteri moneri addita, quod non habet unio, quæ prius spectat constitutionem personæ ex Verbo & humanitate compositæ, nec nisi consequenter spectat cetera.

Summa eiusdem scientie perfectio, concluditur.

184. Ex hactenus dictis perspicuum est, quanta sit perfectio scientie beatæ in Christo Domino quamque non modo omnium purorum hominum vel Angelorum scientia, sed alij ipsius quoque Christi scientiæ imperficiens. Nam si obiectum attendas, videris Christus Deum in seipso, & perfectius eius cognoscibilius adquatur, quam illus creatus intellectus. Ex ceteris vero in aliqua temporis differentia existentibus, totidem videt quod Deus: Omnia enim talia videt. Quo regulem cum S.Hilario, de Trinitate, quod dicit Apostolus, latere in Christo omnes thesauros scientie Dei, sumpta scientia obiectiva, pro rebus scientiis. Deus Christus (ait S.Hilarius) Sacramentum est, & omnes sapientia & scientia in eo thesaure latentes. Ponit vero & vniuersitatem, non potest conuenire: quia neque pars, omnia intelliguntur; & omnia, partem non potuerint intelligi.] En ergo valetatem obiecti scientie Christi, ex hac parte. Deinde ex possibilibus & futuri conditionatis, plura videntur Christus in Verbo, quam videat illus Beatus, vel quam impleret per scientiam infusam percipiat. Obiectum vero formale sive motuum, quod pro alijs Christi notitiis est creatum, hic est increatum; sub eminentissima ratione sub qua moveri possit. Actus vero est longe perfectissimum, praeter ceteris scientiis, etiam Christi, est enim tam mortorum obiectorum planè vnuus, & quod substantiam invariabilis, ac limpidisissimus: Intensio autem, omnibus planè Beatorum visionibus actioni est: & quippe proportionatus gratia Christi, quæ quantopere Sanctorum omnium gracie supererat quantitate, dictum supra est sufficenter.

In hunc sensum accipit S. Gregorius 18. moral. 3. 1. illud lobii non adequabatur ei aenre vel vitrum, quod de aliorum Beatorum visionibus & felicitate sic exponit. [Ani metallum, nouimus potiori metallis omnibus scientie fulgere. Vtriusque natura est, ut extrinsecus sive pata, intrinsecus perspicuitate perlucat. In alio metallo, quidquid intrinsecus continetur, absconditur: in vitro vero, quilibet liquor qualis continetur interius, talis exterior demonstratur: atque, ut ita dicimus, omnis liquor in vitro vasculo clausus, patet. Quid ergo aliud in auro vel vitro accipimus, nisi illam superem patrem, illam Beatorum Ciuium societatem, quorum corda sibi inuicem & claritate fulgent, & putant transuersum? quam Iohannes in Apocalypsi conspicxat cum dicebat: Et erat structura muri eius ex lapide laetificante vero ciuitas aurum mundum similes vitro mundo. Quia enim Sancti omnes, summa in ea beatitudinis gloria, claritate fulgebant, instruxta auto dicitur. Et quoniam ipsa eorum claritas vicissim sibi in alterius cordibus patet, & cum vniuersusque voltus ascendunt, simul & conscientia penetratur; hoc ipsum aurum, vitro mundo simile esse memoratur. Ibi quippe vniuersusque mentem ab alterius oculis membrorum corporis non abscondet, sed patet animus: Patet corporibus oculis ipsa etiam corporis harmonia, sicutque vniuersusque tam erit conspicibilis alter, sciat nunc esse non potest conspicibilis sibi.]

Subdit platera de nostra è contratio caligine, munis obiectibus nequaquam penetrabili. Tum addit. 3. 2. Illa itaque Ciuitas que sua vicissim singulis coram manifestat, ex auro, similis dicitur vitro mundo, & designatur auto clara, vitro perspicua. Sed quannis in ea Sancti omnes tanta claritate fulgeant, raro per-

Theophil. Raynandi Christi.

spicuitate transluceant, ei tamen sapientia, de cuius imagine habent omne quod sunt, aquari non possunt. Bene ergo dicitur non adequabitur ei aurum vel vitrum. Ad hoc enim Sancti omnes ad illa gaudia eterna perueniunt, ut esse Deo similes possint, sicut scriptum est: Apparuerit similes ei erimus, quoniam videbimus eum sicuti es. Et tamen scriptum est: Domine Deus virtutum quis similis tibi? Et iterum: ani quis erit similes Deo inter filios Dei? Unde ergo similes, & unde non similes, nisi quia huic sapientia, & similes erunt ad imaginem, & tamen non erant similes ad aequalitatem?] Et agit de sapientia Dei incarnata, quod monstrat aperte limbis hic capit. [Dicatur igitur recte: non adequabitur ei aurum vel vitrum, quia quantalibet Sancti claritate, & perspicuitate fulgeant; aliud est homines esse sapientes in Deo, aque aliud esse homines sapientiam Dei. Quam profecto sapientiam ille veraciter agnoscit, qui mediator Dei, & hominum, aliquem comparare Sanctorum, minime presumptus.]

Tandem principia & habitus huius visionis, eiusmodi sunt, ut nihil præcellens cogitari queat. Natura species, est ipsa divina essentia: lumen vero individualiter nobilissimum est, & intensione summa in terra divina sapientia regulas, & seruata proportione cum gratia habituali; que catenus, ut vidimus, summa est, & non ad mentem Christo data, ut ipsemet professus est Ioan. 3. Ut proinde intellectus Christi videri possit quasi eorum supremum in genere intellectuorum, omnem in se intellectuorum quortumcunque creatorum compaginem finiens: quia similitudine, tres ex tribus generalibus essendi modis petios intellectum gradus, & eis correspondentes sphæras obiectinas, expolius in Natur. Theol. d. 4. n. 11.

Breviculus capitii, & usus doctrinae

185. Summam doctrinæ totu[m] capite tradita, hic exhibeamus. Intellectus Christi humanus, cognitionem creatam qua sola potiri potuit, locutus est duplex: nempe naturalem, procedente tempore circa infusionem per accidentem (nisi quoad quoddam naturalis ordinis gratias gratis datas:) & supernaturalem, cum per se infusa, Spiritus sancti donis & prophetæ munere, alijsque intellectuibus gratijs gratis datis supernaturalibus splendenter; ac beatam: à primo utramque conceptionis momento. De perfectione scientie Christi acquisitæ & naturalis, quod obiectum, actum, & habitum similiter ac in nobis sentiendum est: addita tantum perfectione accidentaria maiore, ex ingenij bonitate, & externa Dei protectione. Ad infusa obiectum, spectant omnia actualem quandoque existentiam sortita; & ex conditione futuris, itemque ex entibus mere possibilibus, nonnulla. Insuperque omnia gratia mysteria, & Deus eorum autor, etiam quā Trinus, evidenter quod an est, tametsi abstractu[m], & per alienam speciem innotescens. Eiusdem scientie actus, eximiè perfectus est, & numero multiplex, ac variationis capax. Principium proximum habet, species Angelicis vniuersaliores, & lumen essentialiter simplex, à beatifico distinctum. Tandem ad scientia beatæ obiectum, spectant Deus ut in se est, & omnia scientijs inferioribus obuersantia, ac etiam ex possibilibus & futuri conditionatis, longè plura. Actus ita intensione & claritate ceteris beatificis visionibus præcellit, ut tamen non sit Dei comprehensio. Principis eius proxima, eadem quæ ceterarum beatificarum visionum, salua præcellentia, ex actu præcellentiore colligenda.

Usus doctrinæ, peti potest ex per pulchra. Origenis consideratione tract. 14. in Matth. vbi mystice expone[n]t asinam & pullum quibus Christus insedit, eosque interpretatus, fideles Christo credulos, subdit. [Non tibi iudicatur sermo insulsus, quod fideles ho-

R 3 minces

mines animalibus comparentur. Fortitan enim tale quid intelligens & Propheta, dicit se factum esse quasi iumentum: Non simpliciter iumentum, sed ut iumentum apud Deum, vel apud Christum eius, secundum quod ait; *Vt iumentum f. eti sum apud te.* Nam quantum ad Deum, iumenta sumus, non solum nos, sed etiam multo nobis prudentiores. Sic autem quantum etiam ad Pastorem Christum, eius oves sumus, quoniam tanta distans est inter eum & nos; quanta inter hominem, & qualemque iumentum.] Hoc quam appositè sit dictum, collata inscrita nostra cum summa Christi sapientia quam hoc caput perspicue exhibuit, deprehenderetur nullo negotio. Alios fructus ad-dam agens de Christo Magistro.

Ille tamen hoc loco tacendus non videtur quem Matthæus Radeus l. 3. de vita Petri Canisii cap. 1. optimè ex magni illius viri sensu notauit; Nimirum cum tanta esset intellectus Christi perfectio, tante sapientia in Deo homine vberitas, iam ab infanthia, & ex ipso materno vtero; tamen ut innocentis nobis ac simplicissima obedientia exemplum luculentum statueret, quandiu etatis decorum id tulit, non alter se gessisse Christum quam infantes solent, nec plus sapientia aut prudentia prodidisse quam ferat vlos infantium vulgarium. Attingerat hoc ipsum verè prodigium Zeno Veron. serm. de Nativitate paucis illis verbis magnam polcentibus admirationem. [Verbum carni mixtum se finge infantem.] Inde volebat Canisius, inferi ab ijs qui alieno ductu subsunt, præseruit à religiosis, quantauis priuatum sapientia poleant, debere ipsos non fecus ac infantes & perinde ac si destituerent omni sapientia, alienis præscriptis se conformatre, & ducentum majorum simplicissime sequi; vt a Christo factum nostri causa.

CAPUT II.

Specimina thesaurorum sapientie & scientie Dei in Christi intellectu, ad liquidorem perfectionum Christi intellectualium hactenus expiatorum intrapositionem expensa.

186. **I**UAT ad pleniorum perfectionum intellectus Christi Domini intelligentiam, illustres quoddam actus sapientie & scientie Dei in Christo, & venuit specimina earum in quibusdam eventibus à Christo exhibita, paulò acutius scrutari: idque ut contemplatio sit gravior, & amerior, pluque habeat autoritatis, Patum fere verbis præstabo. Recipio autem duntaxat sapientia & scientia Dei in Christo specimina persequi, hoc est scientia infusa & beata: nam scientia aquista & naturalis, est scientia hominis, non Dei, neque à Deo infunditur, sed labore hominis & experimento patatur. Et quod nullum eius in aliquo eveniu illustre exercitium prodat sacra litera, Patres expendant, vila est hoc loco prætermittenda. Infusa vero scientia, nec non beata vlos insignes, celebrantur in Scripturis, & à Patribus excutiuntur. Quare merito insistemus illis tantisper.

Argumentum sapientie, in Christo duodenni.

Varia in hanc rem à Ruperto annotata lib. I. de operibus Spiritus S. c. 21. quod minutiora necadè illustria videantur, placet præterire. Illud vero in primis tamquam præcellentissimum scientia Christi infusa argumentum consideratione dignissimum est, quod exhibuit duodenis, omnibus qui eum audiebant, ut Lucas ait cap. 2., in stuporem actis super prudentia & responsis eius: hoc est ob perspicacissimum & austissimum caput omnium qua à legis Doctoribus profebantur, ob profunditatem sapientia quam in eo con-

cessu loquens cantula etate puer probebat, conditissimis & referentissimis scientiâ sermonibus. Vnde factum, ut homines arrogancissimi & inflata vesica tumentiores, puerum ex quo auditus est, admittere ad confessum, & cum eo disserere ac colloqui in Templo medio non sint designati, quanno ante humi sedes, Quia ratione initri fortassis conciliatio porerit, diffidentiam hac in parte opinionum. Nam plerique cum antiqui tum recentiores, censuerunt Christum inter Doctores quidem sedisse, ut habet Lucas: non tamen confidisse Doctribus, sed humi sedem habuisse. Quod aded verum iudicavit Coluenerius l. 2. Cantipratani cap. 34. p. 4. ut scriperit, pictores qui hodie pingunt Christum in cathedra, ex æquo cum Doctribus sedentem, contra Christi humilitatem facere, & aduersari decreto Concilij Tridentini l. 25. verantis induci picturas insolitas. Verum pro pictoribus facit, vñs non recens induxit, qui eos aduersus canonem in nouas picturas intentaturn regit. Et quamus Christum non se gessisse ut Doctorem, haud obscurè tradat Lucas: id quod etiam perpendunt Orig. ad cap. 2. Lucas & 5. Gregor. hom. 2. in Ezech. ac parte 3. pastor, admonit. 26. inde inferentes; sicut Christus quandiu per etatem non poterat Doctor videri, non se gessit ut Doctor: sic neque eos quibus per experientiam, aut etatem, vel virtutem licet Doctores esse, debere ad dendum se ingerere:) quamvis inquam Christus non se gessit ut Doctorem, tamen animaduera prudens & responsis eius, poruit à Doctribus ad altus subcellium una secum euocari, ut commodius ab omnibus audiretur, qui stupori in ea etate erat.

187. In hoc primo gloria scientie infusa quem Christus exhibuit, obseruat Petrus Symonis tract. de confessu pueri Iesu in templo, ad finem, non fecis gessit se Christum, quam qui captant admissionem in societatem artis vel officij aliquis, ad professionem publicam eiusdem artis. Edont enim prius specimen aliquid artis sua & præclaro quoipiam opere, pertinaciam probant. Non fecis igitur Christus, ut in ijs que Patris erant, oportere le esse demonstrare, omnibique, proderet mortali bus quas doctrinæ celestis mores expositoris venissem, insigni omnino sapientia clara emicuit, in ea cum Doctribus us disputacione. Rem gessit minute admodum ac graphicè expressi in disputacione de hoc argumento Petrus & Theologus proxime latus pè meditatus ingresso Christo templo, cum in disputates ad populum Doctores, & varijs de Lege questionibus quies pulsabatur enodandis intentos incisit; propulsisse ipsum quoque ea modestia & gratia qua hominem merum; ea verè perspicacia & loquacità qua longè superare etatem minutam; eremita nonnulla: & in ijs expeditissimis impeditos Doctores, proculque à voto pro Iudaica in rebus spiritualibus crassititia aberrantes, iuuuisse responsis sapientie diuinæ, plenissimis. Quasi tunc ergo conciuit, & redit; de Messia persona: hominè, an Deus, an virtus foret, libratis ad varijs Scripturis, quibus Meliam nequam purum hominem, sed Deum simul aque hominem futurum, dedoceretur Scribarum & Phariseorum stupiditas, qua carnis dumtaxat oculis Meliam prospexit, nihil de eo supra carnalia & humana cogitabat. Invenient in templo (ait Alredus tract. de pueri Iesu duodenni) in medio Doctorum & lectorum, & paternæ pietatis de hominum reparacione consilium sicut Angelis, & sancti carne exuis (quantum videbatur,) propagauerat in omnium locorum sacrarissimo templo Hierosolymitico, & his primò qui preciosissimum huius prouisionis thesaurum in lacris literis versabant, paulatim incipiter referare, primum audiens & interrogans, deinde sacratissima mysteria prodens. Denique mirabantur omnes super prudentia & responsis eius.]

Quæ